

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Katedra pomocných věd historických a archivnictví

**Příčiny úmrtí v Trhové Kamenici
ve světle matričních záznamů z let 1881-1913**

Bakalářská práce

Autor: Lucie Gregorová
Studijní program: B7105 Historické vědy
Studijní obor: Archivnictví – historie
Vedoucí práce: PhDr. Jana Vojtíšková, Ph.D.

Hradec Králové 2015

Zadání bakalářské práce

Autor: Lucie Gregorová

Studium: F12505

Studijní program: B7105 Historické vědy

Studijní obor: Archivnictví - historie

Název bakalářské práce: Příčiny úmrtí v Trhové Kamenici ve světle matričních záznamů z let 1881-1913

Název bakalářské práce AJ: The Causes of Death in Trhová Kamenice in the Light of Their Parish Register from 1881 to 1913

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Tato bakalářská práce má za cíl sledovat příčiny úmrtí v Trhové Kamenici v letech 1881- 1913. Pomocí matričních záznamů by měla práce v uvedeném časovém úseku poskytnout základní demografické údaje v kontextu s vývojem dějin uvedené lokality i dějin českých zemích. Metody: Pramenný výzkum, statistická zpracování údajů, komparace, analýza, syntéza, transkripce.

FIALOVÁ Ludmila, HORSKÁ Pavla, KUČERA Milan, MAUR Eduard, MUSIL Jiří, STLOUKAL Milan: Dějiny obyvatelstva českých zemí, Praha 1998; CHODOUNSKÝ Karel, THOMAYER Josef: Zdravotní slovník: Poučení o věcech lékařských pro kruhy širší, Praha 1900; LUTONSKÝ Boleslav, ČERNÝ Jaroslav: Latinsko-německo-český slovník nemocí, úrazů a příčin smrti a výrazů s nimi související (nejen) pro genealogy, Praha 1995; SEKERA Václav: Obyvatelstvo českých zemí v letech 1754-1918, Praha 1978; SVOBODNÝ Petr, HLAVÁČKOVÁ Ludmila: Dějiny lékařství v českých zemích, Praha 2004; Mezinárodní klasifikace nemocí a příčin smrti: Bertillon, revise 1929, Praha 1934.

Garantující pracoviště: Katedra pomocných věd historických a archivnictví, Filozofická fakulta

Vedoucí práce: PhDr. Jana Vojtíšková, Ph.D.

Oponent: Mgr. Martina Bolom Kotari, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 26.11.2014

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala pod odborným vedením vedoucí samostatně. Veškeré prameny a literaturu, které jsem v práci využila, jsem řádně citovala a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.

V Hradci Králové dne 24. 4. 2015

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé bakalářské práce, paní PhDr. Janě Vojtíškové, Ph.D., za odborné vedení, vstřícný přístup a cenné rady, které mi po dobu vypracovávání poskytovala. Dále děkuji Obecnímu úřadu v Trhové Kamenici, konkrétně paní Lucje Němcové, za ochotnou pomoc. Mé poděkování patří i rodině, která mě podporovala v průběhu studia.

Anotace

GREGOROVÁ, LUCIE. *Příčiny úmrtí v Trhové Kamenice ve světle matričních záznamů z let 1881-1913*. Hradec Králové. Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 2015, 127 stran. Bakalářská práce.

Bakalářská práce se zaměřuje na výzkum a zpracování příčin úmrtí v Trhové Kamenici v letech 1881-1913. Práce vychází z matričních záznamů a přináší informace o nemocích a příčinách úmrtí v chudé venkovské oblasti. Práce je koncipována do dvou částí. První část se zabývá historií vybrané lokality, vývoje jejího hospodářství a počtu obyvatelstva. Další kapitoly první části se věnují obecně demografickému vývoji, zdravotnictví a hygieně od druhé poloviny 19. století a přibližují vývoj církevních matrik, včetně popisu Sbírký matrik Východočeského kraje a matriky výchozí, a mezinárodní klasifikace nemocí a příčin úmrtí podle revize z roku 1929. Druhá část obsahuje metodiku zpracování a prezentaci úmrtí v jednotlivých letech podle věkových skupin obyvatelstva. Další kapitola představuje celkové zpracování let. Práce je doplněna textovou a grafickou přílohou.

Klíčová slova: úmrtí, matrika, Trhová Kamenice, statistika, příčiny úmrtí

Annotation

GREGOROVÁ, LUCIE. *The Causes of Death in Trhová Kamenice in the Light of Their Parish Register from 1881 to 1913*. Hradec Králové: Faculty of Arts, University of Hradec Králové, 2015. 127 pp. Bachelor Degree Thesis.

This bachelor thesis aims to research the causes of death in poor rural area of Trhová Kamenice in years 1881 to 1913. The work is based on the entries in the registry of death and provides information about diseases and causes of death in the area. The thesis consists of two parts. The first part focuses on the history of the region, the development of its economy and population. Next, it describes general demographic development, health care and hygiene since the second half of the 19th century as well as development of church registers, including description of the Collection of Registers of the East-bohemian region and the original register, and international classification of diseases and causes of death according to the revision carried out in 1929. The second part includes methodology of the work, research and presentation of deaths in each year distinguished by age groups. The next chapter presents an aggregate overview of the researched results by years. The thesis is supplemented by textual and graphical annexes.

Keywords: death records, registry, Trhová Kamenice, statistic, causes of death

OBSAH

ÚVOD	9
1. Charakteristika vybrané lokality a obecných témat.....	12
1.1 Historie Trhové Kamenice	12
1.1.1 Hospodářství.....	15
1.1.2 Sčítání obyvatel ve sledovaném období	16
1.2 Demografická situace obyvatelstva českých zemí	18
1.3 Lékařská péče a zdravotnictví v českých zemích.....	20
1.3.1 Lékařská péče v Trhové Kamenici	22
1.4 Vývoj církevních matrik.....	24
1.4.1 Sbírka matrik Východočeského kraje.....	26
1.4.2 Matrika zemřelých farního úřadu Trhová Kamenice 1881-1913	27
1.5 Mezinárodní klasifikace nemocí a příčin smrti	29
2. Interpretace výsledků	32
2.1 Metodika zpracování.....	32
2.2 Interpretace jednotlivých let.....	33
2.3 Celkový přehled	99
ZÁVĚR	105
SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ, LITERATURY A ZDROJŮ	108
SEZNAM ZKRATEK	111
SEZNAM PŘÍLOH.....	112

ÚVOD

Předložená práce si klade za cíl zmapovat příčiny úmrtí v Trhové Kamenici v letech 1881-1913 a následně porovnat, zda na tuto venkovskou sféru měly vliv nové lékařské objevy a hygienická opatření.

Lokaci i časové vyměření jsem si vybrala cíleně, neboť se jedná o sice úrodnou, nicméně velmi chudou oblast, kde lidé museli tvrdě pracovat. Vybrané období představuje více než 30 let trvání do první světové války, tedy do krize rakouského mocnářství, kdy se chudoba obyvatel ještě prohloubila.

Využití matriky jako cenného výchozího zdroje pro vývoj obyvatelstva v dlouhém 19. století se stává běžným až v posledních letech, proto se domnívám, že práce by mohla být cenným přínosem. Zajímavou by se mohla stát i komparace s prací Pavla Veselého „*Statistické zpracování příčin úmrtí v Kladně a Kroměříži podle matrik zemřelých z let 1883–1889*“, neboť se zaměřuje na rozdíl v úmrtí v zemědělské a průmyslové oblasti. Toto téma je zajímavé i z hlediska porovnání 80. let 19. století a přelomu 19. a 20. století, jako starého systému se systémem moderním a dbajícím o dodržování hygieny.

Tato práce by měla dát odpověď na otázky:

1. Jaké byly příčiny úmrtí v dané lokalitě pro roky 1881-1913;
2. Jaké příčiny úmrtí byly nejčastější ve věkových skupinách;
3. Jaké epidemie zasáhly danou oblast ve sledovaném období;
4. Jak se vyvíjel poměr mezi pohlavími ohledně úmrtnosti.

Zároveň práce podává přehled celkového počtu úmrtí ve sledovaném období a počty úmrtí v jednotlivých věkových skupinách, zda se úmrtnost v těchto skupinách s postupujícími roky snižuje či zvyšuje. Doufám, že tato práce zároveň potvrdí předpoklad, že právě ve sledovaném období se počty úmrtí na jednotlivé choroby budou měnit, že původně vysoká úmrtnost kojenců se bude snižovat stejnou úměrou, jako se bude průměrný věk zvyšovat.

Výstupem je tedy pramenná sonda, která ukazuje nejčastější příčiny podle věkových skupin 0-364 dní, 1-14 let, 15-44 let, 45-64 let a 65 let a více a vývoj

úmrtí v pohlaví a na určité nemoci. Vše je přehledně znázorněné v tabulkách, které jsou součástí textu, a grafech, které jsou k práci připojeny v příloze.

Předložená bakalářská práce je rozdělena do dvou částí. První část se zabývá přiblížením vybrané lokality z hlediska historického a hospodářského vývoje, vývoje počtu obyvatel a lékařské péče. Další kapitoly se věnují obecnému popsání témat, jež se stala nezbytnými v rámci vybraného tématu. Věnují se demografickému vývoji obyvatelstva v českých zemích, rozvoji medicíny a hygienického smýšlení od druhé poloviny 19. století do první světové války, popisují církevní matriky i výchozí matriku zemřelých farního úřadu Trhová Kamenice. Součástí je i přiblížení mezinárodní klasifikace nemocí a příčin smrti.¹

Druhá část se zabývá metodologií zpracování a interpretací výsledků jednotlivých let, přičemž každý rok je rozdělen na tři části. První část se zabývá obecným zhodnocením a porovnáním s rokem předchozím, druhý představuje úmrtnost v kojeneckém období a třetí se zabývá věkovými skupinami obyvatelstva s odpovídajícími tabulkami. Po prezentaci 33 let následuje celkové shrnutí, které zaujímá celkový počet zemřelých včetně procentuálních výpočtů a nejčastější nemoci, jež se staly příčinou úmrtí určité věkové skupiny. U každé věkové skupiny je názorně ukázán počet zemřelých a procentuální zastoupení a je k ní připojena tabulka s pěti nejčastějšími příčinami podle Bertillonovy klasifikace. Názvy skupin klasifikace jsou ponechány v původním pravopise.

V příloze je připojeno zpracování matričních záznamů v programu Microsoft Excel, které obsahuje rok úmrtí, jméno a pohlaví zemřelého, zaměstnání, věk při úmrtí a příčinu úmrtí. Součástí tohoto seznamu je i latinsko-český slovník zaznamenaných příčin úmrtí. Vyskytují se zde i grafy, které znázorňují podíl nejčastějších nemocí na úmrtí určité věkové skupiny.

Hlavním a výchozím pramenem pro mou práci byla matrika zemřelých farního úřadu Trhová Kamenice z let 1881-1913, která je uložena ve Státním oblastním archivu v Zámrsku. Matrika obsahuje seznam úmrtí dalších 18 vesnic přiřazených k farnímu úřadu, nicméně pro svou práci jsem si vybrala pouze Trhovou Kamenici. Zpracování okolních osad a jejich následná komparace však může být předmětem další práce. Při sepisování kapitoly o historii vybrané lokality jsem pracovala

---

¹ *Mezinárodní klasifikace nemocí a příčin smrti (Bertillon, revise 1929)*, Praha 1934.

s dobovými pamětními knihami, které jsou uloženy v budově bývalé fary v Trhové Kamenici, neboť městská kronika pro dané období neexistuje. Mimo jiné jsem pracovala s fondem Okresního zastupitelstva Nasavrky, který obsahuje výroční lékařské zprávy, a který je uložen ve Státním okresním archivu Chrudim. Při práci jsem dále používala odbornou literaturu a články, které se zabývají demografií, dobovou lékařskou péčí, vývojem obyvatelstva, regionálními dějinami a hospodářstvím. Jako vzor mi byly nápomocné práce Petry Kubíkové a již zmíněného Pavla Veselého, které zkoumají obdobné časové období.²

---

² Petra KUBÍKOVÁ, *Příčiny úmrtí ve farnostech Rosice a Rohovládova Bělá ve světle matričních záznamů z let 1889-1899*. Bakalářská práce (ved. PhDr. Jana Vojtíšková, Ph.D.). Univerzita Hradec Králové 2013. Pavel VESELÝ, *Statistické zpracování příčin úmrtí v Kladně a v Kroměříži podle matrik zemřelých z let 1883-1889*. Bakalářská práce (ved. PhDr. Jana Vojtíšková, Ph.D.). Univerzita Hradec Králové 2012.

1. Charakteristika vybrané lokality a obecných témat

1.1 Historie Trhové Kamenice

Městys Trhová Kamenice se nachází v jižní části okresu Chrudim, který spadá do Pardubického kraje. Tento okres je součástí České vysočiny, konkrétněji Českomoravské vysočiny, přičemž Trhová Kamenice leží na hranicích chráněných území Železné hory a Žďárské vrchy. Celou oblastí včetně městyse protéká řeka Chrudimka.³ Nadmořská výška činí 535 metrů nad mořem, podnebí je drsnější, neboť zde foukají studené větry ze severu. Teploty se rychleji střídají a jsou velmi rozdílné ve dne a v noci. Stejně rychle dochází i ke střídání oblačnosti a vlhkosti. Zima je tuhá s množstvím sněhu, léto krátké, ale příjemné.⁴

Trhová Kamenice byla vybudována na místě brodu přes řeku Chrudimku, dříve nazývanou Kamenice, který náležel k důležité cestě z Moravy k polabské nížině. První písemná zmínka o řece Kamenici, která naznačuje i osadu, pochází z roku 1242. Jedná se o darovací listinu krále Václava I., ve které les u řeky získal řád německých rytířů. Pravděpodobným zakladatelem osady byl benediktinský klášter ve Vilémově. První dochovaná písemná zmínka o městu pak pochází z roku 1439. Podle pověsti již zde v roce 1280 rodina Pilných, která přišla ze Šumavy, postavila dřevěný kostel, který byl zasvěcen sv. Filipovi a Jakubovi, a od roku 1350 spadl pod biskupství litomyšlské.⁵

Z počátku 15. století se dochovaly zprávy o Trhové Kamenici, přičemž se jednalo o rybniční tvrz s názvem Kamenice pod Zeleným Tábořem. Prvním majitelem tvrže, o kterém se nám dochovaly písemné záznamy, byl vladyka Beneš z Kocurova, jenž zemřel v roce 1419 a byl pohřben právě v kostele sv. Filipa a Jakuba. Po něm se tvrz dostala do držby Oneše z Kamenice, pána z kraje časlavského, jehož rod se účastnil zemských sněmů. Dalším z držitelů byl Václav z Kocurova a z Kamenice. Z doby jeho panování je známá listina krále Jiřího z Poděbrad, ve které roku 1460 obnovuje tržní privilegium.⁶

---

³ Marie BURDYCHOVÁ a kol., *Chrudimsko*, Chrudim 1994, nestr.

⁴ *Chrudimsko a Nasavrcko, D. 1, Obraz přírodní*, Chrudim 1906, s. 152.

⁵ Bohuslav HOSPODKA, *Z historie města Trhová Kamenice*, Praha 1988, s. 8.

⁶ Tamtéž, s. 12.

Po rodu z Kocurova převzali do držby Trhovou Kamenici páni Trčkové z Lípy. Listinou z roku 1499 povyšuje král Vladislav Jagellonský osadu na městečko. V této době se v Kamenici koná již deset výročních trhů - odtud název Trhová. Za vlády Mikuláše mladšího Trčky z Lípy, jednoho z nejbohatších zemanů v zemi, patřila Trhová Kamenice k velkému panství, které se rozkládalo okolo hradu Lichnice. Město dostalo svůj znak, jedná se o španělský štít se stříbrným dvouocasým lvem v červeném poli. Mikuláš nechal zazdít svou manželku pro nevěru a město předal roku 1509 své tetě Johanně z Březovic, která zemřela v roce 1516, a díky kšaftu přebírá město syn Jan Trčka z Lípy, který ji kolem roku 1530 prodává bratrům Sobkům z Kornic.⁷

Absolon Sobek nechal zdokonalit železné hamry za městem, kde si poddaní postavili chalupy a založili tak novou osadu Svobodné Hamry. Jan Sobek, rytíř z Kornic, jenž převzal Kamenici po svém otci, se zúčastnil v roce 1618 odboje proti Ferdinandu II. Po bitvě na Bílé hoře byl předvolán k soudu, kde však bylo uznáno jen neveliké provinění, a Jan byl odsouzen k manství. Trhová Kamenice byla prohlášena roku 1623 za odumřelé léno. Jako takového se ho ujala česká královská komora.⁸

Královská komora nechala odhadnout cenu statku s pivovarem, vesnicemi Travnou a Javornou, výsadními mlýny, oborami, lesy a rybníky a v roce 1624 ho prodala za 10 285 kop míšeňských rytíři de Couvriers. Trhová Kamenice se tak stala součástí panství nasavrckého a pozbyla svou samosprávu. Syn František však propadl šílenství a statky vedla jeho manželka Teresie z Castellion, která se po smrti muže provdala za Rudolfa Václava, pána ze Schönfeldu, který byl původně správcem statků.⁹

V roce 1754 pak město přechází do držení knížecího rodu Auerspergů. V druhé polovině 18. století se množí stížnosti na kacíře v Trhové Kamenici. Podezřelí byli vyslýcháni skutečským farářem, neboť trhovokamenická fara zanikla po třicetileté válce a byla obnovena až v roce 1781. Významným rokem se stává rok 1762, neboť Marie Terezie potvrzuje městu dekretem výsadní trhy. Podle gruntovní knihy z roku 1768 bylo panství Nasavrky rozděleno na 19 rycht, přičemž rychtu Kamenickou tvořily Trhová Kamenice a ves Petrkov. Podle Josefinského katastru

---

⁷ Vilém SAILL, *Dějiny města Trhové Kamenice*, uloženo Obecní úřad Trhové Kamenice, s. 7.

⁸ Tamtéž, s. 8.

⁹ Tamtéž, s. 10.

z roku 1785 je k Trhové Kamenici, rozdělené na 13 položek, připojena i ves Zubří.¹⁰ Trhovokamenický dvůr navazoval na tvrz a byl zrušen pravděpodobně v rámci raabizace. V této oblasti probíhala raabizace mezi léty 1780-1788.¹¹

V chudém kraji se po celé 18. století rozmáhal hladomor doprovázený epidemiemi a kapacita farního hřbitova, který se rozkládal okolo kostela, přestala být dostatečná. Proto byl vysvěcen roku 1777 nový hřbitov za Trhovou Kamenicí směrem k Rohozné. Kvůli vzdálenosti od města sloužil tento hřbitov pouze pro oběti epidemií. Stejně tak byl vybudován a nouzově vysvěcen hřbitov směrem k Hornímu Bradlu, kde se oběti hladomoru pohřbívaly od poloviny 18. století.¹²

V roce 1834 došlo k požáru, který poničil téměř celé město, na náměstí zbyl jediný dům. Nové domy byly tedy stavěny důkladněji, jednalo se o kamenné stavby s masivními klenutími. Řada domů na pravé straně náměstí byla posunuta o několik metrů a kostel, která stál podle gotického typu v jednom rohu náměstí, se tak ocitl v jeho ose. Znovu postavená škola byla rozšířena na dvě třídy, ve kterých se vyučovalo až 280 dětí.¹³

Dekretem z roku 1853 vešlo ve známost usnesení místodržitelství v Praze, ve kterém je Trhová Kamenice povýšena na město. V roce 1854 po sériích prudkých dešťů a bouří umrtvuje Kamenici další hladomor. Největší nedostatek se projevil u chleba. Silná krupobití ničila úrodu i v dalších letech. V roce 1859 se započalo se stavbou silnice do Hlinska, což přispělo k zlepšení obchodního a poštovního spojení. Podél silnice za městem byl zároveň vysvěcen nový hřbitov, kam se převezly pozůstatky ze hřbitova u kostela i nouzových hřbitovů. Během prusko-rakouské války přecházela přes Kamenici císařská i pruská vojska, vojáci byli ubytováni v domech i stájích a zásob potravin byl opět nedostatek. Na jaře roku 1874 uhodil blesk do věže kostela a ta vzplála. Menší zvony se roztavily a velký zvon pukl. Celá věž se zřítíla směrem do náměstí, takže žádný z okolních domů nebyl poničen. V této době lidé kvůli nepříznivému počasí nemohli včas zasít brambory a oblast opět postihl hladomor. Do prosince byl kostel opraven a na věž byl umístěn hromosvod. V roce 1877 přibyl do kamenické školy na místo učitele Karel Václav

---

¹⁰ B. HOSPODKA, *Z historie města Trhová Kamenice*, s. 35.

¹¹ Jana STEHLÍKOVÁ – Luděk ŠTĚPÁN, *Nasavrcké panství a slatiňanští Auerspergové: utváření sídelní krajiny*, Slatiňany 2014, s. 83.

¹² B. HOSPODKA, *Z historie města Trhová Kamenice*, s. 54.

¹³ J. STEHLÍKOVÁ – L. ŠTĚPÁN, *Nasavrcké panství*, s. 13.

Rais. Po smrti své přítelkyně v roce 1881 požádal o přeložení do Hlinska a bylo mu vyhověno.¹⁴

V roce 1885 zemřel náhle trhovokamenický farář Jan Chvála, jehož osobou se Rais nechal inspirovat pro stejnojmennou postavu v románu *Zapadlí vlastenci*. Na jeho místo poté nastoupil farář Josef Plocek. V srpnu 1905 Dr. Plocek zemřel a na jeho místo nastoupil Jan Zitko, bývalý zdejší kaplan, a byl oficiálně instalován v květnu 1906.¹⁵ V roce 1909 došlo k doplnění ocelového vodovodu ke kamenné kašně z roku 1852 na náměstí, který vedl od cisterny na horním konci Trhové Kamenice.¹⁶

1.1.1 Hospodářství

Trhová Kamenice leží v oblasti, která má z celého nasavrckého okresu nejúrodnější půdu. Pro město byly hlavní plodinou brambory, které jsou ale nestálou surovinou v oblasti odbytu, a které často trpí hnilobou. Z obilovin se nejčastěji vysévalo žito.¹⁷ Chovatelský zájem se zaměřoval na hovězí dobytek, neboť se tak zužitkovaly četné pastviny v okolí. Odchovaný dobytek se poté prodával právě na trhovokamenických trzích.¹⁸

Trhové Kamenici patřily 3 žulové lomy, které se nachází v lese za městem. Zde byli včetně kameníků zaměstnáni i nádeníci na odstraňování hlíny a odvážení výrobků.¹⁹ Pokud nepočítáme s vlastní potřebou kamene na stavbu domů, těžilo se v této oblasti obecně v závěru 19. století. V roce 1896 byl otevřen žulový lom v obecním lese u Petrkova. Začaly se zde vyrábět dlažební kostky pro Vídeň a rozvinuly se nové možnosti pro domácí obyvatele. Ti se museli však nejdříve řemeslu naučit a prosadit se vůči dělníkům z Horních Rakous. V té samé době se ve skále v obecním lese Tábor dolovaly české granáty.²⁰

V 60. letech 19. století se jednalo na zastupitelstvu o stavbě železnice. Stavba dostala povolení od ministerstva, byl stanoven i rozpočet, ke stavbě však nikdy

---

¹⁴ B. HOSPODKA, *Z historie města Trhová Kamenice*, s. 88.

¹⁵ Tamtéž, s. 116.

¹⁶ V. SAILL, *Dějiny města Trhová Kamenice*, s. 85.

¹⁷ *Chrudimsko a Nasavrcko, D. 2, Poměry zemědělské*, Chrudim 1909, s. 77.

¹⁸ Tamtéž, s. 80.

¹⁹ Tamtéž, s. 273.

²⁰ B. HOSPODKA, *Z historie města Trhová Kamenice*, s. 107.

nedošlo.²¹ Nejbližší železniční stanicí pro žulové výrobky se tak stalo Hlinsko v Čechách. V roce 1897, konkrétně 6. ledna, byla otevřena Kampelička, o jejíž založení se zasadil farář Josef Plocek. Významnou pomoc znamenala především pro vlasářský průmysl, který byl zavedený v roce 1858 díky sběru vlasů židovskými obyvateli z obce Dřevíkov, a který v tomto roce ožil po obchodním poklesu, jenž stál obyvatele kromě peněz i nemovitý majetek. Pletení vlasových sítok se tak nově rozmohlo téměř v každé domácnosti. To však mělo za následek i nedostatek pracovních sil, převážně čeledi. V témže roce byl zřízen telegraf, čímž bylo zabezpečeno rychlé poštovní spojení.²²

Roku 1900 došlo k založení akciové společnosti na skelnou a dřevní industrii. Vystavěla se sklárna s brusírnou a parní pila s bednárnou. Po otevření sklárny zde bylo zaměstnáno 10 mistrů, každý měl k ruce jednoho nebo dva pomocníky a většinou i jednoho učně. Pro vysokou konkurenci a stagnaci byla výroba ve sklárně roku 1902 zastavena a brusiči propuštěni. V roce 1904 byla výroba dočasně obnovena a vyrábělo se zde surové i broušené sklo. Pila dostala hned zakázku na telegrafní sloupy a práci nezastavila, naopak se závodu obstojně dařilo. Majitelé si mohli dočasně pronajmout i další pilu v Libni. Od roku 1911 začíná další období úpadku. Přestal být zájem o vlasářské výrobky a pro tento průmysl tak nastala krize, ze které se již nevzpamatoval. Roku 1912 jde do dražby celá parní pila a stejně tak i sklárna.²³

1.1.2 Sčítání obyvatel ve sledovaném období

Posledním sčítáním před sledovaným obdobím 1881-1913 je sčítání z roku 1880. Podle zápisů byl počet trhovokamenických obyvatel 1252, 583 mužů a 669 žen. Zde je vidět nepoměr v počtu pohlaví, muži činili 46,5 % obyvatel, ženy o 7 % více. Obyvatelé žili celkem ve 127 domech.²⁴

Při sčítání v roce 1890 je velmi patrný úbytek o 100 obyvatel, tedy o 8 %. Samotné město mělo 1152 obyvatel ve 126 domech. Je nutno brát v potaz, že druhou polovinu 19. století provází ekonomický rozvoj a vzhledem k tomu dochází k silné

---

²¹ Tamtéž, s. 118.

²² *Chrudimsko a Nasavrcko, D. 2, Poměry zemědělské*, s. 81.

²³ *Chrudimsko a Nasavrcko, D. 2, Poměry zemědělské*, s. 336.

²⁴ Městys Trhová Kamenice, Depozitář v bývalé faře, Pamětní kniha pro farní školu v Trhové Kamenici 1856, fol. 231.

migraci a urbanizaci, kdy přechod od zemědělského typu rodin k městskému byl masový.²⁵

Podle sčítání z roku 1900 měla Trhová Kamenice 1240 obyvatel. Oproti roku 1890 se jedná o opětovný nárůst. K roku 1890 vzrostl počet o 88 jedinců, tedy o 7,6 %. Záznamy o počtech domů uvádějí číslo 128.

V roce 1910 žilo v Trhové Kamenici 1342 obyvatel. Za 10 let, v období 1900-1910, došlo ve sledovaném období k největšímu nárůstu obyvatel o 102 jedinců, procentuálně o 8,2 %. Zároveň se nejvíce navýšil i počet domů.²⁶

Za čtyřicet let, od roku 1880 do roku 1910, vzrostl počet obyvatel o 90 jedinců a počet domů o 13 budov.

Tabulka č. 1: *Sčítání obyvatel a domů v období 1880- 1910*

Rok	1880	1890	1900	1910
Počet obyvatel	1252	1152	1240	1342
Počet domů	127	126	128	140

---

²⁵ Vladimír SRB, 1000 let obyvatelstva českých zemí, Praha 2004, s. 25.

²⁶ *Historický lexikon obcí České Republiky 1869- 2005*, Praha 2006, s. 518-519.

1.2 Demografická situace obyvatelstva českých zemí

Jádrem historické demografie je zkoumání tzv. demografických ukazatelů, které se vztahují k reprodukci: porodnost, úmrtnost, sňatečnost, ale i potratovost a rozvodovost. Jejich průzkum se provádí k popsání sociálního a populačního vývoje a rodinného chování v minulosti. Zároveň studuje procesy porodnosti, sňatečnosti a úmrtnosti v celé šíři, včetně kojenecké úmrtnosti a rozdílnosti v úmrtnosti mužů a žen.²⁷

Od počátku 19. století počet obyvatelstva v českých zemích trvale roste, průměrně se jedná o 10 promile ročně.²⁸ Tento růst již od 70. let 19. století nebyl přerušován epidemiemi, zlom tak přinesla až 1. světová válka. Ve sledovaném období se navyšuje vrstva obyvatel nad 60 let, v roce 1910 se jedná o 9 % populace. Především na venkově se obyvatelstvo skládá převážně z dětí a osob staršího věku. Ve městech, kde žil na konci 19. století každý druhý obyvatel, se naopak díky migraci zvyšuje počet obyvatel v reprodukčním věku. Nejpočetnější vrstvu českých měst tvoří obyvatelstvo ve středním věku (přibližně 57 % populace), věková vrstva do 14 let zaujímá třetinu obyvatelstva.²⁹

Celkový počet žen byl ještě na počátku 19. století o 10 % vyšší než počet mužů. Tento nepoměr se však jeví jako velmi pravděpodobný s ohlednutím na verbování mužů do válečného vojska nebo do stálé armády.³⁰ V polovině 19. století se poměr pohlaví vyrovnává, ale ve sledovaném období se opět diferencuje v závislosti na věku. Děti mužského pohlaví se rodí více, avšak ženy se dožívají vyššího věku. Obecně se průměrná délka života zvyšuje, u mužů v roce 1910 se jedná o 61,1 let, ženy se v průměru dožívají 63,2 let.³¹

Z hlediska porodnosti se po celé 19. století plynule zvyšuje počet narozených dětí, výjimku tvoří období překonávání hladomorů a epidemií, kdy je úroveň porodnosti neměnná. V roce 1902 se narodilo nejvíce dětí v historii českých zemí, jedná se o 338 tisíc.³² Tento rok je však jakýmsi mezníkem, od této doby dochází k poklesu porodnosti, který ovlivňuje věkovou skladbu obyvatelstva. Vrcholem je

---

²⁷ Květa KALIBOVÁ - Zdeněk PAVLÍK - Alena VODÁKOVÁ, *Demografie (nejen) pro demografy*, Praha 2009, s. 54.

²⁸ Ludmila HLAVÁČKOVÁ - Petr SVOBODNÝ, *Dějiny lékařství v českých zemích*, Praha 2004, s. 119.

²⁹ Tamtéž, s. 120.

³⁰ Ludmila FIALOVÁ a kol., *Dějiny obyvatelstva českých zemí*, Praha 1996, s. 155.

³¹ Tamtéž, s. 190

³² Tamtéž, s. 167.

období těsně před první světovou válkou, kdy je úroveň porodnosti nižší než úroveň úmrtnosti. Na růst či snižování úrovně natality má nezanedbatelný vliv sňatečnost. Počet narozených dětí v rodině závisel na věku matky, ve kterém do manželství vstupovala, na věku otce a převážně na zdravotním stavu obou jedinců. Sňatkový věk se s postupujícími léty zvyšuje, stejně tak se prodlužuje období mezi jednotlivými porody. Pokud se žena vdala do dvaceti, přivedla na svět průměrně 5 dětí v případě, že se dožila 50 let věku. V městském prostředí se počet narozených dětí v rodině snižuje dříve než ve venkovském, kde k tomuto poklesu dochází s nástupem 20. století. V roce 1910 se narodilo o téměř polovinu méně dětí ve srovnání s přelomem 18. a 19. století. Svou roli v počtu narozených dětí měla samozřejmě i délka trvání manželství.³³

S úrovní porodnosti souvisí úroveň úmrtnosti jako druhá složka lidské reprodukce. Vysoká kojenecká a dětská úmrtnost je charakteristická pro demografický vývoj v tomto období. Na úmrtnostní poměry měly ve sledovaném období vliv nové hygienické návyky, zlepšení vyživovací situace i získávání imunity z překonání nebezpečných nemocí typu černých neštovic. Podíl úmrtnosti na přenosné choroby tak trvale klesal. Děti v kojeneckém věku, jejichž matky intenzivně pracují v průmyslu či zemědělství, mají vysokou úmrtnost, neboť stálým problémem je náhradní strava dětí po odstavení od kojeneckého mléka. Strava byla nevhodná, nehygienicky připravená a mohla se stát příčinou smrti, označovanou za křeče, božec a psotník.³⁴ Stejně tak děti nemanželské, převážně ty odložené, mají z poloviny menší šanci na přežití jednoho roku, než děti manželské. Na přelomu 19. a 20. již kojenecká úmrtnost klesá vlivem dostupnosti čisté pitné vody a očkováním proti nejčastějším dětským chorobám. Na konci 19. století se věku 15 let dožívá již 66 % dětí. Stejně tak se zlepšovaly i úmrtnostní poměry starších osob. Ve sledovaném období byla ve všech věkových skupinách častá úmrtnost spojená s tuberkulózou či s nemocemi dýchacího ústrojí. Dlouhé 19. století se projevuje stabilitou plodnosti a malými výkyvy úmrtnosti, což se odráží ve vyrovnané věkové skladbě obyvatelstva českých zemí ve 20. století.³⁵

---

³³ L. HLAVÁČKOVÁ – P. SVOBODNÝ, *Dějiny lékařství v českých zemích*, s. 169.

³⁴ L. FIALOVÁ a kol., *Dějiny obyvatelstva českých zemí*, s. 179.

³⁵ Tamtéž, s. 191.

1.3 Lékařská péče a zdravotnictví v českých zemích

V následujících odstavcích bych ráda přiblížila zdravotnictví ve sledované době. Na rostoucí počet obyvatelstva českých zemí se nedostával odpovídající počet lékařů. Lékařskou péči si mohli dovolit především zámožní jedinci. Dále se k lékaři mohli vydat spíše obyvatelé měst a větších obcí. V roce 1849 byl počet lékařů v Čechách 1678. Přes rostoucí počet této profese ve sledovaném období se však poměr na počet obyvatel nemění. Zájem o post okresních lékařů byl značný. V jejich kompetenci byl kromě léčebné péče i dohled nad protiepidemickými a hygienickými opatřeními, jako je čistota vody a dodržování karantény. Nezřídka museli venkovští lékaři žádat o pomoc lékařskou fakultu v Praze při řešení obtížné zdravotní situace. Z těchto situací vychází podceňování činnosti venkovských lékařů městskými praktiky.³⁶

Vedle lékařů, kteří se zaměřovali na teoretickou i praktickou část léčení a stáli nejvýše v lékařské hierarchii, fungovali ve sledovaném období ranlékaři (magistři a doktoři chirurgie), lékárníci, zubní lékaři a porodní báby. Ranlékaři nikdy nezískali uznání stejné úrovně, jakou mají lékaři. Teprve v roce 1873 byl zrušen zákaz o léčení vnitřních nemocí ranlékaři, jestliže se v místě vyskytuje lékař. O rok později byla jako první v monarchii založena česká ošetrovatelská škola, kde do roku 1881 získalo diplom 96 posluchaček, které se poté uplatnily v domácí péči o pacienty.³⁷

Od počátku 19. století dochází k výstavbě sanatorií a do jejich kompetence se přesouvá ochrana obyvatel před epidemiemi. Roku 1851 bylo vydáno nařízení povinně udávat příčinu úmrtí, přičemž ohledání mrtvoly a vydávání dokladu o příčině úmrtí bylo nařízené v roce 1714.³⁸ Vzhledem k následnému zlepšení systému hlášení a rozeznávání příčin úmrtí jsme lépe informováni o zdravotním stavu obyvatelstva. Z důvodů vědeckých objevů od 60. let 19. století docházelo ke změnám v postoji při obraně proti nemocem. Bylo zjištěno, že přenosné nemoci byly šířeny mikroorganismy, bylo však zapotřebí ještě dalšího vývoje společnosti, aby tento objev mohl být prakticky zpracován. To se stalo zákonem, schváleným českým zemským sněmem v roce 1888, kdy bylo nařízeno ustanovení

---

³⁶ L. FIALOVÁ a kol., *Dějiny obyvatelstva českých zemí*, s. 181.

³⁷ L. HLAVÁČKOVÁ - P. SVOBODNÝ, *Dějiny lékařství v českých zemích*, s. 131.

³⁸ Tamtéž, s. 120.

kvalifikovaných osob, které pomáhali na celém území se šířením a uplatňováním hygienických předpisů. Zároveň vznikaly samosprávné zdravotní orgány a zdravotní obvody. Tato opatření se poté projevila snižováním úmrtnosti na infekční nemoci. Rozšiřující se hygienická pravidla, která šla ruku v ruce s vědeckým pokrokem, stejně jako nové zásady ohledně včasného hlášení infekční nemoci a včasné izolace nemocného, napomohly zabránění dalšího šíření. Od 70. let dochází k objevům původců vztekliny, tuberkulózy, záškrtu, černého kašle, spály, cholery, tyfu a dalších. Avšak šíření výsledků trvalo delší dobu a hygienická pravidla nepřijímali všichni, převážně chudina žila stále stejným způsobem. V osmdesátých a devadesátých letech 19. století se boj lékařů a vědců zaměřuje na vytváření imunity proti přenosným nemocem, některé pak bylo možno zcela vymýtit. V roce 1882 lékař Robert Koch jako první popsal původce tuberkulózy a cholery a ustanovil epidemiologická opatření.³⁹ Mění se zásada, kdy lidé měli nejdříve čekat, až v obci zemře 6-8 osob (potom se teprve mohla vyhlásit epidemie). Podle nové vyhlášky měl být nakažený, i když byl jen v podezření, izolován od ostatních.⁴⁰

V roce 1891 byl říšským sněmem přijat zákon o zakládání lékařských komor. Členství v nich bylo povinné pro všechny lékaře vykonávající lékařskou praxi mimo těch, kteří působili ve státní správě. V Čechách byla komora zřízena až v roce 1894, pro Moravu a Slezsko byly zřízeny o rok dříve se sídly v Brně a v Olomouci.⁴¹

Jedním z největších vědeckých objevů s dopadem na lékařství je objevení rentgenových paprsků na konci 19. století. Jestliže se do poloviny 19. století předpokládalo, že lékař nemocnému člověku nepomůže, od druhé poloviny již lékař nemoc umí vyléčit nebo minimálně zmírnit její průběh.⁴²

Již ke konci 90. let 19. století se množí odpůrci očkování a očkovaných jedinců tak ubývá, neboť u některých osob se projevily nežádoucí následky jako zarudnutí kůže, růže, zánět, kopřivka, puchýře a jiné. Očkování stálo v průměru 26 korun, nicméně 37 % obyvatelstva byla procedura provedena bezplatně. Látky dětem ve školách byly aplikovány lékaři i ranhojiči a i přes odpor některých učitelů byly

---

³⁹ Milena LENDEROVÁ – Daniela TINKOVÁ – Vojtěch HANULÍK, *Tělo mezi medicinou a disciplínou: proměny lékařského obrazu a ideálu lidského těla a tělesnosti v dlouhém 19. století*, Praha 2014, s. 87.

⁴⁰ Jan K. STŘÍTESKÝ, *Zdravotní a populační vývoj československého obyvatelstva*, Praha 1971, s. 60.

⁴¹ L. HLAVÁČKOVÁ - P. SVOBODNÝ, *Dějiny lékařství v českých zemích*, s. 129.

⁴² L. FIALOVÁ a kol., *Dějiny obyvatelstva českých zemí*, s. 184.

nadále očkovány všechny děti. Úmrtnost očkovaných proti neštovicím sice byla, nicméně více než pětinasobně nižší než u neočkovaných jedinců.⁴³

1.3.1 Lékařská péče v Trhové Kamenici

Nasavrcký okres se dělil do tří zdravotních obvodů v působnosti tří obvodních lékařů. Jednalo se o obvod nasavrcký, trhovo-kamenický a sečský. Do působnosti lékaře trhovo-kamenického obvodu spadaly obce: Ctětín, Dolní Brádlo, Dřevíkov, Hluboká, Horní Brádlo, Jančour, Javorné, Trhová Kamenice, Kameničky, Lipka, Možděnice, Nová Ves, Polom, Petrkov, Rohozná, Strkov, Stříteř, Svobodné Hamry, Travná, Veselý kopec, Vranov, Vršov, Zubří. Tento obvod zaujímá v roce 1904 celkem 4743 obyvatel.⁴⁴

Ve sledovaném období 1881-1913 se na postu lékaře trhovo-kamenického obvodu vystřídali tito lékaři: MUDr. Antonín Brebera, který zároveň zasedl do úřadu starosty a vykonával i úlohu prvního kamenického poštmistra. Významně se angažoval v v pozvedávání města a snažil se o jeho prospívání.⁴⁵ Po jeho smrti v roce 1882 nastoupil syn MUDr. Bohumil Brebera. Zemřel však v roce 1894 v 35 letech na náhlé ochrnutí srdce i plic. MUDr. Zikmund Janke nastoupil na místo obvodního lékaře v roce 1894, formálně ustanoven byl v roce 1895. Zároveň působil jako náčelník Sokola. Posledním lékařem ve sledovaném období se stal po odchodu Jankeho z města MUDr. Karel Freýgang. O tomto obvodním lékaři máme nejvíce dochovaných zpráv, mezi obyvateli byl velmi oblíbený. Narodil se 14. 2. 1864. Ustanoven lékařem byl v roce 1900, je však možné, že pracoval již dříve jako provizorní lékař. Část případů, převážně chudé obyvatele, navštěvoval mimo ordinaci a často zdarma. V roce 1949 byla instalována na dům s popisným číslem 86, ve kterém lékař žil a pracoval, pamětní deska. Plat obvodních lékařů činil 400 zlatých. Dále se jim ještě přidávalo dalších 180 na cestovní výlohy.⁴⁶

Nejbližší špitál pro obyvatele Trhové Kamenice stál v Nasavrkách, jednalo se o Čeňkův špitál vystavěný na počest Vincence, knížete z Auersperga. V roce 1904

---

⁴³ Hynek PELC, *Zpráva o poměrech zdravotních v království Českém roku 1892*, Praha 1894, str. 158.

⁴⁴ *Chrudimsko a Nasavrcko, D. 2, Poměry zemědělské*, s. 23.

⁴⁵ Státní okresní archiv Chrudim (dále SOKA Chrudim), fond Svaz požární ochrany ČSSR- místní jednota Trhová Kamenice, *Pamětní kniha sboru dobrovolných hasičů v Trhové Kamenici*, č. př. 131/2014, s. 10, nezpracované.

⁴⁶ SOKA Chrudim, fond Okresní zastupitelstvo Nasavrky, *Výkazy osad sloučených v zdravotním obvodu nasavrckém*, inv. č. 263.

se zde léčilo 15 osob.⁴⁷ Nejbližší nemocnicí byla Všeobecná nemocnice v Chrudimi, vystavěná v roce 1853.⁴⁸

Z dostupných zpráv se dochovaly informace o epidemiích ve sledovaném období. V roce 1889 zachvátila Trhovou Kamenici epidemie chřipky, v roce 1892 přišla epidemie spály, která se neustále vracela po další roky, a 1893 epidemie černého kašle. Roku 1903 zachvátila celé okolí další epidemie spály takovou silou, že musela být z bezpečnostních důvodů zavřena škola na celý listopad. V dopise lékaře Bohumila Brebery okresnímu úřadu v Nasavrkách o vykonání inspekce ohledně kontroly dodržování hygienických opatření se píše, že některé obce opatření ještě nestihly zavést z důvodu finanční tísně, jiné je dodržují pouze kvůli pohrůžce finanční pokuty. Problém nastává i při dodržování karantény, neboť dítě, jehož sourozenec onemocní přenosnou chorobou, si nikdo ze strachu nechce vzít do svého domu. K dopisu byl přidán i seznam osob, jež nařízení záměrně nedodržují a budou potrestáni.⁴⁹

Ve výroční lékařské zprávě z roku 1894, píše MUDr. Zikmund Janke okresnímu úřadu, že zdravotní poměry trhovo-kamenického obvodu jsou velmi dobré, k čemuž přispívá proudění vzduchu, které je spojené s vyšší polohou nad hladinou moře. Vzduch tak není přeplněný dýmem z továren. Naproti tomu obyvatelstvo, jelikož trpí velkou chudobou, se nedostatečně vyživuje. V důsledku málo vydatné a pestré stravy se otáčí k alkoholu. Alkohol se tak stává stejnou měrou přímou příčinou úmrtí jako i nepřímou, kdy člověk schází na těle i duchu. Nejčastějšími příčinami úmrtí jsou choroby dýchacího ústrojí, které se rozvinuly z kombinace nedostatečné stravy a namáhavé práce. V témže roce se vyskytly epidemie záškrtu, davného kašle, chřipky a spalniček. Epidemie spalniček trvala i v následujícím roce. Průměrný věk v roce 1895 představuje 38 let.⁵⁰

---

⁴⁷ *Chrudimsko a Nasavrcko, D. 2, Poměry zemědělské, s. 32.*

⁴⁸ Tamtéž, s. 23.

⁴⁹ SOkA Chrudim, fond Okresní zastupitelstvo Nasavrky, *Zdravotní výroční zprávy obvodních lékařů*, inv. č. 260.

⁵⁰ Tamtéž.

1.4 Vývoj církevních matrik

Matrika představuje úřední knihu, která obsahuje jmenný seznam narozených, zemřelých a oddaných podle toho, o jaký druh se jedná. Matriky slouží v širším záběru k získání informací, jako jsou data narození či úmrtí, jména, povolání a další. Po zaměření na určitý druh matriky lze vyvozovat závěry o populaci, epidemiích, vnějších vlivech na porodnost i úmrtnost.

Církevní matriky představují nejdelší tradici. Povinnost vést matriky byla oznámena na Pařížském koncilu v roce 1212, směrnice k jejich vedení však byly zveřejněny až v roce 1563. Stalo se tak při konání tridentského koncilu, který určoval jejich obsah. Knihy měly být vedeny dvě, pro udílení svátosti křtu a svátosti manželské. Seznamy zemřelých se objevily nejspíše později. Pro české země bylo vedení těchto knih nařízeno v roce 1591 olomouckou synodou.⁵¹ Zápis byl větný, zjednodušený, někdy neúplný a lišil se v každé matrice. Pro údaje o narození, oddání i úmrtí se vedla zprvu jediná kniha, do které zápisy prováděl farář. Právě církev měla největší vliv ohledně matrik hlavně po roce 1620, kdy docházelo k ničení utrakvistických matrik, a nové matriky se vedly jen na katolických farách.⁵²

V letech osvěcenského absolutismu Marie Terezie a Josefa II. se do vedení matrik promítá vliv státu. Jejich vedení tak stále spadalo pod pravomoc fary, avšak stát prováděl dozor. Matriky díky státem vydávaným nařízením sloužily nově k evidenci obyvatelstva, k sestavování daňových a vojenských seznamů.⁵³ Marie Terezie nechala zápisy matrik rozšířit o popisná čísla domů a jména otců nemanželských dětí.⁵⁴ Teprve v roce 1760 byla odstraněna nejednotnost matrik ve formě a jazyku zápisu. Zápisy byly vedeny v latině a od roku 1770 byly informace zapisovány do předtištěných rubrik. O rok později se farářům nařizuje zapisovat každá narození a úmrtí a také jen informace, které byly potvrzené. Zároveň se zakázalo zkracování zápisu, všechno muselo být vypsáno, což se ještě dlouho nedodržovalo, a v následujících letech se nařizování opakuje.⁵⁵ Od vlády Josefa II., jehož dekretem z roku 1787 se matriky staly veřejnými, jsou jednotlivé druhy vedeny odděleně jako N- matrika narozených, O- matrika oddaných a Z- matrika zemřelých,

---

⁵¹ Eduard MAUR, *Vývoj matričního zápisu v Čechách*, *Historická Demografie* 6, 1972, s. 42.

⁵² Kristoslav ŘÍČAŘ, *Občanská genealogie: základy rodopisné práce*, Praha 2000, s. 22.

⁵³ Václav BARTŮNEK, *Historický vývoj matrik*, *Časopis rodopisné společnosti* 12, 1240, s. 13.

⁵⁴ Platilo pouze v případě, že se otcové k nemanželskému dítěti přiznali.

⁵⁵ Josef PETERKA, *Cesta k rodinným kořenům, praktická příručka občanské genealogie*, Praha 2006, s. 72.

a v českém jazyce. V roce 1888 bylo kněžím nařízeno psát čitelně, pokud možno bez škrtnání, a údaje vypisovat raději slovy. Roku 1799 vešlo v platnost nařízení českého gubernia o zavedení matričních duplikátů.⁵⁶ Podle matrik, které byly rozšířeny o abecední rejstříky, bylo provedeno první sčítání venkovského lidu. Po roce 1949 byla celá matriční agenda předána pouze státu. Vedení matrik dostávají za úkol nově vzniklá matriční oddělení na městských úradech. Matriky z doby před rokem 1870 byly předány státním archivům v jednotlivých krajích.⁵⁷

Matriky se v popředí zájmu objevily v první řadě jako zdroj pro genealogické bádání, pro regionální dějiny a pro sledování populačního vývoje. Později se přidalo zkoumání národnostních a náboženských poměrů a sociálního rozvrstvení obyvatelstva. V poválečném období ustal zájem o rodopisné bádání. Z počátku vycházely demografické práce ze soupisů obyvatelstva, dnes se pro tyto účely využívají právě matriky. Práce s matrikami staršího data je složitá z důvodu nejednotnosti a neúplnosti záznamů.⁵⁸

Úmrtní matriky se vedly s nejmenší pečlivostí, protože nebyly tak důležité. Zápisy probíhaly na rozdíl od zápisů do matrik narozených s delším časovým odstupem, informace o zemřelém tak mohly být již zkreslené či částečně zapomenuté. Vznikaly jako poslední z matrik a zápis v nich byl veden velmi stručně. Jednalo se pouze o jméno, původ a den konání pohřbu. Počátkem 18. století se přidává informace o věku zemřelého, to však nebylo důsledně dodržováno. Od 30. let se přidává další informace - den úmrtí. Nařízením z roku 1784 se rubriky rozšířily na datum úmrtí, číslo domu, jméno, vyznání a stáří zemřelého a příčinu úmrtí. V případě, že v místě, kde dotyčný zemřel, není lékař či ranhojič a neproběhlo ohledání mrtvého, neměla se příčina vyplňovat vůbec. K dalším změnám došlo v roce 1850, kdy měla matrika tyto rubriky: den úmrtí a pohřbu, místo úmrtí, informace o zemřelém včetně manželského stavu, pohlaví, věk, příčina úmrtí, jméno pohřbívacího, zaopatření svátostmi a číslo prohledacího vysvědčení. Místo úmrtí se psalo převážně pro případ, že dotyčný nezemřel doma, ale třeba na poli, v lese apod. Věk zemřelého byl dohledán na základě křestního listu. Roku 1949 byly

---

⁵⁶ E. MAUR, *Vývoj matričního zápisu v Čechách*, HD, s. 50.

⁵⁷ K. ŘIČAŘ, *Občanská genealogie: základy rodopisné práce*, s. 24

⁵⁸ Eduard MAUR, *Církevní matriky jako historický pramen (se zvláštním zřetelem k historické demografii)*, Sborník archivních prací 20/2, 1970, s. 429.

z matrik odstraněny všechny rubriky týkající se náboženství a úmrtního věku a naopak byla přidána rubrika s datem narození zemřelého a jménem manžela.⁵⁹

1.4.1 Sběrka matrik Východočeského kraje

Tato obsáhlá sbírka, která soustřeďuje matriky pocházející z bývalého Východočeského kraje, se nachází ve Státním oblastním archivu v Zámrsku a má časový rozsah 1587-1949. Základem dnešní sbírky se staly sbírky matrik v archivech v Kuksu a Novém Studenci. Po sloučení s matrikami bývalého kraje Pardubického a Hradeckého byla vytvořena archivní pomůcka, která byla uspořádána abecedně podle názvů sídel farních úřadů. Vždy byl uveden počet knih s časovým rozsahem. Po sloučení s dalšími matrikami oblastí, které již nepatřily do bývalých krajů Brněnského, Olomouckého a Libereckého, vznikl v roce 1965 pro veřejnost první průvodce se seznamem doposud uložených matrik, který byl navíc obohacený o popis far. Matriky, které pocházely z doby do roku 1870, byly předávány krajským archivům v roce 1952. Přebírání matrik, vedených v letech 1870-1900, se započalo na počátku 70. let 20. století. Ke konci let však naopak docházelo k meziarchivním delimitacím a pro všechny nové přírůstky i úbytky musela být vytvořena nová pomůcka. V roce 1986 byl tak zhotoven inventář, který však platil pouze pro vyčleněné evangelické matriky. Pro katolické fary byl inventář vytvořen o rok později a platil pro matriky všech bývalých krajů s výjimkou kraje Hradeckého, pro jehož matriky stále platil první inventář z roku 1963. Práce na jednotném inventáři pokračovala do roku 2007, kdy byla nová pomůcka předána k užívání badatelům. Celá sbírka k roku 2014 obsahuje 11 075 knih, z toho 13 % tvoří rejstříky, přičemž ve více než 96 % se jedná o římskokatolické matriky, které pocházejí ze 431 far. V současnosti obsahuje sbírka též matriky civilních úřadů. Od roku 2007 jsou badatelům zpřístupňovány digitalizované matriky na internetových stránkách archivu.⁶⁰

---

⁵⁹ Tamtéž, s. 48-54.

⁶⁰ Milan NOVOTNÝ, *Sběrka matrik Východočeského kraje*, In: Sborník prací východočeských archivů, Státní oblastní archiv v Zámrsku 2007, s. 369-376.

1.4.2 Matrika zemřelých farního úřadu Trhová Kamenice 1881-1913⁶¹

Součástí sbírky matrik v SOA v Zámrsku je i matrika zemřelých uložená pod inventárním číslem 9408, kterou jsem použila pro svou práci. Kniha má polokoženou vazbu a její rozměry činí 27x41 cm. Obsahuje 297 folií, přičemž záznamy, které se týkají výlučně Trhové Kamenice, končí na 70. foliu. Číslo stránek byla doplněna později a začínají až s vlastními zápisy o úmrtí. Část o Trhové Kamenici má 138 stran. Kniha je psaná česky, humanistickým písmem a u názvu příčin úmrtí je nezdědka použita latina. Úvodní list nese nápis Kniha zemřelých z osad ku farnímu chrámu Páně v Trhové Kamenici přivtělených, založena roku 1881. Pod nápisem jsou vyjmenované přičleněné osady, jsou to Dřevíkov, Hluboká, Jančouř, Kameničky, Možděnice, Petrkov, Polom, Rohozná, Svobodné Hamry, Travná, Veselý Kopec, Zubří, Pod Tábořem, Jasně Pole, Milesimov, Rváčov, Svatý Mikuláš a Všeradov.

Každá strana má předtištěné záhlaví, obsahující 13 polí, každé pole je nadepsáno nejprve česky a poté v německém jazyce. První pole zleva nese nápis Rok, měsíc a den úmrtí, pochování (Jahr, Monat und Tag des Absterbens, der Beerdigung), druhé Číslo domu (Haus. Nro.), třetí Jména zemřelých (Namen der Verstorbenen), čtvrté Náboženství (Religion)⁶², páté Pohlaví (Geschlecht), šesté Stáří (Alter)⁶³, sedmé Pochoval (beerdigt)⁶⁴, osmé a poslední Nemoc a způsob úmrtí (Krankheit und Todesart). Toto pole se vždy doplňovalo na základě úmrtního listu po ohledání těla.

Zápis do knihy většinou prováděl ten, který pochovával. Vyskytují se však i výjimky, kdy mrtvě narozené dítě zapsal farář, nikoliv hrobník. Kniha nese písmo 8 různých rukou podle toho, kdo byl zrovna ustanoven jako farář nebo kooperátor. Do roku 1885 zapisoval farář Jan Chvála s jednou výjimkou od hrobníka Novotného. Od roku 1885 do roku 1888 zapisoval farář Josef Plocek, od roku 1888 do roku 1893 kooperátor Josef Klapka, od roku 1893 do roku 1903 kooperátor Jan Zítka a část roku 1903 opět zapisuje farář Josef Plocek. Po něm zapisuje kooperátor Josef Profous do roku 1904, kdy vedení knihy přebírá kaplan Jaroslav Procházka. Od roku

---

⁶¹ Státní oblastní archiv v Zámrsku, fond Sběrka matrik Východočeského kraje, Farní úřad Trhová Kamenice, Matrika Z 1881-1913, inv. č. 9408.

⁶² Žádný z obyvatel nebyl jiného, než katolického vyznání. Samozřejmě s výjimkou mrtvorozených dětí, které nebyly pokřtěny.

⁶³ Toto pole je dále rozděleno na sloupce pro roky, měsíce a dny.

⁶⁴ Pokřtěné jedince pohřbíval farář či kooperátor, nepokřtěné děti v tichosti hrobník.

1906 zapisuje opět Jan Zitko, který se mezitím stal farářem. Od roku 1908 se v zápisech střídá s kooperátorem Josefem Sedláčkem. Od roku 1911 do konce zapisuje kaplan Alois Urbánek.

1.5 Mezinárodní klasifikace nemocí a příčin smrti

Jacques Bertillon, francouzský demograf a statistik, sestavil první ustálenou klasifikaci nemocí a příčin úmrtí, která byla přijata v roce 1893 na schůzi Mezinárodního statistického ústavu v Chicagu. Tato klasifikace měla 14 skupin a 161 nemocí. Bylo ustanoveno, že každých deset let se bude konat její revize, která by opravila stávající nepřesnosti a doplnila nové nemoci. Revize klasifikace, kterou postupně uznávaly další státy, probíhaly v letech 1900, 1909, 1920, 1929 a 1936. Šestá revize z roku 1948 se stala základem World Health Organization.⁶⁵

Pro tuto práci byla použita revize z roku 1929, která je přeložená do českého jazyka. Skupiny klasifikace jsou uvedeny v původním pravopise.

Tabulka č. 1: *Skupiny podle Bertillonovy klasifikace*

Skupiny podle Bertillonovy klasifikace	
I.	Nemoci nakažlivé a cizopasně
II.	Rakoviny a jiné nádory
III.	Nemoci rheumatické, nemoci výživové, nemoci endokrinních žláz a jiné nemoci celkové
IV.	Nemoci krve a ústrojů krevtovorných
V.	Otravy vleké a prudké
VI.	Nemoci soustavy nervové a čidel
VII.	Nemoci ústrojí oběhu krevního
VIII.	Nemoci ústrojí dýchacího
IX.	Nemoci ústrojí zažívacího
X.	Nemoci ústrojí močového a ústrojí pohlavního
XI.	Nemoci těhotenství, porodu a stavu poporodního
XII.	Nemoci kůže a vaziva podkožního
XIII.	Nemoci kostí a ústrojí pohybu
XIV.	Vrozené vady tvarové
XV.	Zvláštní nemoci útlého věku
XVI.	Stařecká sešlost

⁶⁵ Jan K. STŘÍTESKÝ, *Zdravotní a populační vývoj československého obyvatelstva*, Praha 1971, s. 15.

- XVII. Smrti násilné a úrazové
 XVIII. Neurčené příčiny úmrtí

Tabulka č. 2: *Nemoci a příčiny úmrtí patřící do skupin Bertillonovy klasifikace*

Číslo skupiny	Obsažené nemoci a příčiny úmrtí
I	tyf břišní i skvrnitý, spalničky, spála, neštovice, záškrť, úplavice, všechny druhy tuberkulózy, syfilis a jiné
II	všechny druhy rakoviny a zhoubné i nezhoubné nádory
III	revmatismus, kurděje, křivice, nemoci štítné žlázy a jiné
IV	krvácivé stavy, chudokrevnost, leukémie a nemoci sleziny
V	alkoholismus a otravy organickými nebo anorganickými látkami
VI	záněty mozku a mozkových plén, krvácení do mozku, nemoci míchy, epilepsie, křeče u dětí mladších 5 let, nemoci oka a ucha
VII	záněty srdce a jeho částí, nemoci srdce a tepen, zkoratění tepel, sněť, anomálie krevního tlaku a mizní nemoci
VIII	nemoci hrtanu, záněty průdušek, zánět plic, pohrudnice, záduchu, rozedmu plic a všechny plicní nemoci s výjimkou tuberkulózy
IX	žaludeční nemoci, záněty celého zažívacího ústrojí, střevní katarrh, průjem, cirhóza jater, kýla a vředy

X	záněty ledvin, ledvinové kameny, nemoci mužských a ženských pohlavních orgánů vyjma rakoviny
XI	potraty, mimoděložní těhotenství, poporodní krvácení, otrava krve a poporodní nemoci
XII	nemoci kůže, nežit či zánět vaziva
XIII	nemoci kostí a kloubů s výjimkou tuberkulózy a revma
XIV	vrozená vodnatelnost, rozštěp páteře a vady nazvané zrůdnosti
XV	předčasné narození, vrozená slabost a jiné nemoci s výjimkou mrtvě narozených
XVI	stařecká sešlost
XVII	všechny druhy sebevraždy (oběšením, utopením, skokem z vyvýšeného místa, bodem, zastřelením a jiné), všechny druhy vraždy (vražda dítěte, vražda nožem či střelnou zbraní), napadení jedovatým zvířetem, uhoření, otrava, utopení, neobvyklá zima, blesk
XVIII	náhlá smrt, nedostatečně určené nebo nerozlišené příčiny

2. Interpretace výsledků

2.1 Metodika zpracování

Před samotnou prezentací výsledků je nutno zmínit proces zpracování matričních údajů. Pro zpracování byly použity a seřazeny tyto údaje:

1. Rok úmrtí
2. Jméno zemřelého
3. Pohlaví
4. Zaměstnání
5. Věk při úmrtí
6. Příčina úmrtí, přičemž byl ponechán původní pravopis včetně latinského názvosloví

Tyto údaje byly přepsány do programu Microsoft Excel a následně zpracovány podle jednotlivých let. Každý rok je odcitován, aby bylo zřetelné, na kterých stránkách v matrice se údaje nacházejí. První odstavec u každého roku je věnován celkovému počtu zemřelých, poměr úmrtnosti pohlaví, ke kterému je připojena názorná tabulka, a porovnání s rokem předchozím. Každý rok je zpracován pro věkové skupiny 0-364 dní, 1-14 let, 15-44 let, 45-64 let a 65 let a více. U každé skupiny je popsáno, která příčina smrti je nejčastější a následně vyjmenovány jednotliviny včetně pohlaví a věku při úmrtí. Na konci zpracování jednotlivých roků jsou umístěny tabulky s celkovým počtem úmrtí v jednotlivých věkových skupinách, přičemž u každé skupiny je vypočtena procentuální část. Počet úmrtí v jednotlivých obdobích kojeneckého věku, totiž období perinatální 0-6 dní, novorozenecké 7-27 dní a ponovorozenecké 28-364, je znázorněn v samostatné tabulce.

Po zpracování roků následuje celková interpretace. Každá věková skupina je zde přehledně popsána v počtu úmrtí, poměru v úmrtnosti pohlaví a nejčastějších příčin úmrtí. Ke každé skupině je připojena tabulka s 5 nejčastějšími příčinami úmrtí podle Bertillonovy klasifikace.

Při překladu latinských názvů příčin úmrtí byl použit *Latinsko-německo-český slovník nemocí, úrazů, příčin smrti a výrazů s nimi souvisejících (nejen) pro*

genealogy⁶⁶ a při určování neznámých nemocí byl uplatněn *Zdravotní slovník, Poučení o věcech lékařských pro kruhy širší*.⁶⁷

2.2 Interpretace jednotlivých let

1881⁶⁸

Za první rok sledovaného období zemřelo v Trhové Kamenici 26 obyvatel, z toho 15 žen a 10 mužů. Podíl zemřelých žen je vyšší než zemřelých mužů, konkrétně o 23 %. Nemladším obyvatelem, který zemřel v tomto roce, byl předčasně narozený plod bez určeného pohlaví, nejstarším 77letá žena.

Tabulka č. 1: Úmrtnost podle pohlaví v roce 1881

Celkem	26	100 %
Muži	10	38,5 %
Ženy	15	57,7 %
Neurčeno	1	3,8 %

Ve věkové skupině do jednoho roku zemřelo 9 dětí, 3 dívky, 5 chlapců a pohlavně neurčený plod, u něhož je jako příčina úmrtí zapsána **nevyvinutost**. Tato skupina zaujímá 34,6 % z celkového počtu. Dvě děti, chlapec a dívka ve věku 7 a 2 měsíce, podlely **zánětu plic**. Na **psotník** zemřely také dvě děti, třídní chlapec a sedmiměsíční dívka. Jedna dívka zemřela během **těžkého porodu**, dva chlapci také během porodu v důsledku slabosti. **Ochrnutí střeva** se stalo příčinou úmrtí dívky ve věku 21 dní.

Tabulka č. 2: Úmrtnost kojenců v roce 1881

Celkem	9
Perinatální	5
Novorozenecké	1
Ponovorozenecké	3

⁶⁶ Boleslav LUTONSKÝ – Jaroslav ČERNÝ, *Latinsko-německo-český slovník nemocí, úrazů, příčin smrti a výrazů s nimi souvisejících (nejen) pro genealogy*, Praha, 1995.

⁶⁷ K. CHODOUNSKÝ – J. THOMAYER, *Zdravotní slovník. Poučení o věcech lékařských pro kruhy širší*, Praha 1901.

⁶⁸ Státní oblastní archiv v Zámrsku (dále SOA Zámorsk), fond Sběrka matrik Východočeského kraje (dále SMVK), Farní úřad Trhová Kamenice (dále FÚ TK), Matrika Z 1881-1913, inv. č. 9408, s. 1-4.

Věková skupina 1-14 let obsazuje 11,5 % celku, jedná se o 3 záznamy. Příčinou smrti ve dvou letech u dívky se stala kombinace **křivice a koliky**. Jedenáctiletá dívka podlehl **úplavici**, v matrice zapsané jako *dyzentérie*, přičemž nakažení mohlo být důsledkem znečištěné vody. Chlapec ve věku 1, 5 roku zemřel na **úbytě**.

Věková skupina 15-44 let věku je nejmenší skupinou v počtu úmrtí za rok 1881. V tomto rozmezí věku zemřeli dva jedinci, muž a žena ve věku 28 a 23 let. Muž zemřel na **ochrnutí mozku** a žena na **ochrnutí plic**. Skupina zaujímá pouze 7,8 %.

Ve věkové skupině 45-64 let, která obsazuje 11,5 % celku, jsou zapsáni 3 obyvatelé, dva muži a jedna žena. U té není uvedena příčina úmrtí, pouze věk 62 let. Příčinou smrti 55letého muže se stalo **ochrnutí plic**, 64letého chalupníka **edém plic**.

Poslední věková skupina, totiž jedinci ve věku nad 65 let, zabírá stejně jako skupina do jednoho roku 34,6 % z celku. Zapsán je jediný muž, který zemřel z důvodu **ochrnutí plic** ve věku 67 let. Na **vodnatelnost** zemřely 3 ženy mezi 65 a 67 lety věku. Nejčastější příčinou je pro tuto věkovou skupinu typická **sešlost věkem**, zápis o ní se vyskytuje u 4 žen. Jedna žena zemřela z náhlého **ochrnutí mozku** ve věku 66 let.

Tabulka č. 3: Úmrtnost podle věkových skupin v roce 1881

Celkem	26	100 %
Věková skupina 0-1	9	34,6 %
Věková skupina 1- 14	3	11,5 %
Věková skupina 15- 44	2	7,8 %
Věková skupina 45-64	3	11,5 %
Věková skupina 65 a více	9	34,6 %

1882⁶⁹

Za rok 1882 zemřelo v Trhové Kamenici 23 obyvatel, 15 mužů a 8 žen. Mužská úmrtnost je o 30 % vyšší, než úmrtnost žen. Nejmladšími obyvateli, kteří zemřeli tento rok, jsou dva mrtvorozenci, nejstarším majitelka tabáku, která zemřela v 81 letech.

Tabulka č. 1: Úmrtnost podle pohlaví v roce 1882

Celkem	23	100 %
Muži	15	65,2 %
Ženy	8	34,8 %

Ve věkové skupině 0-364 dní věku nalezneme 7 záznamů úmrtí, tedy 30,5 % z celkového počtu záznamů. Jedná se o již zmíněné mrtvorozené děti a dalších 5 chlapců. Nejčastější příčinou úmrtí je **psotník** s 57 %, na který zemřeli 4 jedinci rozličného věku od 25 dní do 10 měsíců. Chlapec ve věku 2 měsíců podlehl **zápalu plic**.

Tabulka č. 2: Kojenecká úmrtnost v roce 1882

Celkem	7
Perinatální	2
Novorozenecké	1
Ponovozenecké	4

Věkovou skupinu 1-14 let věku prezentuje jediný chlapec, který ve 3 letech zemřel na **psotník**. Tento záznam představuje 4,3 % z celkového počtu.

Ve věkové skupině 15-44 let nacházíme oproti předchozímu roku 5 jedinců (jedná se o 21,7 % z celku), 3 muže a 2 ženy. **Horečka omladnic**, která se stala příčinou smrti ženy ve věku 36 let, je ukazatelem stále ještě nedostatečné hygieny při porodu. Dva muži ve věku 30 a 38 let zemřeli **vyšlením**, u ženy ve věku 28 let se objevila **vodnatelnost** a 24letý muž podlehl blíže neurčené **tuberkulóze**, v matrice zapsané jako *souchotiny*.

Věková skupina 45- 64 let věku zaujímá 26 % celku, jedná se o 6 obyvatel, 3 muže a 3 ženy. Muž ve věku 63 let podlehl **tuberkulóze plic**, 45letá žena **tuberkulóze** blíže neurčené. 54letá žena zemřela následkem poranění, kdy došlo

⁶⁹ SOA Zámorsk, SMVK, FÚ TK, Matrika Z 1881-1913, inv. č. 9408, s. 5-8.

k **odvěšení mozku**. Nádeník ve věku 45 let zemřel při **ochrnutí mozku**, zámečnický mistr na **ztvrnutí jater** v 59 letech a 45letá žena při **zapálení střev**.

Věkové hranice nad 65 let se dožili 4 jedinci. Tato skupina představuje 17,4 % z celkového počtu zápisů. V tomto roce zemřel okresní lékař na **edém plic** a jejich následné ochrnutí ve věku 65 let. V tomtéž věku zemřel muž na **záduchu**, neboli astma, 76letá žena **sešla věkem**, stejně jako žena ve věku 81 let.

Tabulka č. 3: Úmrtnost podle věkových skupin v roce 1882

Celkem	23	100 %
Věková skupina 0-1	7	30,5 %
Věková skupina 1- 14	1	4,3 %
Věková skupina 15- 44	5	21,7 %
Věková skupina 45-64	6	26,1 %
Věková skupina 65 a více	4	17,4 %

1883⁷⁰

Za rok 1883 je v matrice zapsáno 31 záznamů. V tomto roce zemřelo 15 žen a 16 mužů, úmrtnost ohledně pohlaví je téměř vyrovnána. Nemladším zemřelým obyvatelem se stala mrtvorozená dívka, nejstarším žena, která skonala ve věku 76 let.

Tabulka č. 1: Úmrtnost podle pohlaví v roce 1883

Celkem	31	100 %
Muži	16	51,6 %
Ženy	15	48,4 %

Kojenecká úmrtnost představuje 38,7 % z celkového počtu. Ve věkové skupině 0-364 dní věku zemřelo 12 jedinců, z toho 6 dívek a 6 chlapců. Nejčastější příčinou úmrtí je stále **psotník**, umřela na něj více než polovina dětí, konkrétně 3 dívky a 4 chlapci ve věkovém rozmezí 7 dní až 9 měsíců. Psotník znázorňuje 58,3 % z příčin úmrtí kojenců v tomto roce. Druhou nejčastější příčinou se stala blíže neurčená **tuberkulóza**, které podlehl chlapec v 1 měsíci a dívka v 7 měsících věku. Devítiměsíční chlapec podlehl **zánětu průdušnice** a pětíměsíční dívka **kašli**. Za rok 1883 se narodilo již zmíněné jedno mrtvé dítě.

Tabulka č. 2: Kojenecká úmrtnost v roce 1883

Celkem	12
Perinatální	1
Novorozenecké	4
Ponovorozenecké	7

Ve věkové skupině 1-14 let věku nalezneme v tomto roce 5 záznamů (16,1 % z celku), nicméně se jedná o věkové rozmezí 1-1,5 roku. V jednom roce života zemřely 4 děti, 3 dívky a jeden chlapec, každé z jiné příčiny. Dívky umřely při **horečce, kašli a křivici**, v matrice označená jako *andělská nemoc*, chlapec podlehl **zapálení plic**. Chlapec ve věku 1,5 skonala z důvodu **psotníku**.

Věku 15-44 let se dožili 4 jedinci, konkrétně 1 žena a 3 muži, tedy 12,9 % z celku. U dvou mužů ve věku 23 a 42 let se jedná o nespecifikovanou **tuberkulózu**, jednou uvedenou jako *souchotě*, podruhé jako *tuberkule*. 44letá žebračka zemřela **vysílením**, muž ve věku 42 let skonala při **rozkladu krve**.

⁷⁰ SOA Zámorsk, SMVK, FÚ TK, Matrika Z 1881-1913, inv. č. 9408, s. 8-13.

Do věkové skupiny 45-64 let věku patří opět 4 záznamy a stejně jako u předchozí skupiny se jedná o 1 ženu a tři muže. Nejčastější příčinou je **tuberkulóza**, z důvodu které zemřeli muž a žena ve věku 62 a 64 let. V tomto roce se poprvé setkáváme se sebevraždou, a sice **oběšením**. V sebevražedném úmyslu se oběsil nádeník ve věku 49 let. Ve věku 46 let zesnul muž při **ochrnutí mozku**.

Ve věkové skupině nad 65 let věku máme 6 záznamů o úmrtí obyvatel. Zde se poměr úmrtnosti ohledně pohlaví mění, neboť skonal 4 ženy a 2 muži. Tato skupina znamená 19,6 % z celku. Nejčastější příčinou úmrtí se stala **mrtvice**, při které umřeli žena a muž ve věku 67 a 70 let. **Sešlost věkem** je zaznamenána jen u jednoho muže, který se dožil věku 75 let. Dvě ženy ve věku 72 a 76 let podlehly **srdeční vadě a zapálení mozku**.

Tabulka č. 3: *Úmrtnost podle věkových skupin v roce 1883*

Celkem	31	100 %
Věková skupina 0-1	12	38,7 %
Věková skupina 1- 14	5	16,1 %
Věková skupina 15- 44	4	12,8 %
Věková skupina 45-64	4	12,8 %
Věková skupina 65 a více	6	19,6 %

1884⁷¹

V roce 1884 došlo v Trhové Kamenici k 25 úmrtí. Úmrtnost v rámci pohlaví je opět téměř stejná, neboť zesnulo 12 mužů a 13 žen. Nejmladším obyvatele, který v tomto roce zemřel, byl osmidenní chlapec, nejstarším pak muž, který se dožil 73 let věku.

Tabulka č. 1: Úmrtnost podle pohlaví v roce 1884

Celkem	25	100 %
Muži	12	48 %
Ženy	13	52 %

Děti do jednoho roku zemřelo v daném roce 8, což představuje 24 % celku. Nejčastější příčinou smrti této věkové kategorie je opět **psotník**. Těmto křečím podlehl 6 jedinců, 2 dívky a 4 chlapci, ve věkovém rozmezí 8 dní až 8 měsíci věku. Dvanáctidenní dívka zemřela kvůli **slabosti, zápal plic** se stal příčinou smrti chlapce ve věku 2 měsíců.

Tabulka č. 2: Úmrtnost kojenců v roce 1884

Celkem	8
Perinatální	0
Novorozenecké	5
Ponovorozenecké	3

Věková skupina od 1 do 14 let věku zaujímá 12 % z celku, jedná se o 3 zemřelé jedince, dvě dívky a jednoho chlapce. Věkové rozmezí zemřelých je od 3 do 5 let. Nejčastější příčinou úmrtí se v této skupině stal **záškrt** (v matrice jako *difteritis* či *diphtheritis*), této nemoci podlehly dívky ve třech a pěti letech věku. Tříletý chlapec zemřel na **zapálení plic**.

Zápisy o obyvatelích, kteří zesnuli v roce 1884 ve věku od 15 do 44 let, jsou celkem 4. Tato skupina zaujímá 16 % z celku a jedná se o dvě ženy a dva muže. Nejčastější příčinou se stalo ochrnutí plic, jemuž podlehli 2 muži ve věku 33 a 42 let a jedna žena ve věku 32 let. 38letá žena zemřela na **tuberkulózu plic**.

Ve věkové skupině 45-64 let máme nejvíce záznamů, v tomto rozmezí zemřeli 3 muži a 4 ženy. Příčina smrti je u každého jiná, objevuje se záznam o **vodnatelnosti žaludku** u muže ve věku 63 let, **tuberkulóza plic** (muž, 49 let),

⁷¹ SOA Zámorsk, SMVK, FÚ TK, Matrika Z 1881-1913, inv. č. 9408, s. 14-18.

souchotiny (žena, 46 let), **rozklad krve** (žena, 63 let), **vysílení** (žena, 61 let), **ochrnutí plic** (žena, 57 let) a příčina smrti jménem *sorofulesie* je zapsána u muže, který zemřel ve věku 62 let.

Do věkové skupiny nad 65 let patří nezvykle pouze 3 jedinci, dvě ženy a jeden muž. Žena ve věku 73 let **sešla věkem**, šedesáti sedmiletá žena dostala **mrtvici** a muž ve věku 68 let zemřel při **zápalu pobřišnice**.

Tabulka č. 3: Úmrtnost podle věkových skupin v roce 1884

Celkem	25	100 %
Věková skupina 0-1	8	32 %
Věková skupina 1- 14	3	12 %
Věková skupina 15- 44	4	16 %
Věková skupina 45-64	7	28 %
Věková skupina 65 a více	3	12 %

1885⁷²

Rok 1885 obsahuje v matrice 39 záznamů příčin úmrtí. V tomto roce zemřelo 15 žen a 24 mužů. Úmrtnost mužů je o 23 % vyšší. Jedincem, který v daném roce zemřel jako nejmladší, je denní chlapec, nejstarším žebračka, která zemřela v 84 letech.

Tabulka č. 1: Úmrtnost podle pohlaví v roce 1885

Celkem	39	100 %
Muži	24	61,5 %
Ženy	15	38,5 %

Záznamů o úmrtí v kojeneckém věku se dochovalo 8, což znamená 20,5 % z celku. Jedná se o 4 dívky a 4 chlapce. Nejčastější příčinou je **psotník**, na který zemřeli dva chlapci ve věku 1 den a 11 měsíců. 3 děti zemřely v 9 měsících, příčinami jejich úmrtí byly **neštovice**, **bronchitida** a **tuberkulóza plic**. Dívka ve třech měsících zemřela při **zápalu dýchacích trubic**, chlapec v 11 měsících na **zapálení plic** a čtyřměsíční chlapec **vy sílením**.

Tabulka č. 2: Úmrtnost kojenců v roce 1885

Celkem	8
Perinatální	1
Novorozenecké	0
Ponovozenecké	7

Věková skupina 1-14 let je velmi početná, přesto však věk zemřelých nepřekročil hranici 8 roků. Nacházíme zde 14 záznamů, 11 chlapců a pouze 3 dívky, což představuje 35,9 % u celku. V tomto roce podlehl 7 dětí ve věkovém rozmezí 1-5 let epidemii **záškrtu**. Toto onemocnění představuje polovinu příčin úmrtí. Čtyři děti zemřely v jednom roce na **spalničky**, **střevní katar**, **zánět plic** a **zápal plic**. Chlapcovi ve 3 letech **ochrnuly plíce**, chlapec ve věku 5 let zemřel při **ochrnutí mozku** a chlapec v 8 letech podlehl **neštovicím**.

Ve věkové skupině 15-44 let zemřeli 4 jedinci (10,3 % z celku). Věková hranice se zde pohybuje od 23 let do 42 let. Nejčastější příčinou je **tuberkulóza plic**, tato nemoc čítá 2 úmrtí žen ve věku 23 a 42 let. 38letý nádeník podlehl **edému plic**. Muž ve věku 31 let zemřel na **mrtvici mozku**.

⁷² SOA Zámorsk, SMVK, FÚ TK, Matrika Z 1881-1913, inv. č. 9408, s. 18-23.

7 záznamů představuje věkovou skupinu 45-64 let. Pro dvě ženy a 5 mužů se osudnými staly nemoci dýchacího ústrojí s jednou výjimkou. Tu značí **náhlé ochrnutí mozku** muže, který zemřel v 60 letech. Nejčastější příčinou je **tuberkulóza plic**, které podlehl muž a žena v 46 a 62 letech. Dalšími příčinami jsou **souchotiny, zápal plic, ochrnutí plic a edém plic**.

Ve věkové skupině nad 65 let naprosto převládá **sešlost věkem** jako zaznamenaná příčina úmrtí. Jedná se o pět záznamů ze šesti. Věkové rozmezí je 73 až 84 let. Výjimku tvoří výměnkář, který v 66 letech podlehl **zapálení plic**. Tato skupina znázorňuje 15,4 % z celku.

Tabulka č. 3: *Úmrtnost podle věkových skupin v roce 1885*

Celkem	39	100 %
Věková skupina 0-1	8	20,5 %
Věková skupina 1- 14	14	35,9 %
Věková skupina 15- 44	4	10,3 %
Věková skupina 45-64	7	17,9 %
Věková skupina 65 a více	6	15,4 %

1886⁷³

V tomto roce zemřelo 33 občanů, 14 ženského a 19 mužského pohlaví. Úmrtnost mužů je o 15 % vyšší. Narodil se jeden mrtvý chlapec, nestarší zemřelou osobou se stala osmdesáti pětiletá žena.

Tabulka č. 1: Úmrtnost podle pohlaví v roce 1886

Celkem	33	100 %
Muži	19	57,6 %
Ženy	14	42,4%

Kojenecká úmrtnost tohoto roku je ve srovnání s předchozími roky poměrně nízká, činí 18,2 % z celku. Umřelo 6 dětí, 3 dívky a 3 chlapci. Příčiny úmrtí se liší, jen u dvou dětí, mrtvorozeného chlapce a dívky, která žila půl hodiny, se jedná o **předčasný porod**. Dívky ve věku 3 a 11 měsíců podlely **zapálení plic** a **plicnímu kataru**. Chlapci ve věku 3 a 6 měsíců zemřeli při **psotníku** a **neštovicích**.

Tabulka č. 2: Kojenecká úmrtnost v roce 1886

Celkem	6
Perinatální	2
Novorozenecké	0
Ponovozenecké	4

U dětí od 1 do 14 let věku se objevuje zápisů více, přesto se jedná většinou o roční jedince. V tomto roce zemřelo v dané věkové skupině 11 osob, tedy 33,3 % z celku, 6 dívek a 5 chlapců. Nejčastější příčinou úmrtí zaujímá **katar průdušek**, kterému podlely 3 děti v 1 až 2 letech života. Dalšími nejčastějšími příčinami jsou **neštovice** a **záškrť**, každá nemoc připravila o život dvě děti. O roční dívky se jedná o **křečovitý kašel**, u ročního chlapce o **psotník**, sedmiletý chlapec podlehl **spále kombinované se zánětem ledvin** a roční dívka **zapálení plic**.

Ve věkové skupině 15- 44 let máme 8 záznamů, tedy 24,2 % z celku. V této skupině zemřelo 5 mužů a 3 ženy. Nejčastější příčinou úmrtí se stala **tuberkulóza plic**, které podlely dvě ženy a jeden muž ve věkovém rozmezí 18-40 let. Další častou příčinou je **ochrnutí plic**, při kterém zemřeli muž a žena ve věku 37 a 28 let. Mezi dalšími příčinami objevujeme i **tyfus**, u muže ve věku 42 let se jednalo o tyfus skvrnitý, u třiceti sedmiletého muže o střevní formu nemoci. V tomto roce došlo

⁷³ SOA Zámorsk, SMVK, FÚ TK, Matrika Z 1881-1913, inv. č. 9408, s. 23-25.

i k **utonu**tí třiceti čtyřletého muže, které lze považovat za sebevraždu, ačkoliv je v matrice zapsána s otazníkem.

Věková skupina 45-64 let představuje nejmenší část, pouhých 6 % z celku. Oba zemřelí jsou muži, muž v 55 letech podlehl **vysílení** a padesátiletý žebrák zemřel při **obrně plic**.

Ve věku nad 65 let zemřelo 6 občanů, 2 ženy a 4 muži. Nejčastější příčinou je **sešlost věkem**, která je zapsána u 3 případů ve věkovém rozmezí 72-85 let. 75letý muž zemřel při **obrně mozku**, 78letý muž podlehl **skvrnitému tyfu** a muž ve věku 77 let **zapálení plic**.

Tabulka č. 3: *Úmrtnost podle věkových skupin v roce 1886*

Celkem	33	100 %
Věková skupina 0-1	6	18,2 %
Věková skupina 1- 14	11	33,3 %
Věková skupina 15- 44	8	24,2 %
Věková skupina 45-64	2	6,1 %
Věková skupina 65 a více	6	18,2 %

1887⁷⁴

V daném roce máme záznamy o 35 úmrtích v Trhové Kamenici. Seznam se skládá z 18 mužů a 17 žen, poměr v úmrtí pohlaví se pomalu vyrovnává. V roce 1887 se narodily dvě mrtvé děti a obyvatelem, který zemřel v nejvyšším věku, se stala 87letá žena.

Tabulka č. 1: Úmrtnost podle pohlaví v roce 1887

Celkem	35	100 %
Muži	18	51,4 %
Ženy	17	48,6 %

Kojenecká úmrtnost zaznamenala nárůst oproti předchozímu roku, neboť zemřelo 10 dětí, což tvoří 28,6 % z celkového počtu. Nejčastější příčinou úmrtí se stal **psotník** se 3 oběťmi, kterými jsou dva chlapci a jedna dívka ve věkovém rozmezí 5-7 měsíců. Kromě výše zmíněných dvou mrtvorozených, chlapce a dívky, byl jako příčina u dívky, která žila půl hodiny, zapsán **předčasný porod**. Mezi další příčiny patří **střevní katar** u měsíční dívky, **křečovitý kašel** u chlapce ve 4 měsících věku a **ochrnutí plic** u měsíčního chlapce. U dvouměsíčního chlapce je zapsána **folikulární enteritida**, v matrice latinsky jako *enteritis follicularis*. Jednalo se o zánět střeva s vřídky z lymfatických uzlin.⁷⁵

Tabulka č. 2: Úmrtnost kojenců v roce 1887

Celkem	10
Perinatální	3
Novorozenecké	0
Ponovozenecké	7

Ohledně věkové skupiny 1-14 let máme stále převážně záznamy o ročních dětech. V tomto roce zemřelo devět dětí, pět dívek a čtyři chlapci. Nejčastějšími příčinami se staly **psotník** (roční chlapec a roční dívka) a **záškrť** (pětiletý chlapec a roční dívka). Mezi dalšími příčinami se vyskytují **vysílení** dvouleté dívky, **zánět plic** ročního chlapce, **zánět pobřišnice** desetileté dívky, **křečovitý kašel** čtyřletého chlapce a **ochrnutí mozku** roční dívky.

⁷⁴ SOA Zámorsk, SMVK, FÚ TK, Matrika Z 1881-1913, inv. č. 9408, s. 25-27.

⁷⁵ B. LUTONSKÝ – J. ČERNÝ, *Latinsko-německo-český slovník*, s. 49.

Skupina 15-44 let věku zaujímá 17,1 % z celkového počtu úmrtí. Jedná se o 6 jedinců, 3 ženy a 3 muže. Všichni muži a jedna žena, věkové rozmezí bylo 19-40 let, zemřeli na **tuberkulózu**, ve dvou případech je to **tuberkulóza plic**, v jednom případě **tuberkulóza všeobecná** a u ženy není specifikována. Dvě ženy umřely po porodu, jedna na **horečku omladnic** v 37 letech, druhá **na poporodní vysílení** ve věku 29 let.

Ve věkové skupině 45-64 let, která zaujímá 11,4 %, se poprvé setkáváme s **rakovinou**. Této nemoci podlehl čtyřiapadesátiletý muž. Mezi další příčiny patří **tuberkulóza plic** (žena, 52 let), **zapálení plic** (muž, 63 let) a **ochrnutí srdce**, z důvodu kterého zesnula žena ve věku 58 let.

Nejčastější příčinou úmrtí ve věkové skupině 65 let a více se stala **sešlost věkem**. Čítá 3 úmrtí, dvě ženy a jednoho muže ve věku od 70 do 78 let. Druhou nejčastější příčinou je **vysílení**, kterému podlehl dva muži v 66 a 68 letech. Posledním zesnulým je 73letý muž, který ochrnul po **pohrudničním výpotku**. Tato věková skupina zaujímá 17,1 % z celku.

Tabulka č. 3: Úmrtí podle věkových skupin v roce 1887

Celkem	35	100 %
Věková skupina 0-1	10	28,6 %
Věková skupina 1- 14	9	25,7 %
Věková skupina 15- 44	6	17,1 %
Věková skupina 45-64	4	11,5 %
Věková skupina 65 a více	6	17,1 %

1888⁷⁶

Oproti předchozímu roku je zapsáno v roce 1888 v Trhové Kamenici o 7 méně zemřelých. Celkový počet činí 27 obyvatel, 12 žen a 15 mužů, což stále značí jejich zvýšenou úmrtnost. Nejmladším jedincem, který zemřel v tomto roce, se stal chlapec s půl hodinou života, nejstarší potom 75letá žena.

Tabulka č. 1: Úmrtnost podle pohlaví v roce 1888

Celkem	27	100 %
Muži	15	55,6 %
Ženy	12	44,4 %

Kojenecká úmrtnost představuje 33,3 % z celkového počtu. Děti do jednoho roku života zesnulo 9. Nejčastějšími příčinami úmrtí jsou **psotník**, který zaujímá třetinu kojeneckých příčin, a podlehly mu děti ve věkovém rozmezí 3 dny až 5 měsíců. Další třetinu zaujímá **folikulární zánět střev**, v matrice zapsán dvakrát jako *foeliculární zánět střev*, jednou jako *gastroenteritis foelicularis*, zemřely na něj tři dívky ve věku 20 dnů až 8 měsíců. Poslední třetinu příčin tvoří jednotliviny jako **katar a zánět plic**, kterému podlehla tříměsíční dívka, a ojedinělý případ **záškrtu** u jedenáctiměsíčního chlapce. Zajímavá je příčina smrti chlapce, který žil půl hodiny, a u kterého je zapsáno **asfyktické narození**. Jedná se o špatnou výměnu plynů přes placentu během porodu, kdy dítě po narození nedýchá a je nutná pomoc porodní báby. Pokud se tak neučiní, následuje smrt.⁷⁷

Tabulka č. 2: Kojenecká úmrtnost v roce 1888

Celkem	9
Perinatální	2
Novorozenecké	1
Ponovozenecké	6

Věková skupina 1-14 let znázorňuje vyšší úmrtí dětí mužského pohlaví. Z celkového počtu 4 úmrtí, jsou 3 chlapci a jediná dívka. Žádné z dětí nepřesáhlo věk dvou let. Každé úmrtí má jinou příčinu, přestože se ve dvou případech jedná

⁷⁶ SOA Zámorsk, SMVK, FÚ TK, Matrika Z 1881-1913, inv. č. 9408, s. 27-28.

⁷⁷ K. CHODOUNSKÝ – J. THOMAYER, *Zdravotní slovník*, s. 24.

o nakažlivé onemocnění. Dva roční chlapani podlehli **spále** a **psotníku**, dvouroční chlapec **neštovicím**. Dvouletá dívka zemřela **vysílením**.

Věková skupina 15-44 let zobrazuje 26 % z celkového počtu. Jedná se o tři ženy a čtyři muže, jejichž věkové rozmezí je od 17 do 41 let. Nejčastější příčinou je **tuberkulóza plic**, které podlehli muž a žena ve věku 33 a 37 let. Při **zánětu mozkových plén** zemřela 17letá dívka, při **horečce omladnic** 28letá žena, 40letému muži **ochrnuly plíce** a 41letému srdce. Zajímavý je zápis u příčiny 24letého muže. Umřel při **brightické vodnatelnosti**, přičemž brightická horečka značí zánět ledvin, mohlo by se tedy jednat o vodnatelnost ledvin.

V rozmezí věku 45-64 let zemřeli za rok 1888 čtyři obyvatelé, což činí 14,8 % z celkového počtu. Skutečné rozmezí je však 58-64 let, každá příčina smrti je jiná. 63letému muži **ochrnulo srdce**, 64leté ženě **plíce**. 57letý muž zemřel **vysílením** a u 58letého muže je zapsána **sešlost**.

Oproti předchozím rokům zemřelo ve věkové skupině nad 65 let překvapivě málo obyvatel. Jedná se o 3 ženy, každá umřela z jiného důvodu. 65letá žena zesnula při **ochrnutí mozku**, 68letá po **zapálení plic** a 75letá žena zemřela **sešlostí věkem**. Tato věková skupina představuje 11,1 % z celkového počtu.

Tabulka č. 3: Úmrtnost podle věkových skupin v roce 1888

Celkem	27	100 %
Věková skupina 0-1	9	33,3 %
Věková skupina 1- 14	4	14,8 %
Věková skupina 15- 44	7	26 %
Věková skupina 45-64	4	14,8 %
Věková skupina 65 a více	3	11,1 %

1889⁷⁸

V roce 1889 zaznamenáváme další pokles v počtu úmrtí. Celkový počet zemřelých je 23, přičemž úmrtnost žen je oproti minulým rokům vyšší a to o 21,8 %. V tomto roce se narodilo jedno mrtvé dítě a nejstarším zemřelým se stala 89letá žena.

Tabulka č. 1: Úmrtnost podle pohlaví v roce 1889

Celkem	23	100 %
Muži	9	39,1 %
Ženy	14	60,9 %

Kojenecká úmrtnost tohoto roku byla relativně nízká, ve věku 0-1 rok zemřelo 5 jedinců, 3 dívky a 2 chlapci. Skupina představuje 21,7% část celku. Nejčastější příčinu úmrtí, která zaujímá 60 % kojenecké úmrtnosti, znamená **psotník**, kterému podlely 3 děti ve věkovém rozmezí 3 dny až 2 měsíce. Desetiměsíční chlapec podlehl **zápalu plic**. V tomto roce se narodila jedna mrtvá dívka.

Tabulka č. 2: Kojenecká úmrtnost v roce 1889

Celkem	5
Perinatální	2
Novorozenecké	1
Ponovozenecké	2

Stejný počet zemřelých nalézáme i ve věkové skupině 1-14 let. Úmrtnost se opět pohybuje v rozmezí 1-2 let věku, výjimkou je 14letá dívka, která podlela **brightickému zánětu ledvin**. Nejčastější příčinu opět představuje **psotník**, při těchto tetanických křečích zemřeli 2 roční chlapci. V tomto roce nacházíme v jednom případě příčinu v **křivici**. Rachitidě podlehl dvouroční chlapec. Roční chlapec zemřel při **zánětu průdušek**.

U věkové skupiny 15-44 let, která zaujímá 17,4 % celku, představuje důvod úmrtí pokaždé jiná příčina. Úmrtnost je pohlavně vyrovnána, neboť ze 4 zemřelých jsou 2 muži a 2 ženy. 30letá žena umřela při **horečce omladnic** a jedná se o poslední ženu, která těmto poporodním komplikacím podlela, v dalších letech lze předpokládat, že hygiena při porodu byla vedena pečlivěji. 44letému muži **ochrnulo srdce**, 38letá žena podlela **tuberkulóze plic** a 18letý muž zemřel **vysílením**.

⁷⁸ SOA Zámorsk, SMVK, FÚ TK, Matrika Z 1881-1913, inv. č. 9408, s. 29-31.

Věková skupina 45-64 let znázorňuje nejmenší skupinu roku 1889, neboť v této věkové hranici zemřeli pouze dva obyvatelé. V obou případech se jedná o ženu. 46letá žena podlehl **vodnatelnosti** a ženě ve věku 64 let **ochrnuly plíce**. Tato skupina zaujímá 8,7 %.

Věková skupina nad 65 let představuje s 30,4 % největší skupinu v úmrtnosti za rok 1889. S výjimkou jednoho muže se jedná o ženy, kterých v tomto roce zemřelo 6, celkem zaujímá tato skupina 30,4 % z celku. Nejčastější příčinu představuje **sešlost věkem**, která se objevuje ve 4 případech ve věkové hranici 75-89 let. Mezi další příčiny patří **střevní tyfus**, kterému podlehl žena ve věku 76 let, dále **zápal plic**, při kterém zemřela 69letá žena a z důvodu **vodnatelnosti** zemřela žena v 70 letech.

Tabulka č. 3: *Úmrtnost podle věkových skupin v roce 1889*

Celkem	23	100 %
Věková skupina 0-1	5	21,75 %
Věková skupina 1- 14	5	21,75 %
Věková skupina 15- 44	4	17,4 %
Věková skupina 45-64	2	8,7 %
Věková skupina 65 a více	7	30,4 %

1890⁷⁹

V roce 1890 oproti minulému roku úmrtnost opět stoupla, ohledně pohlaví došlo k vyrovnání, neboť z 28 případů úmrtí zaujímají muži přesnou polovinu. Za rok 1890 se narodily dvě mrtvé děti, nejstarším obyvatelem, který zemřel v daném roce, se stala 80letá žena.

Tabulka č. 1: *Úmrtnost podle pohlaví v roce 1890*

Celkem	28	100 %
Muži	14	50 %
Ženy	14	50 %

Oproti roku 1889 zaznamenala kojenecká úmrtnost obrovský nárůst, jedná se o 13 záznamů, což činí 46,2 %. Úmrtnost s ohledem na pohlaví je téměř vyrovnaná, neboť v tomto roce zemřelo 6 dívek a 7 chlapců. Nejčastější příčinou úmrtí je stále **psotník**, kterému podlely 3 děti ve věkovém rozmezí od 5 dní do 5 měsíců. Dalšími příčinami, které zaznamenaly více než jedno úmrtí, jsou zánětlivá onemocnění jako **zánět střev** a **zánět průdušek**, oboje po dvou případech smrti, třídenní dvojčata, chlapec a dívka, podlela **vrozené slabosti**, tříměsíční dívka zemřela **vysílením** a kromě dvou mrtvorozených zemřela dívka po porodu, z důvodu jeho předčasného příchodu.

Tabulka č. 2: *Úmrtnost kojenců v roce 1890*

Celkem	13
Perinatální	6
Novorozené	1
Ponovozené	6

Ve věkové skupině 1-14 let zaznamenáváme opět především roční jedince, výjimku tvoří 5letý chlapec, kterému **ochrnuly plíce**. Roční dívka podlela **zánětu průdušek**, roční chlapec **prudkému kataru žaludku** a jako příčina smrti ročního chlapce je uvedeno **utonutí**. Tato skupina představuje 14,3 % z celku.

Ve věkové skupině 15-44 let nalézáme dva zemřelé jedince, muže a ženu, přičemž jejich věk nepřesáhl 26 let. 18letá dívka zemřela z důvodu **zvrhlosti jater** a 26letý muž podlel **tuberkulóze plic**. Skupina zaujímá pouhých 7,1 %.

⁷⁹ SOA Zámorsk, SMVK, FÚ TK, Matrika Z 1881-1913, inv. č. 9408, s. 31-33.

Věkovou skupinu 45-64 let, která znamená téměř 18% část, představují čtyři ženy a jeden muž ve věkovém rozmezí nad 60 let s jednou výjimkou, kterou tvoří 48letá žena, která podlehl **střevnímu tyfu**. Co se dalších příčin týče, 60letému muži **ochrnul mozek**, 63leté ženě **plicé**, 60letá žena **sešla věkem**, což zřejmě nemůžeme pokládat za přesnou diagnózu a v tomto roce se také objevuje další případ **rakoviny**, v matrice konkrétně zapsána jako *rak žaludkový*, která se stala příčinou smrti 60leté ženy.

Poslední věková skupina, představující jedince, kteří zemřeli při věku 65 let a více, představuje překvapivě malou část, konkrétně 14,3 %, přičemž nejčastějším zápisem, označeným jako příčina smrti, se stala **sešlost věkem**. Marasmu podleli tři osoby ze čtyř, dva muži a jedna žena ve věkovém rozmezí 72-80 let. Poslední oběť v této věkové skupině za rok 1890 představuje 69letý muž, kterému **ochrnul plicé**.

Tabulka č. 3: Úmrtnost podle věkových skupin v roce 1890

Celkem	28	100 %
Věková skupina 0-1	13	46,4 %
Věková skupina 1- 14	4	14,3 %
Věková skupina 15- 44	2	7,1 %
Věková skupina 45-64	5	17,9 %
Věková skupina 65 a více	4	14,3 %

1891⁸⁰

Stejně jako v roce 1889 zemřelo i v tomto roce 23 osob. Oproti minulému roku se tak úmrtnost snížila, a diferencovala se v oblasti pohlaví, neboť mužů zemřelo více než žen. Jedincem, který zemřel jako nejmladší za tento rok, se stal chlapec, který po porodu žil 3 hodiny, nejstarším zemřelým pak byl 81letý muž.

Tabulka č. 1: Úmrtnost podle pohlaví v roce 1891

Celkem	23	100 %
Muži	13	56,5 %
Ženy	10	43,5 %

Oproti minulému roku prudce klesla kojenecká úmrtnost. V roce 1891 zaujímá 21,7 % z celku a představuje ji 5 dětí, 4 chlapci a jedna dívka. Naprosto nejčastější příčinou je **psotník**, který znázorňuje 80% část kojenecké úmrtnosti. Z důvodů křečí zemřeli 4 chlapci ve věkovém rozmezí od 3 hodin do 8 měsíců. Jinou příčinou je **vrozená slabost**, které podlehla jedenáctidenní dívka.

Tabulka č. 2: Kojenecká úmrtnost v roce 1891

Celkem	5
Perinatální	1
Novorozenecké	1
Ponovorozenecké	3

Úmrtnost ve věkové skupině 1-14 let znázorňuje 13% část z celku. V tomto roce zemřely 3 děti, jejichž věk nepřesáhl 9 let. Každá příčina smrti je jiná, nalezneme zde **psotník** devítileté dívky, **zápal plic**, kterému podlehl dvouletý chlapec a také **záškrť**, v matrice označený jako *máztřivky*, kvůli kterému zemřela tříletá dívka.

Věková skupina 15-44 let čítá 4 jedince, přičemž jejich nejčastější příčinou smrti je **tuberkulóza plic**, která znázorňuje 75 % příčin. Podlehl jí 3 muži ve věkovém rozmezí 17-36 let. Jediná žena této skupiny zemřela při **mrtvici** v 32 letech. Tato věková skupina zaujímá 17,4 % z celkového počtu.

Také věková skupina 45-64 let představuje 4 jedince, jejichž nejčastější příčinou smrti bylo ochrnutí určitého orgánu. Muži ve věku 52 let **ochrnulo srdce**,

⁸⁰ SOA Zámorsk, SMVK, FÚ TK, Matrika Z 1881-1913, inv. č. 9408, s. 33-35.

63leté ženě **mozek** a 64leté ženě střeva. V tomto roce se setkáváme s dalším případem rakoviny. Tentokrát se jedná o **rakovinu jazyka**, které podlehl 55letý žebrák.

Největší skupinu v počtu úmrtí představuje věková skupina nad 65 let. V tomto věku zemřelo 7 jedinců a představují tak 30,4 % z celkového počtu. Nejčastější příčinou smrti této skupiny je opět **sešlost věkem**, která znázorňuje 5 případů ze 7, a podlehl jí 2 muži a 3 ženy ve věkovém rozmezí 71-81 let. Mezi další příčiny patří ochrnutí orgánů, konkrétně **ochrnutí plic** 72leté ženy a **ochrnutí srdce** 75letého muže.

Tabulka č. 3: *Úmrtnost podle věkových skupin v roce 1891*

Celkem	23	100 %
Věková skupina 0-1	5	21,7 %
Věková skupina 1- 14	3	13,1 %
Věková skupina 15- 44	4	17,4 %
Věková skupina 45-64	4	17,4 %
Věková skupina 65 a více	7	30,4 %

1892⁸¹

Oproti předchozímu roku počet úmrtí mírně vzrostl, jedná se o 26 případů úmrtí. Co se poměru pohlaví týče, úmrtnost mužů je opět vyšší, konkrétně o 15,4 %. Nejmladším zemřelým jedince se stala sedmidenní dívka, nejstarším pak 85letá žena.

Tabulka č. 1: Úmrtnost podle pohlaví v roce 1892

Celkem	26	100 %
Muži	15	57,7 %
Ženy	11	42,3 %

Stejně jako v předchozím roce čítá kojenecká úmrtnost 5 případů. Nejčastější příčinou je stále **psotník**, který představuje 60% úmrtnost. Ve věkovém rozmezí 7-14 dnů mu podleli dva chlapci a jedna dívka. Měsíční dívka zemřela na **akutní zánět průdušek**, příčinou smrti dvouměsíčního chlapce se stal **zánět mozkových plén**. Tato věková skupina znázorňuje 19,2 % část.

Tabulka č. 2: Kojenecká úmrtnost v roce 1892

Celkem	5
Perinatální	1
Novorozené	2
Ponovozené	2

Oproti minulému roku lze zaznamenat nárůst převážně u věkové skupiny 1-14 let. V tomto roce zemřelo 10 dětí, z toho 3 dívky a 7 chlapců. Vyskytla se zde **spála**, které podlely 3 sourozenci ve věkovém rozmezí 1-5 let. Se stejným počtem obětí (věkové rozmezí 1-3 roky) nalézáme **záškrť**, který je ve dvou případech v matrice zapsán jako *difterie hrtanu*. Z důvodu spalniček zemřeli další sourozenci, tentokrát chlapec a dívka ve věku 2 a 4 roky. Mezi další příčiny patří **brachytis** a **akutní katar žaludku**, na tuto kombinaci zemřel roční chlapec, a **slunečnímu úpalu** podlela 12letá dívka. Tato skupina představuje 38,5 % z celku.

Věková skupina 15-44 let obsahuje jen 3 případy smrti, zaujímá tedy 11,5 %. Věková hranice zemřelých nepřesáhla 27 let. Příčina smrti každého jedince je jiná, nicméně u dvou případů se jedná o nemoci dýchacích ústrojí. 21letá žena podlela **zánětu plic**, 25letý nádeník **tuberkulóze plic**. **Hysterické křeče** se staly příčinou smrti 27leté ženy.

⁸¹ SOA Zámorsk, SMVK, FÚ TK, Matrika Z 1881-1913, inv. č. 9408, s. 35-38.

Věkovou skupinu 45-64 let zastupuje jediný jedinec. Jedná se o 60letého muže, u něhož je zapsána **sešlost věkem**.

Věková skupina nad 65 let představuje 27 % celku. Patří sem záznamy o 7 úmrtí, 4 ženy a 3 muže. Nejčastější příčinu znamená **sešlost věkem**, kvůli které zemřelo 6 jedinců ve věkovém rozmezí 71-85 let. Nalézáme zde i jinou příčinu a to **ochrnutí srdce**, které postihlo 71letého truhláře.

Tabulka č. 3: Úmrtnost podle věkových skupin v roce 1892

Celkem	26	100 %
Věková skupina 0-1	5	19,2 %
Věková skupina 1- 14	10	38,5 %
Věková skupina 15- 44	3	11,5 %
Věková skupina 45-64	1	3,8 %
Věková skupina 65 a více	7	27 %

1893⁸²

Daný rok představuje nárůst počtu úmrtí o 10 jedinců oproti předchozímu roku. Úmrtnost žen rapidně stoupla, činí přesně dvojnásobek úmrtnosti mužů. Za tento rok se narodily dvě mrtvé děti, nejstarším zemřelým se stal 82letý muž.

Tabulka č. 1: *Úmrtnost podle pohlaví v roce 1893*

Celkem	36	100 %
Muži	12	33,3 %
Ženy	24	66,7 %

Kojenecká úmrtnost představuje čtvrtinu všech úmrtí. V roce 1893 zemřelo 9 dětí ve věku 0-364 dní, jedná se 2 chlapce a 7 dívek. **Psotník** stále znamená nejčastější příčinu úmrtí, v tomto roce s více než 44 %. Podlehly mu 4 děti, 3 dívky a jeden chlapec, ve věkovém rozmezí od 10 dnů do 11 měsíců. Kromě dvou mrtvorozenců zemřela dívka po hodině života z důvodu **předčasného porodu**. Další příčinou úmrtí v této skupině je **katar střev** u pětiměsíční dívky a blíže neurčená **tuberkulóza** pětiměsíční dívky.

Tabulka č. 2: *Úmrtnost kojenců v roce 1893*

Celkem	9
Perinatální	3
Novorozenecké	2
Ponovorozenecké	4

Ve věkové skupině 1-14 let máme 5 záznamů úmrtí. Věk však nepřesáhne 6 let. Příčiny tří chlapců a dvou dívek jsou pokaždé jiné. Záškrtu podlehl tříletý chlapec, difterie spojená se spalničkami se stala příčinou smrti i tříleté dívky. Chlapec v 5 letech zemřel na vrozenou tuberkulózu, 6letý chlapec na zánět plicnice kombinovaný se zánětem hrtanu. Psotník se stal příčinou smrti ročního chlapce. Tato skupina představuje 13,9 % z celkového počtu úmrtí.

Nárůst úmrtí zaznamenáváme u věkové skupiny 15-44 let. V této skupině zemřelo 8 jedinců, 4 muži a 4 ženy. Nejčastější příčinou smrti je jednoznačně **tuberkulóza plic**, které podlehl 5 obyvatel ve věkovém rozmezí 18-42 let. Druhou

⁸² SOA Zámorsk, SMVK, FÚ TK, Matrika Z 1881-1913, inv. č. 9408, s. 38-43.

nejčastější příčinou je **ochrnutí srdce**, na které zemřely dvě ženy ve věku 26 a 41 let. 41letá žena zemřela při **edému plic**, v matrice zapsanému jako *zbubření plic*.

Věková skupina 45-64 let představuje 13,9 % z celkového počtu. Všechny zemřelé jsou ženy. Ve dvou případech se však jedná o ochrnutí orgánu, 51leté ženě **ochrnulo srdce**, 63leté mozek. Další dva případy se týkají tuberkulózy, **tuberkulóze plic** podlehlá 52letá žena, žena ve 49 letech zemřela na **tuberkulózu** blíže nespecifikovanou. V tomto roce se opět objevuje případ **rakoviny**, které podlehlá žena v 64 letech věku.

Další čtvrtinu v počtu úmrtí zaujímá věková skupina nad 65 let. Nejvíce lidí podlehl **sešlosti věkem**, konkrétně 6 ve věkovém rozmezí 72-82 let. Další úmrtí způsobilo ochrnutí vnitřního orgánu, ve dvou případech se jedná o **ochrnutí srdce**. 69letá žena podlehlá **ochrnutí mozku**.

Tabulka č. 3: *Úmrtnost podle věkových skupin v roce 1893*

Celkem	36	100 %
Věková skupina 0-1	9	25 %
Věková skupina 1- 14	5	13,9 %
Věková skupina 15- 44	8	22,2 %
Věková skupina 45-64	5	13,9 %
Věková skupina 65 a více	9	25 %

1894⁸³

Za rok 1894 zemřelo 33 lidí, o 3 jedince méně než v předchozím roce. Oproti tomu je ale úmrtnost podle pohlaví téměř vyrovnaná, úmrtnost žen je vyšší o 3 %. Nejmladším jedincem, který zemřel v daném roce, je čtyřměsíční chlapec, nejstarším pak 88letá žena.

Tabulka č. 1: *Úmrtnost podle pohlaví v roce 1894*

Celkem	33	100 %
Muži	16	48,5 %
Ženy	17	51,5 %

Přestože je úmrtnost ženského pohlaví v tomto roce vyšší, ve věkové kategorii 0-364 dní je to naopak mužské pohlaví, které mortalitou naplno převyšuje. Z osmi zemřelých jedinců, skupina tvoří 24,2 % z celku, je zaznamenáno 6 chlapců a 2 dívky. Věkové rozmezí je však 4-11 měsíců, nevyskytuje se žádné úmrtí ani v perinatálním ani novorozeneckém období. Kromě dvou případů zánětu střev chlapců ve věku 4-8 měsíců, jsou příčiny různé. Na **chřipku** zemřela dívka v pěti měsících života, na **katar střev** čtyřměsíční chlapec, **záškrtu** podlehl desetiměsíční chlapec, jedenáctiměsíční chlapec zemřel při **zánětu průdušek**. Jednou z příčin je **davný kašel**, na který zemřel devítiměsíční chlapec a **psotník** figuruje u jediného záznamu, totiž u šestiměsíčního chlapce.

Tabulka č. 2: *Úmrtnost kojenců v roce 1894*

Celkem	8
Perinatální	0
Novorozenecké	0
Ponovorozenecké	8

Tu samou procentuální část zaujímá i věková skupina 1-14 let. I zde je mužská úmrtnost patrně vyšší, z 8 dětí je 5 chlapců. Máme záznamy o **božci** (chlapec, 2 roky), **davném kašlu** (dívka, 3 roky), **katar střev** (chlapec, 1 rok), **rozklad krve** (chlapec, 8 let), **tuberkulóza plic** (dívka, 12 let), **zánětu a zápalu plic** podlehl dva chlapci ve věku 1 a 3 roky, mezi příčinami se vyskytuje i **záškrť**, na který zemřela dívka ve 3 letech.

⁸³ SOA Zámorsk, SMVK, FÚ TK, Matrika Z 1881-1913, inv. č. 9408, s. 43-48.

Věková skupina 15-44 let představuje 9% část. Ze tří zemřelých jsou dva muži. Nejčastější příčinou je neurčená **tuberkulóza plic**, které podleli muž a žena ve věku 42 a 36 let. V tomto roce zemřel okresní lékař Bohumil Brebera na **ochrnutí plic a srdce**.

U věkové skupiny 45-64 let je již patrná vyšší úmrtnost žen. Skupina zaujímá 15,1 % z celku. Z pěti případů úmrtí je u 4 zapsána **tuberkulóza**. U třech zápisů je nespécifikovaná, v jednom se jedná o **tuberkulózu kostí**. Žena ve věku 63 let zemřela na **ochrnutí srdce**.

Věková skupina zaujímá největší část, představuje 27,3 % z celku. Z devíti zemřelých jedinců je jediný muž. Zde je opět patrné, že se ženy dožívají vyššího věku. Nejčastější příčinou je **sešlost věkem**, v matrice ve 3 případech z 5 označena jako *marasmus*, které podlely ženy ve věkovém rozmezí 70-88 let. Mezi dalšími příčinami se objevuje **zápal plic** 88letého muž, **rakovina dělohy**, na kterou zemřela 81leté ženy, 82letá žena zemřela na **srdeční vadu** a muži v 68 letech **ochrnulo srdce**.

Tabulka č. 3: Úmrtnost podle věkových skupin v roce 1894

Celkem	33	100 %
Věková skupina 0-1	8	24,2 %
Věková skupina 1- 14	8	24,2 %
Věková skupina 15- 44	3	9,1 %
Věková skupina 45-64	5	15,2 %
Věková skupina 65 a více	9	27,3 %

1895⁸⁴

Rok 1895 se nese ve znamení nízké úmrtnosti. Oproti roku 1894 klesla o 16 jedinců. V roce 1895 zemřelo 17 jedinců, ohledně pohlaví je poměr téměř vyrovnan. Za tento rok se narodily dvě mrtvé děti, nejstarším zemřelým občanem se stal 89letý muž.

Tabulka č. 1: Úmrtnost podle pohlaví v roce 1895

Celkem	17	100 %
Muži	8	47 %
Ženy	9	53 %

Kojenecká věková skupina čítá 41,2 % z celkového počtu úmrtí. Představuje 7 jedinců, 4 dívky a 3 chlapce. Nejčastější příčinou smrti této skupiny je **vrozená slabost**. Podlehly jí tři děti ve věkovém rozmezí 2 dny až 1 měsíc. Mezi dalšími nalézáme **božec** u sedmiměsíčního chlapce a **bronchitidu**, v matrice zapsanou jako *bronchitis*. Na tento zánět dýchacích cest zemřel měsíční chlapec. Do této skupiny patří již zmíněné mrtvorozené děti ženského pohlaví.

Tabulka č. 2: Úmrtnost kojenců v roce 1895

Celkem	7
Perinatální	3
Novorozenecké	0
Ponovozenecké	4

Věková skupina 1-14 let představuje 17,6% část z celkového počtu úmrtí. V tomto rozmezí zemřely 3 jedinci, každý z jiné příčiny. **Tuberkulóze mozkových blan** podlehla dívka v 13 letech, dívka ve věku 8 let zemřela na kombinaci **plicního a střevního zánětu**. Chlapec ve věku dvou let **se utopil**.

Stejnou procentuální část zaujímá i věková skupina 15-44 let. Ve dvou případech se jedná o tuberkulózu, sedmnáctiletý chlapec podlehl **tuberkulóze plic** a 42letá žena úbytím **míchy**. 23letému muži **ochrnul mozek**.

Ve věkové skupině 45-64 let nedošlo k žádným úmrtím.

Věkovou skupinu nad 65 let věku znázorňuje čtyři úmrtí, tato skupina představuje 23,5 % z celku. Nejčastější příčinou je **marasmus**, který je zapsán u dvou případů, 72leté ženy a již zmíněného 89letého muže. Další příčinou smrti

⁸⁴ SOA Zámorsk, SMVK, FÚ TK, Matrika Z 1881-1913, inv. č. 9408, s. 48-50.

je **rakovina hltanu**, které podlehl hajný ve věku 65 let. Z důvodu **povšechného ochrnutí** zemřel 66letý muž.

Tabulka č. 3: *Úmrtnost podle věkových skupin v roce 1895*

Celkem	17	100 %
Věková skupina 0-1	7	41,2 %
Věková skupina 1- 14	3	17,65 %
Věková skupina 15- 44	3	17,65 %
Věková skupina 45-64	0	0 %
Věková skupina 65 a více	4	23,5 %

1896⁸⁵

I v roce 1896 se úmrtnost pohybuje stále na nižší úrovni, přesto o něco výše než minulý rok. Úmrtnost pohlaví je opět téměř vyrovnána, z 20 obětí roku 1896 je 9 žen a 11 mužů. Za tento rok se narodil jeden mrtvý chlapec, nejstarším zemřelým obyvatelem se stala 88letá žena.

Tabulka č. 1: *Úmrtnost podle pohlaví v roce 1896*

Celkem	20	100 %
Muži	11	55 %
Ženy	9	45 %

Kojenecká úmrtnost tohoto roku je velmi nízká v porovnání s roky předchozími. Všechny děti, kromě již zmiňovaného mrtvorozeného chlapce, zemřely na **vrozenou slabost**, přičemž jejich věkové rozmezí čítá od 13 dnů do 3 měsíců. Skupina obsahuje 4 záznamy a představuje tak 20% část.

Tabulka č. 2: *Úmrtnost kojenců v roce 1896*

Celkem	4
Perinatální	1
Novorozenecké	1
Ponovozenecké	2

Věková skupina 1-14 let znázorňuje 10% část. V tomto roce zemřely dvě děti, věková hranice nepřekročila 2 roky života. Roční dívka podlehl **zánětu průdušek**. Stejně jako v předchozím roce i v tomto se **utopilo** dvouleté dítě, tentokrát dívka.

Ve věkové skupině 15-44 let nalézáme 4 záznamy o úmrtí. Nejčastější příčinou je nespecifikovaná **tuberkulóza**, která je v matrice jednou označena jako *souchotě*, a které podlehl muž a žena ve věku 18 a 34 let. Další příčinou smrti se stalo **ochrnutí srdce**, při kterém zemřel 31letý muž. Jako důvod úmrtí 19letého muže je udán **kloubní hostec**. Jedná se o lidový název revmatického onemocnění kloubů.⁸⁶ Tato skupina zaujímá 20 % z celku.

Ve věkové skupině 45-64 let nacházíme další 10% část, neboť v tomto věkovém rozmezí zemřeli dva lidé, 45letý muž při **výronu krve do mozku** a ženě **ochrnutí srdce** v 58 letech.

⁸⁵ SOA Zámorsk, SMVK, FÚ TK, Matrika Z 1881-1913, inv. č. 9408, s. 51-53.

⁸⁶ K. CHODOUNSKÝ – J. THOMAYER, *Zdravotní slovník*, s. 154.

Věková skupina nad 65 let je největší skupinou tohoto roku. Nad 65 let zemřelo 8 obyvatel, což tvoří 40% část. U všech obětí je jako příčina úmrtí uvedena **sešlost věkem**, v matrice v 7 případech jako *marasmus*. Věkové rozmezí zemřelých je 74-88 let.

Tabulka č. 3: *Úmrtnost podle věkových skupin v roce 1896*

Celkem	20	100 %
Věková skupina 0-1	4	20 %
Věková skupina 1- 14	2	10 %
Věková skupina 15- 44	4	20 %
Věková skupina 45-64	2	10 %
Věková skupina 65 a více	8	40 %

1897⁸⁷

V daném roce zemřelo 23 obyvatel, úmrtnost oproti předchozímu roku mírně stoupla. Naproti tomu poměr pohlaví je stále téměř vyrovnan, v tomto roce zemřelo 11 mužů a 12 žen. Nejmladším zemřelým jedince se stala mrtvorozená dívka, nejstarším pak 92letá žena.

Tabulka č. 1: *Úmrtnost podle pohlaví v roce 1897*

Celkem	23	100 %
Muži	11	47,8 %
Ženy	12	51,2 %

Co se kojenecké úmrtnosti týče, ta i oproti předchozímu roku znovu klesla. Kromě již zmíněné mrtvorozené dívky, zemřel denní chlapec z důvodu **vrozené slabosti** a měsíční dívka při **kataru střev**. Skupina tedy zaujímá 13% část.

Tabulka č. 2: *Úmrtnost kojenců v roce 1897*

Celkem	3
Perinatální	2
Novorozenecké	0
Ponovozenecké	1

Ve věkové skupině 1-14 let nacházíme jediný záznam úmrtí, jedná se o 6letou dívku, která zemřela při **zakrvácení mozku**, a která představuje 4,3 % z celkového počtu úmrtí.

Věková skupina 15-44 let znázorňuje 21,7 % z celkového počtu. V tomto věkovém rozmezí, kdy zemřelo 5 jedinců, je nejčastější příčinou smrti **tuberkulóza**, ve 3 případech ve věkovém rozmezí 24-43 let se jedná o **tuberkulózu plic**, v jednom u 40letého muže o **tuberkulózu střev**. Vyskytuje se zde ojedinělý případ ochrnutí orgánu, konkrétně **ochrnutí srdce** 22letého muže.

3 záznamy úmrtí a 13% část z celku je bilance věkové skupiny 45-64 let. Příčina úmrtí každého jedince je jiná, nacházíme **zakrvácení mozku** 61letého muže, **chronický zánět plic**, kterému podlehla žena v 47 letech a smrt z důvodu **uskřínuté kýly**. Tento stav nastává při zvýšeném tlaku v břišní dutině, kdy vnitřnosti tlačící na břišní stěnu musejí být navraceny i operativně.⁸⁸

⁸⁷ SOA Zámorsk, SMVK, FÚ TK, Matrika Z 1881-1913, inv. č. 9408, s. 54-57.

⁸⁸ K. CHODOUNSKÝ – J. THOMAYER, *Zdravotní slovník*, s. 258.

Největší skupinou je věková skupina nad 65 let. Představuje 11 záznamů úmrtí a téměř polovinu z celku. **Marasmus** se vyskytuje v sedmi případech ve věkovém rozmezí 79-92 let. Mezi další příčiny úmrtí patří **ochrnutí srdce** 82letého muže, **otočení střeva** 89letého nádeníka, 76letá žena podlehla **zápalu plic** a 77letý muž jejich **zánětu**.

Tabulka č. 3: *Úmrtí podle věkových skupin v roce 1897*

Celkem	23	100 %
Věková skupina 0-1	3	13,1 %
Věková skupina 1- 14	1	4,3 %
Věková skupina 15- 44	5	21,7 %
Věková skupina 45-64	3	13,1 %
Věková skupina 65 a více	11	47,8 %

1898⁸⁹

V roce 1898 zemřelo 25 obyvatel, což je opětovný nárůst od předchozích let. Naproti tomu však velice stoupla úmrtnost ženského pohlaví oproti mužskému, o celých 28% je vyšší. Nejmladším zemřelým jedincem se stal tříletý chlapec, nejstarším 90letý muž.

Tabulka č. 1: *Úmrtnost podle pohlaví v roce 1898*

Celkem	25	100 %
Muži	9	64 %
Ženy	16	36 %

Kojenecká úmrtnost je ke konci 90. let stále nízká. V roce 1898 zemřely 4 děti, přičemž nejčastější příčinou smrti je stále **vrozená slabost**. Té podlely dvě dívky ve věku 3 a 16 dní. **Tuberkulóza plic** se stala důvodem zesnutí dvouměsíční dívky. Čtrnáctidenní chlapec zemřel při **kataru střev**. Z celkové úmrtnosti zaujímá 16 %.

Tabulka č. 2: *Úmrtnost kojenců v roce 1898*

Celkem	4
Perinatální	1
Novorozenecké	2
Ponovorozenecké	1

Stejně jako v předchozím roce i teď zemřel jediný jedinec ve věkové skupině 1-14 let. 13leté dívce **ochrnulo srdce**. Skupina tak představuje 4% část.

Ve věkové skupině 15-44 let máme záznamy o 6 úmrtích, přičemž nejčastější příčinou smrti je stále **tuberkulóza plic**, která představuje 66,7 % ze všech úmrtí. Této nemoci podlely 4 obyvatelé ve věkovém rozmezí 18-40 let. Mezi dalšími příčinami se **objevuje zápal plic**, kterému podlela 41letá služka, a **nádor v žaludku** se stal důvodem smrti 39letého muže. Tato věková skupina znázorňuje 24% část.

Věková skupina představuje dva případy, tedy 8 % z celku, v obou se jedná o ženy, které podlely **ochrnutí mozku**, přičemž u jedné ve věku 57 let bylo ochrnutí náhlé.

⁸⁹ SOA Zámorsk, SMVK, FÚ TK, Matrika Z 1881-1913, inv. č. 9408, s. 57-61.

Největší procentuální část opět tvoří věková skupina nad 65 let. Za tento rok zemřelo 12 obyvatel. Nejčastější příčině, totiž **sešlosti věkem**, podlehl polovina zemřelých. Na **marasmus** kombinovaný s **neurčenou tuberkulózou** zemřel 67letý vlasař. Druhou nejčastější příčinou je **ochrnutí srdce**, při kterém zemřeli 4 jedinci ve věkovém rozmezí 67-74 let. Výjimku tvoří **zápal plic**, kterému podlehl 75letá žena. Tato věková skupina představuje téměř polovinu všech úmrtí.

Tabulka č. 3: Úmrtnost podle věkových skupin v roce 1898

Celkem	25	100 %
Věková skupina 0-1	4	16 %
Věková skupina 1- 14	1	4 %
Věková skupina 15- 44	6	24 %
Věková skupina 45-64	2	8 %
Věková skupina 65 a více	12	48 %

1899⁹⁰

V roce 1899 zemřelo celkem 19 obyvatel. Oproti předchozímu roku výrazně stoupla úmrtnost mužského pohlaví, je o více než 36 % vyšší než úmrtnost žen. V tomto roce se narodilo jedno mrtvé dítě, nejstarším zemřelým jedincem se stala 86letá žena. Tento rok je na prvním místě v počtu násilných úmrtí.

Tabulka č. 1: *Úmrtnost podle pohlaví v roce 1899*

Celkem	19	100 %
Muži	13	68,4 %
Ženy	6	31,6 %

Kojenecká úmrtnost se oproti předchozímu roku nezměnila, i v daném roce zemřely 4 děti, včetně již zmiňovaného mrtvorozeného chlapce. Nejčastější příčinou smrti jsou nemoci průdušek. U jedenáctiměsíčního chlapce se jedná o **zápal průdušek**, u pětíměsíčního o jejich **zánět**. **Vrozená slabost** je i zde označena jako příčina úmrtí, konkrétně u tříměsíční dívky. Tato skupina znázorňuje 21% část.

Tabulka č. 2: *Úmrtnost kojenců v roce 1899*

Celkem	4
Perinatální	1
Novorozenecké	0
Ponovozenecké	3

Věkovou skupinu 1-14 let představuje jediný záznam úmrtí, tedy 5,3 % z celku. Roční dívka podlehl **kataru plic**.

Věková skupina 15-44 let prezentuje 10,5 % z celkového počtu úmrtí. V tomto věkovém rozmezí zemřeli dva muži, 31letý podlehl **tuberkulóze plic** a 41letý obuvník **se oběsil**.

Ve věkové skupině 45-64 let v roce 1899 nacházíme první možný důsledek pití alkoholu. **Cirhóze jater** podlehl 51letý starosta. Mezi další příčiny patří **chronická tuberkulóza**, na kterou zemřel 58letý muž, a **marasmu** žena ve věku 60 let. Skupina představuje 3 jedince a tedy 15,7 % z celkového počtu.

Ve věkové skupině nad 65 let, která zaujímá 47,4 % z celku, se stala s jednou výjimkou jedinou příčinou úmrtí **stařecká sešlost**. Marasmu podlehl 8 osob z 9

⁹⁰ SOA Zámorsk, SMVK, FÚ TK, Matrika Z 1881-1913, inv. č. 9408, s. 61-64.

ve věkovém rozmezí 66-85 let. Výjimku tvoří 86letá žena, která byla **zabita bleskem**.

Tabulka č. 3: *Úmrtnost podle věkových skupin v roce 1899*

Celkem	19	100 %
Věková skupina 0-1	4	21 %
Věková skupina 1- 14	1	5,3 %
Věková skupina 15- 44	2	10,5 %
Věková skupina 45-64	3	15,8 %
Věková skupina 65 a více	9	47,4 %

1900⁹¹

Oproti předchozímu roku vzrostla úmrtnost o tři jedince. V prvním roce nového tisíciletí zemřelo 22 obyvatel, z toho 13 žen a 9 mužů. Úmrtnost žen je vyšší o 18 %. Nemladším zemřelým je měsíční dívka, nejstarším 87letý muž.

Tabulka č. 1: Úmrtnost podle pohlaví v roce 1900

Celkem	22	100 %
Muži	9	41 %
Ženy	13	59 %

Nejčastější příčinou smrti v kojeneckém období se staly nemoci plic. **Zánětu plic** podlely dvě dívky ve věku 4 a 8 měsíců. **Zápal plic** se stal důvodem smrti měsíční dívky a při **kataru střev** zemřela tříměsíční dívka. V tomto roce žádný jedinec nezemřel ani v perinatálním ani v novorozeneckém období života. Tato skupina představuje 4 zemřelé a 18,2 % z celkového počtu.

Tabulka č. 2: Úmrtnost kojenců v roce 1900

Celkem	4
Perinatální	0
Novorozenecké	0
Ponovorozenecké	4

V roce 1900 se ve věkové skupině 1-14 let opět objevila epidemie záškrtu. **Difterie** se stala příčinou smrti čtyřletého chlapce, **záškrť hrtanu**, v matrice jednou označení jako *difteria laringis*, podruhé jako *croup*, dvou dívek v rozmezí 1-6 let. Další příčinou je **zánět pobřišnice**, na který zemřel tříměsíční chlapec. Tato skupina také představuje 18,2 %.

Ve věkové skupině 15-44 let nacházíme dva záznamy a to pouze ve věkovém rozmezí 37-38 let. 38letý žebrák podlehl **předčasně sešlosti**, **novotvar** se stal příčinou úmrtí ženy v 37 letech. Skupina zaujímá 9 %.

Věková skupina 45-64 let znázorňuje 18,2 % z celku. Příčina úmrtí každého jedince je jiná, u 64leté ženy se jedná o zánět plic, **nespecifikované tuberkulóze** podlehl muž ve věku 52 let, 50letému muži **ochrnuly plíce** a **střevní tyfus** se stal důvodem smrti 47letého muže.

⁹¹ SOA Zámorsk, SMVK, FÚ TK, Matrika Z 1881-1913, inv. č. 9408, s. 64-67.

Skupinou s největším počtem úmrtí je stále věková skupina nad 65 let. V tomto roce zemřelo 8 obyvatel, z toho 7 na **sešlost věkem**, v matrice v jednom případě jako *marasmus senilis*. U 65leté ženy je jako příčina smrti označen *neuritis multiplex*, jedná se o mnohačetný zánět nervu.⁹²

Tabulka č. 3: Úmrtnost podle věkových skupin v roce 1900

Celkem	22	100 %
Věková skupina 0-1	4	18,2 %
Věková skupina 1- 14	4	18,2 %
Věková skupina 15- 44	2	9 %
Věková skupina 45-64	4	18,2 %
Věková skupina 65 a více	8	36,4 %

⁹² B. LUTONSKÝ – J. ČERNÝ, *Latinsko-německo-český slovník*, s. 110 a 121.

1901⁹³

Oproti předchozímu roku úmrtnost prudce vzrostla téměř o jednu desetinu. V roce 1901 zemřelo 31 obyvatel, z toho 13 žen a 18 mužů, úmrtnost mužského pohlaví je o 16 % vyšší. V tomto roce se narodili dva mrtví chlapi a nejstarším zemřelým obyvatelem se stal 84letý muž.

Tabulka č. 1: Úmrtnost podle pohlaví v roce 1901

Celkem	31	100 %
Muži	18	58 %
Ženy	13	42 %

Kojenecká úmrtnost je stále nízká, kromě zmiňovaných mrtvorozených dvojčat zemřely další 3 jedinci. Nejčastější příčinou je opět **vrozená slabost**, které podlely dvě dívky v rozmezí 3-12 dní. Další příčinou je **nespecifikovaná tuberkulóza**, na kterou zemřela sedmiměsíční dívka. Tato skupina zaujímá 16,1 %.

Tabulka č. 2: Úmrtnost kojenců v roce 1901

Celkem	5
Perinatální	3
Novorozenecké	1
Ponovozenecké	1

I v tomto roce je stále rozšířená epidemie **záškrtu**. Ve věkové kategorii 1-14 let mu podlely 4 jedinci v rozmezí 1-3 roky věku. V matrice je záškrť ve třech případech zapsán jako *difterie*, v jednom jako *mázdřivka*. Druhou nejčastější příčinou se stal **zánět plic**, na který zemřely 3 děti ve věkovém rozmezí 1-4 roky. V zápisech se také vyskytuje *skrofulóza* u chlapce ve věku 4 let. Jedná se krtičnatost, kdy je nemocné tělo náchylné k zánětům, které se hojí velmi pomalu, a jsou doprovázeny hnisavým otokem. Dnes je zařazena mezi tuberkulózu mízních uzlin.⁹⁴ **Rozkladu krve** podlehl roční chlapec. **Zánětu ledvin** podlela 5letá dívka. Tato skupina představuje 32,3 % z celkového počtu úmrtí a věková hranice nepřesáhla věk 5 let.

Věková skupina 15-44 let znázorňuje 9,7 %, v tomto rozmezí zemřeli 3 jedinci, každý z jiné příčiny. 27letá žena zemřela z důvodu **srdeční vady**, o rok

⁹³ SOA Zámorsk, SMVK, FÚ TK, Matrika Z 1881-1913, inv. č. 9408, s. 67-72.

⁹⁴ K. CHODOUNSKÝ – J. THOMAYER, *Zdravotní slovník*, s. 242.

mladší žena podlehl **tuberkulóze** a příčinou smrti 42letého nádeníka se stala **kombinace ochrnutí srdce a alkoholismu**.

V rozmezí 45-64 let věku zemřeli za rok 1901 4 muži, kteří čítají 12,9 % z celkového počtu úmrtí. Nejčastější příčinou smrti této kategorie se stala **nespecifikovaná tuberkulóza**. Této nemoci podleli dva muži ve věku 46 a 59 let. Dalšími příčinami se staly **zánět plic** a **alkoholismus**.

Věková skupina nad 65 let představuje 29% část z celkového počtu. V tomto rozmezí zemřelo 9 obyvatel, přičemž 7 z nich na **sešlost věkem**, ve třech případech zapsanou jako *marasmus*. 83leté ženě **ochrnulo srdce** a vyskytuje se zde i **rakovina žaludku**, které podlehl muž ve věku 67 let.

Tabulka č. 3: Úmrtnost podle věkových skupin v roce 1901

Celkem	31	100 %
Věková skupina 0-1	5	16,1 %
Věková skupina 1- 14	10	32,3 %
Věková skupina 15- 44	3	9,7 %
Věková skupina 45-64	4	12,9 %

1902⁹⁵

V roce 1902 zemřelo téměř o polovinu méně lidí než v předchozím roce. Z 16 zemřelých obyvatel opět převažují muži, úmrtnost jejich pohlaví je o čtvrtinu vyšší. V tomto roce se narodily dvě mrtvé děti a nejstarším zemřelým jedincem se stal 85letý muž.

Tabulka č. 1: Úmrtnost podle pohlaví v roce 1902

Celkem	16	100 %
Muži	10	62,5 %
Ženy	6	37,5 %

Kojenecká úmrtnost je stále nízká a týká se pouze jedinců mužského pohlaví. Kromě dvou již zmíněných mrtvorozených chlapců zemřel při **zánětu plic** půlroční chlapec a **vrozená slabost** se stala důvodem smrti jedenáctidenního chlapce. Skupina zaujímá čtvrtinu všech úmrtí.

Tabulka č. 2: Úmrtnost kojenců v roce 1902

Celkem	4
Perinatální	2
Novorozenecké	1
Ponovozenecké	1

Samí chlapci zemřeli i ve věkové skupině 1-14 let. 4letý chlapec podlehl **difterii** a 5letý **zánětu mozkových blan**. Tato kategorie představuje 12,5 % z celku.

Ve věkové skupině 15-44 let máme také záznamy o dvou úmrtích. Oba případy v důsledku **tuberkulózy**, která jako nespecifikovaná se stala příčinou smrti 20leté ženy a **tuberkulóze plic** podlehl 23letý muž. Jedinci v této věkové kategorii nepřesáhli věk 23 let.

Věková skupina 45-64 let znázorňuje 18,8 % z celku, neboť máme zápisy o 3 jedincích. Příčiny úmrtí každého se liší, 52letý muž zemřel na **tuberkulózu plic**, žena v 60 letech zesnula **vysílením** a smrt další 60leté ženy byla způsobena **vadou srdce**.

Věková skupina nad 65 let věku je nejrozsáhlejší v počtu úmrtí. Z pěti zemřelých tři podlehl **stařecké sešlosti**, 68letá žena **zánětu plic** a **počasný zánět ledvin** je uveden jako příčina smrti 69leté ženy. Tato skupina představuje 31,6 %.

⁹⁵ SOA Zámorsk, SMVK, FÚ TK, Matrika Z 1881-1913, inv. č. 9408, s. 72-74.

Tabulka č. 3: Úmrtnost podle věkových skupin v roce 1902

Celkem	16	100 %
Věková skupina 0-1	4	25 %
Věková skupina 1- 14	2	12,5 %
Věková skupina 15- 44	2	12,5 %
Věková skupina 45-64	3	18,7 %
Věková skupina 65 a více	5	31,3 %

1903⁹⁶

Za rok 1903 došlo k 39 úmrtím, což oproti předchozímu roku nárůst o 59 %. Ženská úmrtnost činí 64,1 %. Nejmladší zemřelým se stala denní holčička, nejstarším pak 75letá žena.

Tabulka č. 1: Úmrtnost podle pohlaví v roce 1903

Celkem	39	100 %
Muži	14	35,9 %
Ženy	25	64,1 %

S celkovou úmrtností roku 1903 vzrostla i úmrtnost věkové skupiny 0-364 dní, která je zastoupena 23,1 %. Nejčastějšími příčinami jsou **katar průdušek** spolu s **vrozenou slabostí**. Oběma příčinám podlehl 3 děti. **Spála** se stala příčinou smrti půlročního chlapce, **kataru střev** podlehl chlapec ve 2 měsících života. Na **zánět plic** zemřel desetiměsíční chlapec.

Tabulka č. 2: Úmrtnost kojenců v roce 1903

Celkem	9
Perinatální	2
Novorozenecké	1
Ponovozenecké	6

Ve věkové kategorii 1-14 máme 13 záznamů, představuje 33,3 % z celku. Rok 1903 je ve znamení epidemie **spály**. Těto nemoci podlehl téměř polovina zemřelých, děti ve věkovém rozmezí 1-8 let. Další nejčastější příčinou se stal **katar střev**, na který zemřely dvě roční dívky, spolu s blíže **neurčenou tuberkulózou**, jež se stala důvodem smrti sourozenců ve věku 5 a 7 let a 13letý chlapec. V ojedinělém případě se objevuje i **zánět plic**, kterému podlehl dvouletá dívka. V tomto roce došlo i k **utonutí** a to 8letého chlapce.

Ve věkové skupině 15-44 let máme záznamy o 5 úmrtích, s výjimkou jednoho muže se jedná o samé ženy. Příčiny smrti se liší, 23letá žena podlehl **meningitidě**, 26letá žebračka **epilepsii**, 44letá žena zemřela na **rakovinu prsu**. **Cukrovka** se stala příčinou smrti 42leté ženy, v matrice je zapsána jako *diabetes melitus*. Jako příčina smrti 16leté dívky je uveden **marasmus**, v tomto případě je tím spíše myšlena celková sešlost organismu, vysílení. Tato věková kategorie zaujímá 12,8 %.

⁹⁶ SOA Zámorsk, SMVK, FÚ TK, Matrika Z 1881-1913, inv. č. 9408, s. 74-82.

Tu samou procentuální část představuje i úmrtí ve věkové skupině 45-64 let. Nejčastějšími příčina úmrtí vždy po dvou záznamech se staly **zánět plic** a **počasný zánět ledvin**. **Novotvar** se stal důvodem smrti ženy v 63 letech.

Úmrtí ve věkové skupině nad 65 let věku znázorňuje část o 18 %. V tomto roce zemřelo 7 jedinců nad 65 let, přitom **sešlosti věkem** podlely jen 2 ženy. Dalšími příčinami smrti jsou **počasný zánět ledvin** u 70letého muže, **mozková apoplexie** neboli mrtvice u 72leté ženy, **zánět pohrudnice**, na který zemřel muž v 66 letech věku. *Erysipelas* jako příčina smrti je zapsán u 68leté ženy. Jedná se o tzv. růži, infekční onemocnění postihující povrch kůže.⁹⁷ 70letá žena zemřela na kombinaci zánětů plic a pohrudnice.

Tabulka č. 3: Úmrtnost podle věkových skupin v roce 1903

Celkem	39	100 %
Věková skupina 0-1	9	23,1 %
Věková skupina 1- 14	13	33,3 %
Věková skupina 15- 44	5	12,8 %
Věková skupina 45-64	5	12,8 %
Věková skupina 65 a více	7	18 %

⁹⁷ K. CHODOUNSKÝ – J. THOMAYER, *Zdravotní slovník*, s. 415.

1904⁹⁸

Počet zemřelých za rok 1904 klesl oproti předchozímu roku o 11 jedinců. V daném roce klesla i úmrtnost ženského pohlaví. Úmrtnost mužského pohlaví je vyšší o 21,4 %. Nejmladším zemřelým se stal chlapec, který se dožil jednoho dne života, nejstarším pak 93letá žena.

Tabulka č. 1: Úmrtnost podle pohlaví v roce 1904

Celkem	28	100 %
Muži	17	60,7 %
Ženy	11	39,3 %

Nejvyšší počet úmrtí představuje věková skupina 0-364 dní. V roce 1904 zemřelo 12 kojenců, 6 dívek a 6 chlapců, což tvoří 42,9 % z celkového počtu. Nejčastějšími příčinami úmrtí se staly **vrozená slabost**, v matrice označená jako *debilitois*, na kterou zemřely 4 děti, a **katar střev**, kterému podlely 3 děti ve věkovém rozmezí 3-6 měsíců. Častější příčinou je také **zánět plic**. **Eklampsii** podlehl půlroční chlapec, z důvodu **vrozené srdeční vady** zemřela dívka ve věku 25 dní. Jako příčina úmrtí je u jednoho záznamu uvedeno *sypilis hereditaria*, neboli dědičný syfilis.⁹⁹

Tabulka č. 2: Úmrtnost kojenců v roce 1904

Celkem	12
Perinatální	4
Novorozenecké	1
Ponovorozenecké	7

Úmrtnost věkové skupiny 1-14 let představuje 7,1 % z celku. Dvě děti, chlapec a dívka, však nepřekročily hranici 1 roku života. Dívka zemřela na **křivici**, chlapec při **zánětu plic**.

Ten samý počet záznamů o úmrtí má i věková kategorie 15-44 let. Oba muži ve věku 38 a 39 let zemřeli na **tuberkulózu plic**, v matrice zapsanou jako *tuberculosis pulmonum*.

Ve věkové kategorii 45-64 let nalézáme záznamy o 7 úmrtích, s výjimkou jedné ženy se jedná o muže, což značí čtvrtinu všech úmrtí. Nejčastější příčinou

⁹⁸ SOA Zámorsk, SMVK, FÚ TK, Matrika Z 1881-1913, inv. č. 9408, s. 82-90.

⁹⁹ B. LUTONSKÝ – J. ČERNÝ, *Latinsko-německo-český slovník*, s. 68.

smrti jsou důsledky alkoholismu. Dva muži ve věku 46 a 50 let mají jako příčinu uveden přímo **alkoholismus**, **cirhóze** podlehl muž ve věku 54 let a v **deliriu tremens** zemřel 58letý muž. 62letý muž umřel na **astma**, 52letá žena zemřela na **zkornatění žil**, **marasmus** je uveden u muže v 61 letech.

Skupina nad 65 let věku čítá 5 úmrtí, ve 3 případech se jedná o **sešlost věkem**. 65letý muž zemřel na **chrlení krve**, příčinou smrti 66leté ženy se stalo **astma**. Tato věková kategorie představuje 17,9 % z celku.

Tabulka č. 3: *Úmrtnost podle věkových skupin v roce 1904*

Celkem	28	100 %
Věková skupina 0-1	12	42,9 %
Věková skupina 1- 14	2	7,1 %
Věková skupina 15- 44	2	7,1 %
Věková skupina 45-64	7	25 %
Věková skupina 65 a více	5	17,9 %

1905¹⁰⁰

V roce 1905 zemřelo v Trhové Kamenici 21 obyvatel, oproti předchozímu roku je to pokles o 7 jedinců. Úmrtnost pohlaví je téměř vyrovnaná, v tomto roce zemřelo 11 mužů a 10 žen. Nemladším obyvatelem, jenž zemřel v roce 1905, se stal půlroční chlapec, nejstarším pak 81letý muž.

Tabulka č. 1: Úmrtnost podle věkových skupin v roce 1905

Celkem	21	100 %
Muži	11	52,4 %
Ženy	10	47,6 %

Kojenecká úmrtnost byla v roce 1905 velmi nízká, zemřely dvě děti, chlapec a dívka ve věku 6 a 11 měsíců. Obě podlely **kataru střev**. Tato věková kategorie představuje 9,5 % z celkového počtu úmrtí. Žádné úmrtí se nevyskytlo ani u perinatálního ani u novorozeneckého období života.

Tabulka č. 2: Úmrtnost kojenců v roce 1905

Celkem	2
Perinatální	0
Novorozenecké	0
Ponovorozenecké	2

Ve věkové kategorii 1-14 let zemřeli za daný rok 3 chlapci a žádná dívka. Příčiny úmrtí jsou různé, roční chlapec podlehl **kataru plic**, 8letý chlapec zemřel na **meningitidu** a **zánět plic** se stal důvodem smrti chlapce ve věku 11 let. Tato skupina zaujímá 14,3 % v celkovém počtu.

Věková skupina 15-44 let znázorňuje 23, 8 % z celkového počtu. V tomto věkovém rozmezí zemřelo 5 obyvatel, 3 ženy a 2 muži. Nejčastější příčinou se opět stala **tuberkulóza plic**, které podleli muž a žena ve věku 24 a 30 let. **Edém plic** se stal důvodem smrti 22leté ženy, 28letá žena zemřela na **encefalitidu**. 17letý chlapec se **utopil při koupání**.

Skupinou s nejvyšším počtem úmrtí za rok je věková skupina 45-64 let. Počet obětí je 8 a skupina tak čítá 38,1 %. U dvou žen ve věku 55 a 61 je jako příčina udán **marasmus**, 58letá žena zemřela na **astma**, 50letý muž podlehl **cirhóze jater**, 47letá

¹⁰⁰ SOA Zámorsk, SMVK, FÚ TK, Matrika Z 1881-1913, inv. č. 9408, s. 90-95.

žena **zánětu plic**. 57letá žena podlehla **rakovině žaludku**, v matrice zapsané jako *carcinoma ventriculi*. Trhovokamenický Farář zemřel na *myokardity chronico*, tedy chronický zánět srdečního svalu.¹⁰¹ V tomto roce došlo k jedné násilné smrti, 51letá žena **uhořela při požáru**.

Nejčastější příčinou smrti věkové skupiny nad 65 let je **marasmus**, který je udán u dvou mužů ve věku 73 a 75 let. Další případ **rakoviny** za tento rok se vyskytl u 81letého muže. V této věkové kategorii zemřeli jen tři muži a zaujímá tak 14,3 % z celku.

Tabulka č. 3: Úmrtnost podle věkových skupin v roce 1905

Celkem	21	100 %
Věková skupina 0-1	2	9,5 %
Věková skupina 1- 14	3	14,3 %
Věková skupina 15- 44	5	23,8 %
Věková skupina 45-64	8	38,1 %
Věková skupina 65 a více	3	14,3 %

¹⁰¹B. LUTONSKÝ – J. ČERNÝ, *Latinsko-německo-český slovník*, s. 111.

1906¹⁰²

Úmrtnost v roce 1906 byla téměř stejně vysoká jako úmrtnost z roku předchozího. K tomuto roku máme 22 záznamů, přičemž úmrtnost ženského pohlaví je o více než 45 % vyšší. Zemřelým s nejnižším věkem je dívka, která zemřela v 10 dnech života, s nejvyšším věkem 90letý muž.

Tabulka č. 1: *Úmrtnost podle pohlaví v roce 1906*

Celkem	22	100 %
Muži	6	27,3 %
Ženy	16	72,7 %

Kojenecká úmrtnost tohoto roku patří k nejnižším za celé sledované období. V období 0-364 dní věku zemřely dvě dívky, jedna podlehla **kataru průdušek** v deseti měsících, druhá v deseti dnech **vrozené slabost**. Tato věková kategorie zaujímá 9,1 % z celkového počtu. Perinatální období života nečítá žádné úmrtí.

Tabulka č. 2: *Úmrtnost kojenců v roce 1906*

Celkem	2
Perinatální	0
Novorozenecké	1
Ponovozenecké	1

Věková skupina 1-14 let představuje se 7 záznamy o úmrtí 31,8 % z celkového počtu. Nejčastější příčinou smrti se stal **zánět plic**, kterému podlehly 4 děti ve věkovém rozmezí 2-5 let. Druhou nejčastější příčinou je **katar průdušek** se dvěma úmrtími. Roční dívka podlehla **eklampsi**.

Ve věkové skupině 15-44 let zemřeli za rok 1906 dva muži. 41letý muž zemřel z důvodu **alkoholismu**, 23letý na **tuberkulózu plic**. Tato věková kategorie znázorňuje část o 9,1 %.

Naproti tomu úmrtí ve věkové kategorii 45-64 let zaznamenáváme jen u žen. Tato skupina představuje se 3 úmrtími 13,6 % z celkového počtu. **Tuberkulóze žebér** podlehla žena ve věku 62 let, 63letá žena zemřela na **zánět plic** a *myokarditis* je zapsán jako příčina smrti u 60leté ženy.

¹⁰² SOA Zámorsk, SMVK, FÚ TK, Matrika Z 1881-1913, inv. č. 9408, s. 95-100.

Nejpočetnější skupinou s 8 úmrtími a 36,4 % je opět věková skupina nad 65 let věku. Mezi časté příčiny se dvěma úmrtími patří **zkornatění žil, sešlost věkem a mozková apoplexie. Rakovině žaludku** podlehla 71letá žena a na **arteriosklerózu**, zkornatění tepen, kdy dojde k jejich počasnému zánětu, zemřela 65letá žena.¹⁰³

Tabulka č. 3: *Úmrtnost podle věkových skupin v roce 1906*

Celkem	22	100 %
Věková skupina 0-1	2	9,1 %
Věková skupina 1- 14	7	31,8 %
Věková skupina 15- 44	2	9,1 %
Věková skupina 45-64	3	13,6 %
Věková skupina 65 a více	8	36,4 %

¹⁰³ K. CHODOUNSKÝ – J. THOMAYER, *Zdravotní slovník*, s. 560.

1907¹⁰⁴

Od minulého zůstala úmrtnost na stejné úrovni, jen mužská úmrtnost se zvýšila, přesto je úmrtnost ženského pohlaví stále o více než 18 % vyšší. Nejmladším obyvatelem, jenž zemřel v roce 1907, se stala patnáctidenní dívka, nejstarším 83letá žena.

Tabulka č. 1: *Úmrtnost podle pohlaví v roce 1907*

Celkem	22	100 %
Muži	9	40,9 %
Ženy	13	59,1 %

Kojenecká úmrtnost má stejný podíl na celkové úmrtnosti jako v minulém roce. Představuje tedy část o 9,1 %. Již zmiňovaná patnáctidenní dívka podlehl **psotníku** a pětiměsíční chlapec zemřel na **bronchitidu**.

Tabulka č. 2: *Úmrtnost kojenců v roce 1907*

Celkem	2
Perinatální	0
Novorozenecké	1
Ponovozeneké	1

Věková skupina 1-14 let zaujímá se 3 záznamy o úmrtí 13,6 % z celku. Věk zemřelých však nepřekročil hranici 2 let. Roční dívka zemřela při **bronchitidě**, dvouletá na **psotník** a dvouletý chlapec podlehl **kataru střev**.

Stejnou procentuální část představuje i věková kategorie 15-44 let. Nejčastější příčinou je **tuberkulóza plic**, které podlehly dvě ženy ve věku 26 a 41 let. 23letá žena zemřela na **epilepsii**.

Věková skupina 45-64 let znázorňuje s 5 záznamy 22,7 % z celkového počtu úmrtí. Každá příčina je jiná, blíže **neurčené tuberkulóze** podlehl 46letý muž, **edém plic** se stal příčinou úmrtí 46letého nádeníka, jediná žena této skupiny zemřela na **mozkovou apoplexii** v 64 letech, v **deliriu tremens** umřel 63letý muž a **arterioskleróze** podlehl 62letý hostinský.

Stejně jako v minulém roce je i v roce 1907 nejpočetnější kategorií věk nad 65 let. Tato skupina představuje část o 36,4 % a s výjimkou dvou mužů se jedná

¹⁰⁴ SOA Zámorsk, SMVK, FÚ TK, Matrika Z 1881-1913, inv. č. 9408, s. 100-108.

o ženy. Nejčastější příčinou je **sešlost věkem** s 3 záznamy v rozmezí 74-82 let. Další častou příčinou je **apoplexie mozková**, které podlehl muž a žena ve věku 71 a 73 let. Z důvodu **rakoviny žaludku** zemřel 73letý muž, **rozedna plic** se stala příčinou úmrtí 67leté ženy a na **tuberkulózu plic** zemřela žena ve věku 70 let.

Marasmu podlehl žebrák v neurčeném věku.

Tabulka č. 3: *Úmrtnost podle věkových skupin v roce 1907*

Celkem	22	100 %
Věková skupina 0-1	2	9,1 %
Věková skupina 1- 14	3	13,6 %
Věková skupina 15- 44	3	13,6 %
Věková skupina 45-64	5	22,7 %
Věková skupina 65 a více	8	36,4 %
Neurčeno	1	4,6 %

1908¹⁰⁵

Rok 1908 zaznamenal oproti předchozímu roku nárůst úmrtnosti. V tomto roce bylo zaznamenáno 29 úmrtí, přičemž úmrtnost ženského pohlaví je nižší o více než 24 %. Nejmladším obyvatelem, který zemřel v daném roce, se stal chlapec v jednom dni života, nejstarším pak 82letý muž.

Tabulka č. 1: Úmrtnost podle pohlaví v roce 1908

Celkem	29	100 %
Muži	18	62,1 %
Ženy	11	37,9 %

Oproti předchozím létům prudce stoupla úmrtnost kojenců. Za rok 1908 zemřelo 8 dětí do 1 roku věku, což tvoří 27,6 %. Nejčastější příčinou smrti se stal katar střev, který je zapsán v 37,5 % případů. Mezi další příčiny patřil **psotník**, kterému podlehli dva chlapci ve 2 a 10 měsících života, na **zánět plic** zemřel osmiměsíční chlapec, **vrozená slabost** se stala důvodem smrti již zmiňovaného chlapce v 1 dni života a na **skrofulózu** zemřela čtyřměsíční dívka.

Tabulka č. 2: Úmrtnost kojenců v roce 1908

Celkem	8
Perinatální	1
Novorozenecké	0
Ponovozeneké	7

Ze 7 obětí dětí ve věkovém rozmezí 1-14 let, se jich 6 dožilo jednoho roku. Příčina úmrtí u každého záznamu je jiná, roční děti podlehly **eklamptii**, **zánětu plic**, **skrofulóze**, **kataru průdušek**, **bronchitidě** a **epilepsií**, v matrice zapsané jako *status epilepticus*. 11letá dívka zemřela z důvodu **srdeční vady**. Tato skupina představuje 24,1 % z celkového počtu úmrtí.

3 muži a 1 žena zemřeli za rok 1908 ve věkové kategorii 15-44 let. O zde je příčina smrti různá, jedná se o **marasmus** 42leté ženy, **zánět plic** 26letého muže a **zánět ledvin** muže v 36 letech. 29letý muž **vykrvácel** zřejmě z důvodu pracovního úrazu, neboť jako místo smrti je udána tovární hala.

Věková skupina 45-64 let obsahuje pouze 2 záznamy a představuje 6,9 % z celku. **Tuberkulóze plic** podlehla 50letá žena, na **záduchu** zemřel 64letý žebřák.

¹⁰⁵ SOA Zámorsk, SMVK, FÚ TK, Matrika Z 1881-1913, inv. č. 9408, s. 109-115.

Nejčastější příčinou smrti věkové skupiny nad 65 let věku je **stařecká sešlost**. Ta je zapsána u 6 osob z 8 zemřelých, tedy v 75 % případů. U dalších záznamů se objevila **záducha**, při které zemřela 75letá žena, **arterioskleróze** podlehl 66letý muž. Tato skupina zaujímá 27,6 %.

Tabulka č. 3: *Úmrtnost podle věkových skupin v roce 1908*

Celkem	29	100 %
Věková skupina 0-1	8	27,6 %
Věková skupina 1- 14	7	24,1 %
Věková skupina 15- 44	4	13,8 %
Věková skupina 45-64	2	6,9 %
Věková skupina 65 a více	8	27,6 %

1909¹⁰⁶

V roce 1909 zemřelo v Trhové Kamenici 24 lidí, z toho 23 bylo jejími obyvateli. Na poli za městem se oběsil obyvatel Jablonného, u kterého se neví věk při úmrtí. V tomto roce jsem vytvořila zvlášť tabulku pro všechny zápisy v matrice a zvlášť pro obyvatele. Úmrtnost ženského pohlaví je vyšší o 8 %. V tomto roce se narodilo jedno mrtvé dítě, nejstarším zemřelým obyvatelem se stala 78letá žena.

Tabulka č. 1: *Úmrtnost podle pohlaví v roce 1909*

Celkem	24	100 %
Muži	11	45,8 %
Ženy	13	54,2 %

Tabulka č. 2: *Úmrtnost podle pohlaví pouze v Trhové Kamenici v roce 1909*

Celkem	23	100 %
Muži	10	43,5 %
Ženy	13	56,5 %

S výjimkou jednoho chlapce zemřely v kojeneckém věku 3 dívky. Nejčastější příčinou smrti je **vrozená slabost**, která se objevila u dvou případů úmrtí, dívek ve věku 6 hodin a 1 den. S výjimkou již zmíněné mrtvorozené dívky zemřel při **psotníku** sedmidenní chlapec, **kataru střev** podlehla pětíměsíční dívka. Věková skupina 0-1 zaujímá 21,7 %.

Tabulka č. 3: *Úmrtnost kojenců v roce 1909*

Celkem	5
Perinatální	4
Novorozenecké	0
Ponovorozenecké	1

Věkovou skupinu 1-14 let, která představuje 4,3 %, prezentuje jediný zápis o úmrtí. Roční chlapec podlehl **zánětu mozkových blan**.

Nejčastější příčinou smrti ve věkovém rozmezí 15-44 let, kdy zemřeli 4 lidé, se stal **zánět plic**. Podlehl mu dva muži ve věku 18 a 36 let. **Břišní tyf** se stal příčinou smrti 27leté ženy a u 38letého muže je zapsáno *empyem tuberculosis*, mohlo

¹⁰⁶ SOA Zámorsk, SMVK, FÚ TK, Matrika Z 1881-1913, inv. č. 9408, s. 115-119.

by se jednat o nahromadění hnisu v dutině plic.¹⁰⁷ Tato skupina zaujímá 17,4 % z celkového počtu.

Ve věkové skupině 45-64 let máme záznamy o 5 úmrtích. Nejčastější příčinou je **mozková apoplexie**, na kterou zemřeli dva muži ve věku 54 a 64 let. Mezi dalšími příčinami objevujeme **rakovinu dělohy**, které podlehla 55letá žena, a *cirrhosis hepatis*, na kterou zemřel 56letý obecní strážník. U 62leté ženy je jako příčina zapsán **marasmus**. Tato kategorie představuje 21,7 %.

Skupinou s nejvyšším počtem úmrtí je věková skupina nad 65 let. Nejčastější příčinou je stále **sešlost věkem** se 4 záznamy, následuje ji **zkornatění žil**, na které zemřely dvě ženy ve věku 69 a 71 let. Mezi dalšími příčinami jsou **rakovina žaludku** 73leté ženy a **srdeční vada** 78leté ženy.

Tabulka č. 4: Úmrtnost podle věkových skupin pouze v Trhové Kamenici v roce 1909

Celkem	23	100 %
Věková skupina 0-1	5	21,7 %
Věková skupina 1- 14	1	4,3 %
Věková skupina 15- 44	4	17,4 %
Věková skupina 45-64	5	21,7 %
Věková skupina 65 a více	8	34,9 %

¹⁰⁷ B. LUTONSKÝ – J. ČERNÝ, *Latinsko-německo-český slovník*, s. 50.

1910¹⁰⁸

Rok 1910 je rokem s nejmenším počtem úmrtí. Z 15 zemřelých je 7 žen a 8 mužů, úmrtnost mužského pohlaví je o 6,6 % vyšší. Nejmladším člověkem, který v Trhové Kamenici zemřel v roce 1910, se stal chlapec, jenž se dožil 4 hodin, nejstarším pak 85letý muž.

Tabulka č. 1: Úmrtnost podle pohlaví v roce 1910

Celkem	15	100 %
Muži	8	53,3 %
Ženy	7	46,7 %

V kojeneckém období nacházíme tři záznamy o úmrtnosti. Ve dvou případech se jedná o **vrozenou slabost**, které podleli dva chlapci ve věku 4 hodiny a 14 dní. Čtyřměsíční dívka zemřela na **psotník**. Tato skupina představuje pětinu všech příčin.

Tabulka č. 2: Úmrtnost kojenců v roce 1910

Celkem	3
Perinatální	1
Novorozenecké	1
Ponovorozenecké	1

Jen dvě dívky zemřely ve věkovém rozmezí 1-14 let. Dvouletá dívka podlela **křivici**, tříletá blíž **neurčené tuberkulóze**. Tato skupina zaujímá 13,3 % z celkového počtu.

I ve věkové skupině 15-44 let máme 2 záznamy o úmrtí. Jedná se o 42letého muže, který zemřel na *myokarditis*, a 19letého muže, který zemřel z důvodu **maligního lymfomu**.

Věková skupina 45-64 let představuje se 4 úmrtími 26,7 % z celku. Každá příčina úmrtí je jiná, jediná žena skupiny zemřela ve 47 letech na **tuberkulózu plic**, 63letý muž podlehl **rozedně plic**, **rakovina jícnu** se stala důvodem smrti 64letého chalupníka a 56letý muž zemřel na **arteriosklerózu**.

Stejně procentuální zastoupení zastává i skupina nad 65 let věku. Nejčastější příčinou se stala **stařecká sešlost**, které podleli 3 obyvatelé ve věkovém rozmezí 68-85 let. U příčiny úmrtí 65leté ženy je uvedena *gangrena senilis*, jedná

¹⁰⁸ SOA Zámorsk, SMVK, FÚ TK, Matrika Z 1881-1913, inv. č. 9408, s. 120-122.

se o stařeckou gangrénu, která postihuje nejčastěji chodidlo. Důvodem vzniku stařecké nekrózy může být slabé pumpování srdce a poškozené cévy, kdy napadená končetina není dostatečně prokrvována.¹⁰⁹

Tabulka č. 3: Úmrtnost podle věku v roce 1910

Celkem	15	100 %
Věková skupina 0-1	3	20 %
Věková skupina 1- 14	2	13,3 %
Věková skupina 15- 44	2	13,3 %
Věková skupina 45-64	4	26,7 %
Věková skupina 65 a více	4	26,7 %

---

¹⁰⁹ K. CHODOUNSKÝ – J. THOMAYER, *Zdravotní slovník*, s. 461.

1911¹¹⁰

Počet záznamů o úmrtí za rok 1911 činí 21. Úmrtnost mužského pohlaví je 52,4 % vyšší než pohlaví ženského. Nejmladším obyvatelem, který zemřel v Trhové Kamenici v daném roce, se stal dvacetidenní chlapec, nejstarším 95letý muž.

Tabulka č. 1: Úmrtnost podle pohlaví v roce 1911

Celkem	21	100 %
Muži	16	76,2 %
Ženy	5	23,8 %

Nejčastější příčinou úmrtí v kojeneckém období života je **psotník**. Podlehli mu chlapec a dívka ve věku 20 dní a jeden měsíc. Na **katar střev** zemřel ve 4 měsících. Tato věková kategorii zaujímá 14,3 %.

Tabulka č. 2: Úmrtnost kojenců v roce 1911

Celkem	3
Perinatální	0
Novorozenecké	1
Ponovorozenecké	2

Ve věkové skupině 1-14 let zemřeli za rok 1911 4 chlapci. Nejčastější příčinou smrti se stal **zánět plic**, na který zemřeli dva chlapci ve věku 3 a 5 let. V jednom případě se opět objevil **záškrt**, podlehl mu 6letý chlapec, a na **katar střev** umřel roční chlapec. Tato skupina představuje 19% část.

Ve věkové skupině 15-44 let máme záznamy o dvou 27letých mužích, což znázorňuje 9,5 % z celku. Jeden podlehl **tuberkulóze plic**, druhý zemřel **zánětu pobřišnice**.

I ve věkové skupině 45-64 let zemřeli jen muži. Byli 3 a u každého je zapsána jiná příčina. 47letý muž zemřel na **tyfus**, **zkornatění žil** podlehl 56letý muž a **marasmus** je uveden u muže v 63 let.

Nejpočetnější skupinou je opět věková kategorie nad 65 let. V daném roce zemřelo 9 obyvatel, přičemž v 77,8 % je příčinou smrti **stařecká sešlost**. 73letá žena podlehla **záduše**, 65letý **ponocný zkornatění žil**. Skupina představuje 42,9 %.

¹¹⁰ SOA Zámorsk, SMVK, FÚ TK, Matrika Z 1881-1913, inv. č. 9408, s. 123-128.

Tabulka č. 3: Úmrtnost podle věkových skupin v roce 1911

Celkem	21	100 %
Věková skupina 0-1	3	14,3 %
Věková skupina 1- 14	4	19 %
Věková skupina 15- 44	2	9,5 %
Věková skupina 45-64	3	14,3 %
Věková skupina 65 a více	9	42,9 %

1912¹¹¹

Za rok 1912 se oproti předchozímu roku počet zemřelých nezměnil, jen úmrtnost žen se mírně zvedla. Nejmladším zemřelým obyvatelem se stal chlapec, který zemřel ve 2 měsících, nejstarším 86letý muž.

Tabulka č. 1: Úmrtnost podle pohlaví v roce 1912

Celkem	21	100 %
Muži	12	57,1 %
Ženy	9	42,9 %

V kojeneckém věku života zemřely 4 děti, přičemž všechny byly ponovorozeneckého období. Nejčastější příčinou smrti se stal **katar střev**, kterému podlehl chlapec a dívka ve věku 2 a 3 měsíce. Půlroční dívka zemřela na **katar průdušek** a **vrozená slabost** je udána jako příčina u dvouměsíčního chlapce. Tato skupina představuje 19% část.

Tabulka č. 2: Úmrtnost kojenců v roce 1912

Celkem	4
Perinatální	0
Novorozenecké	0
Ponovorozenecké	4

Tu samou procentuální část v úmrtí znázorňuje i věková kategorie 1-14 let, přičemž uvedené děti nepřekročily hranici 3 let. Nejčastější příčinou s dvěma úmrtími **katar průdušek**. 3letý chlapec podlehl **záškrtu**, dvouletá dívka **křivici**.

Ve věkové skupině 15-44 let nalézáme jediný případ úmrtí. Jedná se o 36letou ženu, která zemřela na **uromii**. Došlo u ní k selhání ledvin, přičemž z těla nebyla odváděna moč a to se infikovalo.¹¹²

Ve věkové skupině 45-64 let se vyskytuje 6 záznamů úmrtí. S výjimkou jedné ženy se jedná o muže. Příčina smrti je u každého jiná, 53letá žena zemřela v důsledku **srdeční vady**, 63letý muž podlehl **zánětu plic**, **cirhóza jater** usmrtila 59letého muže, **apoplexie mozková** se stala příčinou úmrtí 57letého muže a **zkornatění žil** podlehl muž v 62 letech. Kuriózní je případ 60letého muže, který

¹¹¹ SOA Zámorsk, SMVK, FÚ TK, Matrika Z 1881-1913, inv. č. 9408, s. 128-133.

¹¹² K. CHODOUNSKÝ – J. THOMAYER, *Zdravotní slovník*, s. 512.

spáchal **sebevraždu bodem do srdce ve stavu pomatenosti**. Tato skupina představuje 28,6 % v celkovém počtu úmrtí.

Stejný počet úmrtí zaznamenáváme i ve věkové skupině nad 65 let. Sešlost věkem se stala příčinou smrti jediného muže v 86 letech. Nejčastější příčinou je **zkornatění žil**, na které zemřely dvě ženy ve věku 67 a 82 let. 66letý muž zemřel v důsledku **alkoholismu**, 68letá žena na **zánět plic** a **záduše** podlehlá žena v 71 letech.

Tabulka č. 3: Úmrtnost podle věkových skupin v roce 1912

Celkem	21	100 %
Věková skupina 0-1	4	19 %
Věková skupina 1- 14	4	19 %
Věková skupina 15- 44	1	4,8 %
Věková skupina 45-64	6	28,6 %
Věková skupina 65 a více	6	28,6 %

1913¹¹³

V posledním roce sledovaného období zemřelo v Trhové Kamenici celkem 23 obyvatel, z toho 14 mužů a 9 žen. Úmrtnost mužů je o 21,7 % vyšší než úmrtnost žen. Nejmladším jedincem, zemřelým v tomto roce, je mrtvorozené mužského pohlaví a nejstarším jedincem je muž, který se dožil 89 let věku.

Tabulka č. 1: Úmrtnost podle pohlaví v roce 1913

Celkem	23	100 %
Muži	14	60,9 %
Ženy	9	39,1 %

U případů kojenecké úmrtnosti se objevuje 5 záznamů. Tato část zaujímá 21,7 % celkového počtu úmrtí. U dvou případů, dívky a chlapce, se jedná o **katar střev** (věk při úmrtí: 22 dní a 1 měsíc) a u jednoho chlapce ve 4 měsících věku o **katar průdušek**. U dvaceti denní dívky je jako příčina úmrtí zapsán **psotník**. V roce 1913 se narodilo jedno mrtvorozeně.

Tabulka č. 2: Úmrtnost kojenců v roce 1913

Celkem	5
Perinatální	1
Novorozenecké	2
Ponovorozenecké	2

Ve věkové skupině 1-14 let zemřeli celkem 4 obyvatelé, tato skupina zaujímá 17,4 % celkového počtu. Žádná z obětí nepřekročila věk 6 let. U každého jedince je udána jiná příčina úmrtí. U jedné dívky se jedná o **tuberkulózní meningitidu** (5 let), **zánět mozkových blan** byl příčinou smrti chlapce (6 let), batole ženského pohlaví podlehl **zánětu plic** (1 rok) a batole mužského pohlaví **psotníku** (2 roky).

Obyvatelé ve věkové skupině 15-44 zaujímají také 17,4 % celku, opět se jedná o 4 jedince. Nejčastější příčinou se stala **tuberkulóza plic**, které podlehl 2 jedinci, muž a žena (27 a 37 let), a která se projevila jako velmi častá příčina úmrtí této věkové skupiny. Další příčinou vyskytující se u jednoho 44letého muže je **zánět pobříšnice**, jedna žena podlehla **Graves-Basedowově nemoci** ve 21 letech, tedy nadměrné činnosti štítné žlázy.

¹¹³ SOA Zámorsk, SMVK, FÚ TK, Matrika Z 1881-1913, inv. č. 9408, s. 133-138.

Věková skupina 45-64 let představuje nejmenší počet obětí, v této skupině zemřeli 2 jedinci, oba muži. Jedná se o 8,7 % celkového počtu zemřelých za rok 1913. **Zánět plic** je udán jako příčina smrti muže starého 61 let a čtyřiceti osmiletý muž zemřel kvůli srdeční vadě.

Ve věkové skupině 65 a více let zemřelo nejvíce obyvatel Trhové Kamenice, 34,8 % z celkového počtu. Podle zápisu v matrice se jedná o 8 jedinců, 5 mužů a 3 ženy. Nejčastější příčinou je **sešlost věkem**, naprosto typická pro tuto věkovou skupinu. Tato příčina je zaznamenána u čtyř mužů a jedné ženy. Sedmdesátiletá žena podlehlá **zkornatění žil**, 76letá žena zemřela při **mozkové apoplexii** a na **ochrnutí srdce** zemřel muž ve věku 74 let.

Tabulka č. 3: Úmrtnost podle věkových skupin v roce 1913

Celkem	23	100%
Věková skupina 0-1	5	21,7%
Věková skupina 1- 14	4	17,4%
Věková skupina 15- 44	4	17,4%
Věková skupina 45-64	2	8,7%
Věková skupina 65 a více	8	34,8%

2.3 Celkový přehled

Ve sledovaném období 1881-1913 zemřelo v Trhové Kamenici celkem 845 obyvatel, přičemž celkový počet záznamů v kronice je 846 osob.¹¹⁴ z toho 432 mužů, 412 žen a jeden pohlavně neurčený plod. Poměr pohlaví je téměř vyrovnan, muži zaujímají 51,1 %, ženy 48,8%.

Tabulka č. 1: Počet zemřelých obyvatel podle pohlaví v letech 1881- 1913

Celkem	845	100 %
Muži	432	51,1 %
Ženy	412	48,8 %
Neurčeno	1	0,1 %

Počet úmrtí v kojeneckém období do 1 roku je 204 (24,1 % celku), z toho 22 mrtvorozených, tedy 10,3 %. Nejčastější příčinu úmrtí zaujímá **psotník** s počtem 54 obětí. Procentuálně se jedná o 26,6 % celku. Druhou nejčastější příčinou je **vrozená slabost** (31 obětí, 15,3 %) následovaná **katarem střev** (21 obětí, 10,3 %), **zánětem plic** (10 obětí, 4,9 %). Mezi dalšími častými příčinami jsou zapsány: bronchitida, katar průdušek, nerozlišená tuberkulóza, zánět průdušek, vysílení, neštovice a další. Úmrtnost z důvodu psotníku klesá od roku 1896, nicméně i přes některé roky s nulovým počtem úmrtí se neustále vrací.

Tabulka č. 2: Úmrtnost kojenců podle období vývoje v letech 1881-1913

Celkem	204	100 %
Perinatální	54	26,5 %
Novorozenecké	34	16,7 %
Ponovorozenecké	116	56,8 %

Tabulka č. 3: Úmrtnost ve věkové kategorii 0-6 dní podle Bertillonovy klasifikace

Příčina úmrtí podle Bertillona	Počet úmrtí	V %
Celkem	54	100 %
Vrozená slabost	18	33,3 %
Křeče u dětí mladších 5 let	6	11,1 %
Předčasné narození	5	9,3 %
Jiné zvláštní nemoci útlého věku	2	3,7 %
Následky porodu	1	1,9 %

¹¹⁴ Do celkových statistik není započten oběšený obyvatel Jablonného.

Potíž u této věkové skupiny nastává vzhledem k mrtvě narozeným, neboť to Bertillon ve své klasifikaci nezohlednil. V letech 1881-1913 se narodilo celkem 22 již mrtvých dětí, což tvoří 40,7 %.

Tabulka č. 4: Úmrtnost ve věkové kategorii 7-27 dní podle Bertillonovy klasifikace

Příčina úmrtí podle Bertillona	Počet úmrtí	V %
Celkem	34	100 %
Křeče u dětí mladších 5 let	22	64,8 %
Vrozená slabost	7	20,6 %
Průjem a katarh střevní u dětí do 2 roků	3	8,8 %
Vrozený nesprávný tvar srdce	1	2,9 %
Jiné nemoci střevní	1	2,9 %

Tabulka č. 5: Úmrtnost ve věkové kategorii 28-364 dní podle Bertillonovy klasifikace

Příčina úmrtí podle Bertillona	Počet úmrtí	V %
Celkem	116	100 %
Křeče u dětí mladších 5 let	30	25,8 %
Průjem a katarh střevní u dětí do 2 roků	21	18 %
Zánět plic nerozlišený	10	8,6 %
Zánět průdušek	6	5,2 %
Vrozená slabost	6	5,2 %

Skupina 1- 14 let věku zaujímá 159 úmrtí, tedy 18,8 % celku. Osob ženského pohlaví je 73 (46 %), mužského 87 (54 %). **Záškrť**, označovaný také jako mázdřivka nebo difterie, se stal nejčastější příčinou úmrtí této skupiny obyvatel. Jako příčina je udáván ve 31 případech, zaujímá tedy 19,5 % v úmrtí do 14 let. Mizí v roce 1888, a objeví se ve sledovaném období ještě ve dvou nárazových vlnách. Dalšími častějšími příčinami jsou **zánět plic** (19 obětí, 11,9 %), **psotník** (15 obětí, 9,4 %), **spála** (11 obětí, 6,9 %), katar průdušek, neštovice, ochrnutí mozku, nerozlišená tuberkulóza, vysílení, zápal plic, zánět průdušek a jiné. Problém ohledně zdravotního stavu dětí představoval i alkohol, který byl hojně podávaným především slabším jedincům, a

který způsoboval neurózu. Mnoho dětí z důvodu chudoby nebylo dostatečně oblečených, nezářídka se stávalo, že hlavně v zimě neměly pořádný kabát ani boty. Nebezpečí představovalo i koupání se, neboť se v tomto období utopilo 8 dětí.

Tabulka č. 6: Úmrtnost věkové skupiny 1-14 let podle pohlaví v letech 1881- 1913

Celkem	159	100 %
Muži	87	54 %
Ženy	73	46 %

Tabulka č. 7: Úmrtnost ve věkové kategorii 1-14 let podle Bertillonovy klasifikace

Příčina úmrtí podle Bertillona	Počet úmrtí	V %
Celkem	159	100 %
Záškrť	31	19,5 %
Záněť plic nerozlišený	19	12 %
Křeče u dětí mladších 5 let	15	9,4 %
Spála	11	7 %
Křivice	6	3,8 %

Skupinu 15- 44 let věku prezentuje 125 jedinců, tato věková skupina obyvatel je tedy méně ohrožená než skupiny do 14 let věku. Zaujímá 14,8 % celku. Úmrtnost mužů je v této věkové skupině vyšší než žen o 14 %. Jedná se 71 mužů, tedy 57 %, zatímco obětí ženského pohlaví je 54, což znamená 43 %. Tato věková skupina je nejvíce zasažená **tuberkulózou plic**. Jedná se o 41 případů (32,8 % celku), kde je označena jako příčina smrti. Další příčiny, již méně časté, jsou **ochrnutí plic** (8 obětí, 6,4 %), **ochrnutí srdce** (7 obětí, 5,6 %), **nerozlišená tuberkulóza** (7 obětí, 5,6 %), **vysílení** (5 obětí, 4 %), **horečka omladnic** (4 obětí, 3,2 %), ochrnutí mozku, záněť plic, sebevražda a další. Právě horečka omladnic a břišní či skvrnitý tyfus jsou ukázkou hygieny. Zatímco poporodní horečka se již po roce 1889 neobjevuje, případ tyfu se vyskytuje téměř v každém roce.

Tabulka č. 8: Úmrtnost věkové skupiny 15-44 let podle pohlaví v letech 1881-1913

Celkem	125	100 %
Muži	71	57 %
Ženy	54	43 %

Tabulka č. 9: Úmrtnost ve věkové kategorii 15-44 let podle Bertillonovy klasifikace

Příčina úmrtí podle Bertillona	Počet úmrtí	V %
Celkem	125	100 %
Tuberkulosa ústrojí dýchacího	41	32,8 %
Tuberkulosa nerozlišená	11	8,8 %
Jiné nemoci střevní	7	5,6 %
Jiné nerozlišené příhody stavu poporodního	5	4 %

Skupina 45- 64 let věku zaujímá 15,4 % celku v počtu zemřelých, jedná se 130 obyvatel. Úmrtnost mužů je opět vyšší, stejně jako u předcházející věkové skupiny. Úmrtnost žen je o 13% nižší než úmrtnost mužů. Nejčastější příčinou úmrtí je **nerozlišená tuberkulóza**, která se vyskytuje v 10 % případů, jedná se o 13 jedinců. Dalšími častěji uváděnými příčinami jsou **tuberkulóza plic** (9 obětí, 6,9 %), **rakovina** (8 obětí, 6,2 %), **zánět plic** (8 obětí, 6,2 %), **ochrnutí mozku a srdce** (po 6 obětech, 4,6 %). V této věkové skupině se často vyskytují nemoci z nadměrného požívání alkoholu. Jde o cirhózu jater, ztvrdnutí jater, delirium tremens či **alkoholismus** jako takový. Všechny sebevraždy ve sledovaném období jsou znakem této věkové skupiny a ve všech případech se jedná o muže.

Tabulka č. 10: Úmrtnost věkové skupiny 45-64 let podle pohlaví v letech 1881-1913

Celkem	130	100 %
Muži	73	56,2 %
Ženy	57	43,8 %

Tabulka č. 11: Úmrtnost ve věkové kategorii 45-64 let podle Bertillonovy klasifikace

Příčina úmrtí podle Bertillona	Počet úmrtí	V %
Celkem	130	100 %
Tuberkulosa nerozlišená	13	10 %
Tuberkulosa ústrojí dýchacího	9	7 %
Zánět plic nerozlišený	8	6,2 %
Svraštění jater	6	4,6 %
Krvácení mozkové	5	3,8 %

Poslední věková skupina 65 let a více zaujímá největší část celkového počtu úmrtí obyvatel, jedná se o 226 jedinců, tedy o 26,7 %. Obrací se poměr v úmrtnosti pohlaví. Zde se dokazuje, že ženy se dožívají vyššího věku než muži, neboť vysoko přesahují v úmrtnosti muže. V této věkové kategorii zemřelo 133 žen, tedy 58,6 %, a 94 mužů, což zaujímá 41,4 %. Nejčastější příčinou úmrtí je jednoznačně **sešlost věkem** nebo také marasmus, či marasmus senilis. Zaujímá 59,7 %, tedy 135 obětí. Mezi častějšími příčinami se objevuje **mozkové krvácení** (8 obětí, 3,5 %), **ochrnutí srdce** (12 obětí, 5,3 %), **zkornatění žil** (8 obětí, 3,5 %). Jako další příčiny se vyskytují rakovina, zánět plic, záducha, ochrnutí mozku a jiné.

Tabulka č. 12: Úmrtnost věkové skupiny 65 a více let podle pohlaví v letech 1881-1913

Celkem	226	100 %
Muži	94	41,4 %
Ženy	133	58,6 %

Tabulka č. 13: Úmrtnost ve věkové kategorii 65 a více let podle Bertillonovy klasifikace

Příčina úmrtí podle Bertillona	Počet úmrtí	V %
Celkem	226	100 %
Sešlost věkem	135	59,7 %
Jiné nemoci srdeční	12	5,3 %
Krvácení mozkové	9	3,9 %
Nemoci žil	8	3,5 %
Rakovina žaludku a dvanáctníku	4	1,8 %

V předchozích tabulkách není započten na rozdíl od celkového počtu jeden muž, neboť u něj není zapsán věk. Jelikož se jednalo o žebráka, je tento nedostatek pochopitelný.

U všech skupin je však nutné brát v potaz, že příčiny uvedené v matrice, ač zapsané z rozhodnutí lékaře po ohledání těla, nemusejí odpovídat skutečnosti. Zvláště pokud jedinec zemřel ve spánku nebo sám, je možné, že byl nalezen již bez příznaků. Je tedy žádoucí brát záznamy s nadhledem a pochopením. Převážně zaměříme-li se na příčinu nazvanou obecně sešlost, která je zapsána již u 50letých osob. Stejně jako stařecká sešlost nebo vrozená slabost se nejspíše stávaly snadným východiskem pro zemřelé bez zřejmých příznaků.

Tabulka č. 14: Počet úmrtí podle skupin Bertillonovy klasifikace

Skupiny podle Bertillonovy klasifikace	Počet úmrtí
I. Nemoci nakažlivé a cizopasně.	181
II. Rakoviny a jiné nádory.	19
III. Nemoci rheumatické, nemoci výživové, nemoci endokrinních žláz a jiné nemoci celkové.	9
IV. Nemoci krve a ústrojů krvetvorných.	0
V. Otravy vleklé a prudké.	8
VI. Nemoci soustavy nervové a čidel.	113
VII. Nemoci ústrojí oběhu krevního.	52
VIII. Nemoci ústrojí dýchacího.	126
IX. Nemoci ústrojí zažívacího.	63
X. Nemoci ústrojí močového a ústrojí pohlavního.	6
XI. Nemoci těhotenství, porodu a stavu poporodního.	5
XII. Nemoci kůže a vaziva podkožního.	0
XIII. Nemoci kostí a ústrojí pohybu.	0
XIV. Vrozené vady tvarové.	1
XV. Zvláštní nemoci útlého věku.	37
XVI. Stařecká sešlost.	142
XVII. Smrti násilné a úrazové.	15
XVIII. Neurčené příčiny úmrtí.	44
Celkem	822

V tabulce není započítáno 22 mrtvorozených dětí.

ZÁVĚR

Tato práce mapuje příčiny úmrtí v Trhové Kamenici v letech 1881-1913 podle matričních záznamů. Domnívám se, že splnila své cíle, neboť je zde přehledně popsán historický i hospodářský vývoj vybrané lokality, vývoj zdravotnické péče od druhé poloviny 19. století do první světové války a demografický vývoj obyvatelstva českých zemí. Součástí je i stručný nástin vývoje církevních matrik a mezinárodní klasifikace nemocí a příčin úmrtí. Výstupem je pak pramenná sonda, zpracování jednotlivých let podle věkových skupin včetně tabulek s procentuálním zastoupením. V celkovém zpracování se nacházejí počet všech úmrtí, úmrtí podle věkových skupin, nejčastější příčiny a součástí jsou tabulky s pěti nejčastějšími příčinami podle Bertillonovy klasifikace.

V první řadě práce potvrdila obecné názory, které jsem nastínila v kapitole o demografickém vývoji, totiž že ženy se dožívají vyššího věku, zatímco zástupci mužského pohlaví umírají dříve, převážně v dětském věku. Dále že děti v průměru do pěti let nejčastěji umírají na tetanické křeče, v matrikách označované jako psotník, božec, či eklampsie. Důvodem může být nedostatečná výživa, chudá na minerály a stopové prvky. U psotníku, který se vyskytne u kojenců, je nutné se zamyslet nad pravidelností kojení. Zvláště v období intenzivní zemědělské činnosti byly ženy nuceny tvrdě pracovat, na výživu dítěte tak nemusel být dostatek času, případně kojeneckého mléka. Stejně tak bylo kojení ohroženo i zdravotním stavem matky, především trpěla-li tuberkulózou. Nejčastější příčinou úmrtí věkové skupiny 15-44 let je tuberkulóza, ve většině případů její plicní forma. U věkové skupiny nad 65 let je pak jako příčina smrti nejčastěji udávána sešlost věkem.

Ohledně vlastních výsledků a odpovědí na otázky, které byly položeny v úvodu, je práce přínosná vzhledem k soupisu všech příčin úmrtí ve všech věkových skupinách v letech 1881-1913 a dále jsou názorně vyznačeny nejčastější příčiny úmrtí v jednotlivých skupinách. Ve zpracovaných letech jsou zároveň ukázány příchody epidemií. K tomuto tématu je nutné podotknout, že se epidemie vyskytují převážně v rodině v jednom domě, kdy podlehnou dvě a více dětí, což potvrzuje problematiku karantény, kterou jsem naznačila v kapitole o lékařském vývoji v Trhové Kamenici. Přestože původci mnoha epidemií, včetně spály, záškrtu a břišního tyfu, byly objeveny v 70. letech 19. století, situace se u jednotlivých

onemocnění vyvíjí jinak. Počet úmrtí z důvodu záškrtu se začíná měnit koncem 80. let, kdy se od tohoto období vyskytuje jen velmi málo úmrtí na toto onemocnění. V roce 1900 se epidemie vrátila, nicméně několik let poté se vůbec nevyskytuje, až na případy jedinců na konci sledovaného období. Situace ohledně spály je odlišná, neboť častěji se vyskytuje až v roce 1892 a teprve v roce 1903 udeří plnou silou. Úmrtnost pohlaví se vyvíjela zcela nesouvisle, neboť se měnila rok od roku téměř v pravidelné frekvenci, což je zřetelné ze zpracování každého roku. V průběhu práce se potvrdil i předpoklad o snižování kojenecké úmrtnosti právě ve sledovaném období, neboť od poloviny 90. let se mění poměr zemřelých kojenců a zemřelých obyvatel nad 65 let věku a lidé umírají více na sešlost věkem, neboť se jedná o období širšího uplatnění hygienických a preventivních zásad. Nicméně, jak jsem již upozornila v textu, je nutné brát důvěryhodnost zápisů s nadhledem, neboť vždy nemusely odpovídat skutečnosti. Sešlost věkem se jeví jako nejsnazší východisko při diagnóze příčiny smrti u starších zesláblých lidí. Je tedy pravděpodobné, že spousta příčin zůstala nerozpoznána.

Informace o nadměrné spotřebě alkoholu u obyvatel Trhové Kamenice se ukázala také jako pravdivá, neboť od roku 1899 se začíná pití alkoholu pravidelně projevovat v příčinách úmrtí. Stejně tak předpoklad o zvýšené hygieně a kontrolování jejího dodržování se potvrzuje na příkladu horečky omladnic. Ta totiž jako příčina smrti mizí od roku 1889, kdy se objevil poslední případ. Po srovnání s příčinami v průmyslovém městě Kladně v práci Pavla Veselého je zřejmé, že lidé žijící a pracující v průmyslových oblastech umírají častěji na rakovinu, než obyvatelé venkovských obcí.¹¹⁵

Jistý nedostatek práce spatřuji v chybějícím porovnání vlivu zaměstnání obyvatel na příčiny úmrtí. Vypracování této statistiky však nebylo možné z důvodu nedostatečných zápisů o zaměstnání zemřelých v matrice. Zápisů o zaměstnání obsahuje pouze 230, ze kterých je možné vyvodit závěr, že lidé, mající těžší a namáhavější zaměstnání, umírají častěji z důvodů nemocí dýchacího ústrojí. Matrika též obsahuje záznamy o 28 zemřelých žebráků a žebraček, což naznačuje skutečně vysokou chudobu obyvatelstva této lokality.

---

¹¹⁵ Pavel VESELÝ, *Statistické zpracování příčin úmrtí v Kladně a v Kroměříži podle matrik zemřelých z let 1883-1889*. Bakalářská práce (ved. PhDr. Jana Vojtíšková, Ph.D.). Univerzita Hradec Králové 2012.

Tato práce nabízí další možnosti zpracování, například porovnání se starším obdobím v Trhové Kamenici, případně porovnání s obdobím první světové války a následného vzniku samostatného Československého státu. Další komparace je možná s matrikami N, kdy by se zkoumal podíl porodnosti a úmrtnosti a přirozený nárůst obyvatelstva.

SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ, LITERATURY A ZDROJŮ

Prameny:

SOA Zámorsk, Sbírká matrik Východočeského kraje, Farní úřad Trhová Kamenice, matrika Z 1881-1913, inv. č. 9408.

SOkA Chrudim, fond Svaz požární ochrany ČSSR- místní jednota Trhová Kamenice, *Pamětní kniha sboru dobrovolných hasičů v Trhové Kamenici*, č. př. 131/2014, s. 10, nezpracované.

SOkA Chrudim, fond Okresní zastupitelstvo Nasavrky, *Výkazy osad sloučených v zdravotním obvodu nasavrckém*, inv. č. 263.

SOkA Chrudim, fond Okresní zastupitelstvo Nasavrky, Zdravotní výroční zprávy obvodních lékařů, inv. č. 260.

Městys Trhová Kamenice, Depozitář v bývalé faře, *Pamětní kniha pro farní školu v Trhové Kamenici 1856*, fol. 231.

Literatura:

Václav BARTŮNĚK, *Historický vývoj matrik*, Časopis rodopisné společnosti 12, 1240.

Marie BURDYCHOVÁ a kol., *Chrudimsko*, Chrudim 1994.

Ludmila FIALOVÁ a kol., *Dějiny obyvatelstva českých zemí*, Praha 1996.

Ludmila HLAVÁČKOVÁ - Petr SVOBODNÝ, *Dějiny lékařství v českých zemích*, Praha 2004.

Bohuslav HOSPODKA, *Z historie města Trhová Kamenice*, Praha 1988.

Karel CHODOUNSKÝ – Josef THOMAYER, *Zdravotní slovník. Poučení o věcech lékařských pro kruhy širší*, Praha 1901.

Květa KALIBOVÁ - Zdeněk PAVLÍK - Alena VODÁKOVÁ, *Demografie (nejen) pro demografy*, Praha 2009.

Petra KUBÍKOVÁ, *Příčiny úmrtí ve farnostech Rosice a Rohovládova bělá ve světle matričních záznamů z let 1889-1899*. Bakalářská práce (ved. PhDr. Jana Vojtíšková, Ph.D.). Univerzita Hradec Králové 2013.

Milena LENDEROVÁ – Daniela TINKOVÁ – Vojtěch HANULÍK, *Tělo mezi medicínou a disciplínou: proměny lékařského obrazu a ideálu lidského těla a tělesnosti v dlouhém 19. století*, Praha 2014.

Boleslav LUTONSKÝ – Jaroslav ČERNÝ, *Latinsko-německo-český slovník nemocí, úrazů, příčin smrti a výrazů s nimi souvisejících (nejen) pro genealogy*, Praha, 1995.

Eduard MAUR, *Vývoj matričního zápisu v Čechách*, Historická Demografie 6, 1972.

Eduard MAUR, *Církevní matriky jako historický pramen (se zvláštním zřetelem k historické demografii)*, Sborník archivních prací 20/2, 1970.

Milan NOVOTNÝ, *Sbírka matrik Východočeského kraje*, In: Sborník prací východočeských archivů, Státní oblastní archiv v Zámrsku 2007.

Hynek PELC, *Zpráva o poměrech zdravotních v království Českém roku 1892*, Praha 1894.

Josef PETERKA, *Cesta k rodinným kořenům, praktická příručka občanské genealogie*, Praha 2006.

Kristoslav ŘIČAŘ, *Občanská genealogie: základy rodopisné práce*, Praha 2000.

Vilém SAITL, *Dějiny města Trhové Kamenice*, uloženo Obecní úřad Trhové Kamenice.

Vladimír SRB, *1000 let obyvatelstva českých zemí*, Praha 2004.

Jana STEHLÍKOVÁ – Luděk ŠTĚPÁN, *Nasavrcké panství a slatiňanští Auerspergové: utváření sídelní krajiny*, Slatiňany 2014.

Jan K. STRÍTESKÝ, *Zdravotní a populační vývoj československého obyvatelstva*, Praha 1971.

Pavel VESELÝ, *Statistické zpracování příčin úmrtí v Kladně a v Kroměříži podle matrik zemřelých z let 1883-1889*. Bakalářská práce (ved. PhDr. Jana Vojtíšková, Ph.D.). Univerzita Hradec Králové 2012.

Historický lexikon obcí České Republiky 1869- 2005, Praha 2006.

Chrudimsko a Nasavrcko, D. 1, Obraz přírodní, Chrudim 1906.

Chrudimsko a Nasavrcko, D. 2, Poměry zemědělské, Chrudim 1909.

Mezinárodní klasifikace nemocí a příčin smrti (Bertillon, revise 1929), Praha 1934.

Internetové zdroje:

<http://www.trhovakamenice.cz>

SEZNAM ZKRATEK:

HD- Historická demografie

FÚ- farní úřad

Inv. č. - inventární číslo

SOA Zámorsk- Státní oblastní archiv v Zámorsku

SOKA Chrudim- Státní okresní archiv v Chrudimi

TK- Trhová Kamenice

Z- zemřelých

SEZNAM PŘÍLOH

Obrazová příloha:

Obr. 1: Fotografie náměstí s kostelem sv. Filipa a Jakuba z roku 1905 (převzato, zdroj: Fotogalerie, trhovakamenice.cz)

Obr. 2: Fotografie parní pily z roku 1904 (převzato, zdroj: Fotogalerie, trhovakamenice, cz)

Obr. 3: Pamětní deska na domě č. p. 86

Příloha grafů:

Graf č. 1: Úmrtnost podle věkových skupin v letech 1881-1913

Graf č. 2: 5 nejčastějších příčin úmrtí ve věkové kategorii 0-364 dní

Graf č. 3: 5 nejčastějších příčin úmrtí ve věkové kategorii 1-14 let

Graf č. 4: 5 nejčastějších příčin úmrtí ve věkové kategorii 15-44 let

Graf č. 5: 5 nejčastějších příčin úmrtí ve věkové kategorii 45-64 let

Graf č. 6: 5 nejčastějších příčin úmrtí ve věkové kategorii 65 let a více

Graf č. 7: Vývoj úmrtí z důvodu psotníku v letech 1881-1913

Graf č. 8: Vývoj úmrtí z důvodu záškrtu v letech 1881-1913

Textová příloha:

Tabulka č. 1: Druhy rakoviny podle Bertillonovy klasifikace

Tabulka č. 2: Druhy násilné smrti podle Bertillonovy klasifikace

Tabulka č. 3: Latinsko-český slovník příčin úmrtí výchozí matriky (v původním pravopisu)

Tabulka č. 4: Ukázka přepsaných matričních záznamů

Obr. 1: Fotografie náměstí s kostelem sv. Filipa a Jakuba z roku 1905

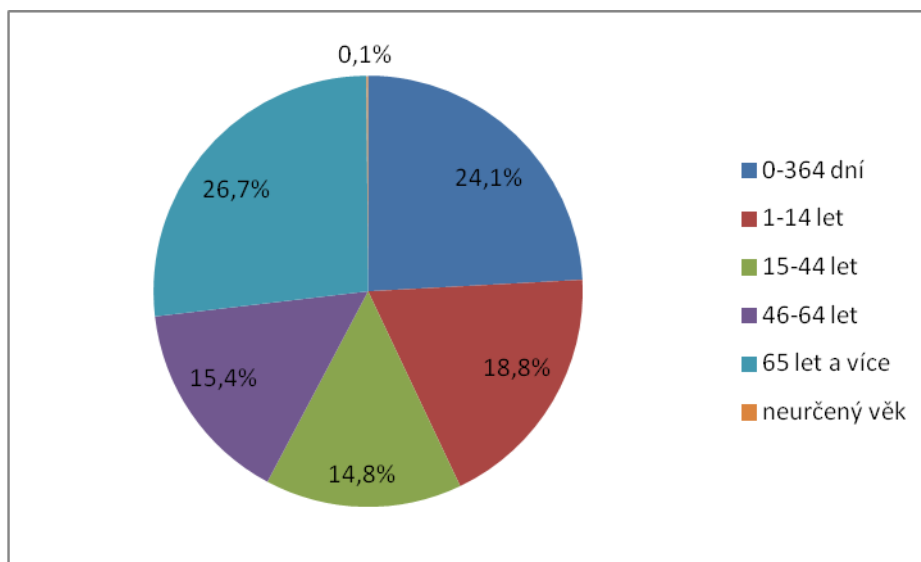
Obr. 2:
Fotografie
parní
pily
z roku
1904

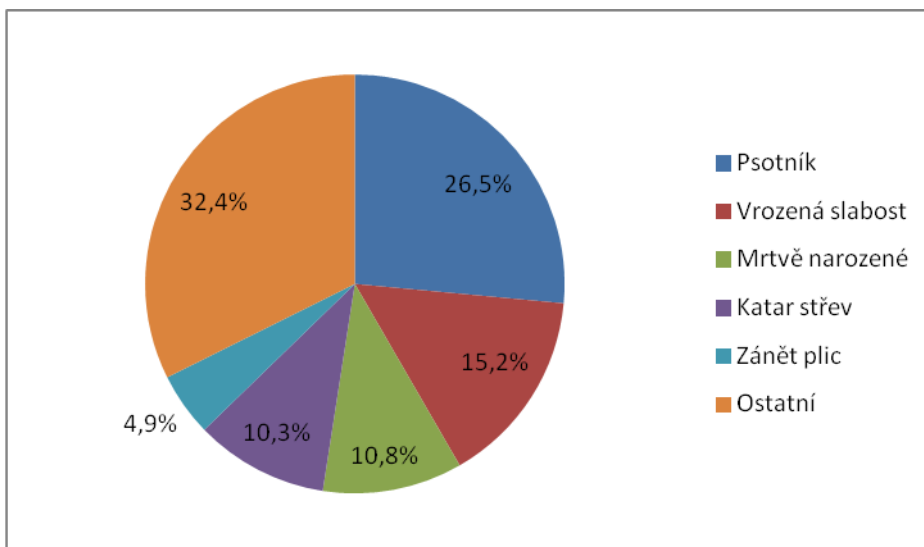
Obr. 3: Pamětní deska na domě č. p. 86

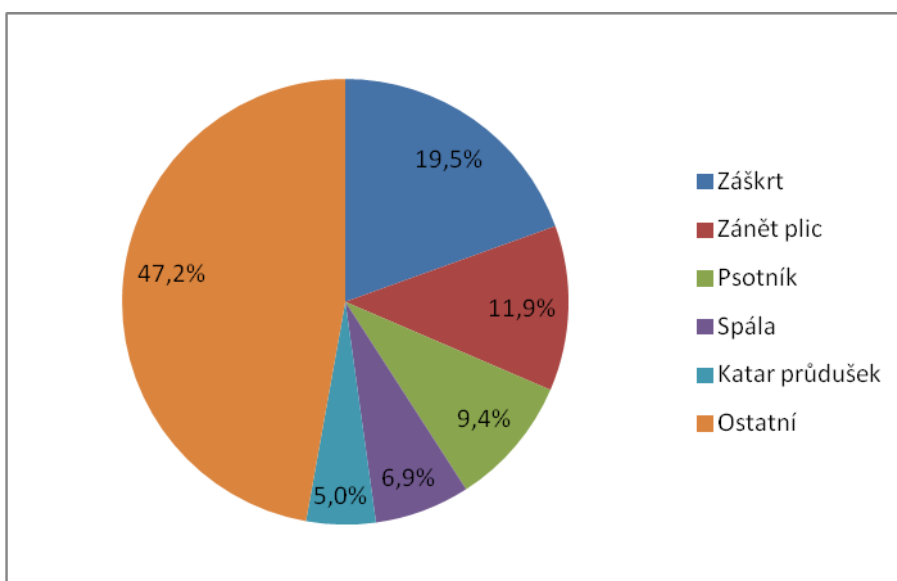
Graf č. 1: Úmrtnost podle věkových skupin v letech 1881-1913

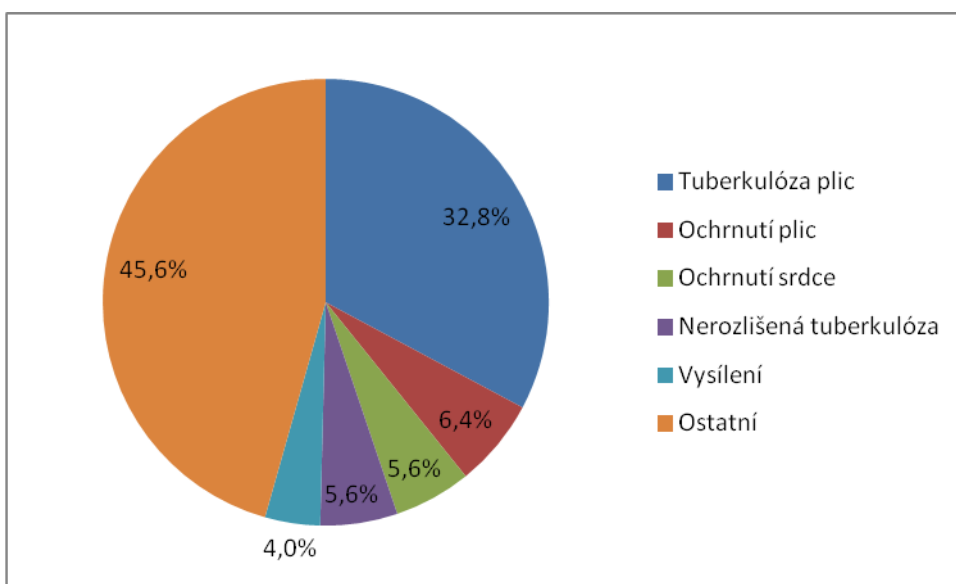
Graf č. 2: 5 nejčastějších příčin úmrtí ve věkové kategorii 0-364 dní

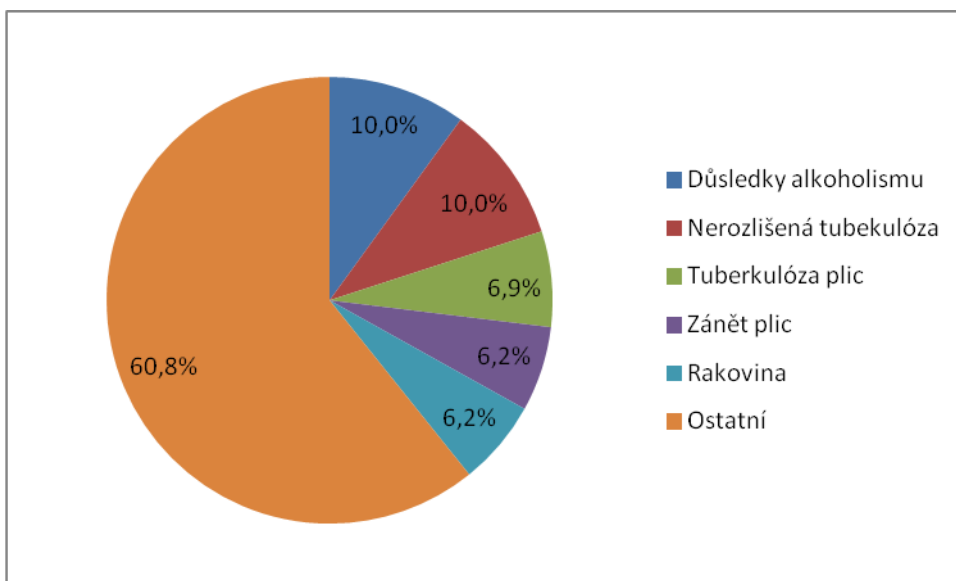
Graf č. 3: 5 nejčastějších příčin úmrtí ve věkové kategorii 1-14 let

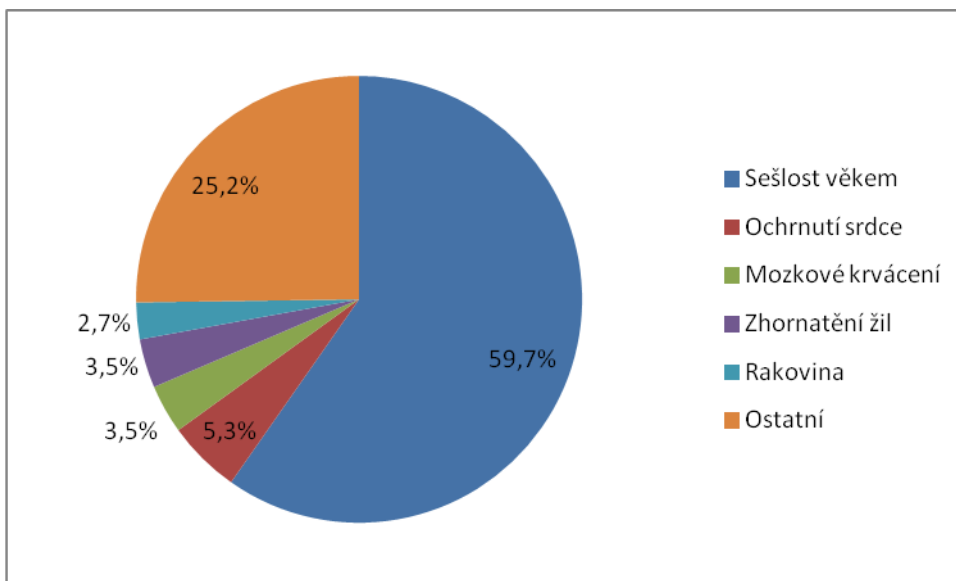
Graf č. 4: 5 nejčastějších příčin úmrtí ve věkové kategorii 15-44 let

Graf č. 5: 5 nejčastějších příčin úmrtí ve věkové kategorii 45-64 let

Graf č. 6: 5 nejčastějších příčin úmrtí ve věkové kategorii 65 let a více

Graf č. 7: Vývoj úmrtí z důvodu psotníku v letech 1881-1913

Graf č. 8: Vývoj úmrtí z důvodu záškrty v letech 1881-1913

Tabulka č. 1: Druhy rakoviny podle Bertillonovy klasifikace

Rakovina podle Bertillonovy klasifikace	Počet úmrtí
Rakovina žaludku a dvanáctníku	7
Rakovina dutiny ústní a hltanu	2
Rakovina dělohy	2
Nádory nezhoubné	2
Rakovina prsů	1
Rakovina roury zažívací	1
Rakovina jiných ústrojů neb ústrojů nerozlišených	4

Tabulka č. 2: Druhy násilné smrti podle Bertillonovy klasifikace

Násilná smrt podle Bertillonovy klasifikace	Počet úmrtí
Nahodilé utopení	5
Sebevražda oběšením neb uškrcením	3
Násilná smrt, jejíž příčina je neznámá	2
Neobvyklá zima	1
Neobvyklé teplo	1
Blesk	1
Sebevražda utopením	1
Sebevražda nástroji řeznými nebo bodnými	1

Tabulka č. 3: Latinsko-český slovník příčin úmrtí výchozí matrice (v původním pravopisu)

Arteriosclerosis	Kornatění tepen
Bronchitis	Zánět průdušek
Carcinoma Ventriculi	Rakovina žaludku
Cirrhosis	Cirhóza
Cirrhosis Hepatis	Cirhóza jater

Croup	Záškrť
Debilitois	Slabost
Delirium Tremens	Delirium následkem otravy alkoholem
Diabetes Melitus	Cukrovka
Diphtheria Laryngis	Záškrť hrtanu
Diphtheritis	Záškrť
Dysenteria	Úplavice
Eclampsia	Křeče u dítěte či matky
Empyem Tuberculosis	Hnisavá tuberkulóza
Encephalitis	Záněť mozku
Enteritis Follicularis	Folikulární záněť střeva
Erysipelas	Růže
Gangrena Senilis	Stařecká sněť
Gastroenteritis Follicularis	Folikulární záněť žaludku
Lymphoma Malignum	Zhoubný lymfom
Marasmus	Sešlost
Marasmus Senilis	Sešlost věkem
Meningitis	Záněť mozkových plén
Meningitis Tuberculosa	Tuberkulóza mozkových plén
Morbus Basedowi	Graves-Basedowova nemoc
Myocarditis	Záněť srdečního svalu
Myocarditis Chronica	Záněť srdečního svalu s četnými ložisky
Neuritis Multiplex	Mnohačetný záněť nervu
Oedema Pulmonum	Edém plic
Rachitis	Křivice
Scrofulosa	Tuberkulóza mízních uzlin
Status Epilepticus	Epilepsie
Syphilis Hereditaria	Dědičný syfilis
Tuberculosis	Tuberkulóza

Tuberculosis Pulmonum	Tuberkulóza plic
Uroemia	Hromadění toxických látek vyvolané nedostatečnou funkcí ledvin

Tabulka č. 4: Ukázka přepsaných matričních záznamů

Rok	Jméno a příjmení	Pohlaví	Zaměstnání	Stáří	Příčina úmrtí
1881	předčasně narozený plod				nevyvinutost
1881	Robert Joska	mužské		21 dní	ochrnutí střeva
1881	Jan Pilař	mužské	chalupník	64 let	edém plic
1881	Karolína Uchytlová	ženské		11 let	dysenterie
1881	Antonín Pilný	mužské		3 dny	psotník
1881	Leopold Žák	mužské	rolník	28 let	ochrnutí mozku
1881	Karolína Burešová	ženské		23 let	ochrnutí plic
1881	Františka Klasarová	ženské		během porodu	těžký porod
1881	Anna Mrkvičková	ženské		7 měsíců	psotník
1881	Jan Vašák	mužské		hned po porodu	vrozená slabost
1881	Josef Slaviček	mužské		během porodu	vrozená slabost
1881	Josef Jeníček	mužské	výminkář	55 let	ochrnutí plic
1881	Marie Elichová	ženské		74 let	marasmus senilis
1881	Marie Pohnětalová	ženské		66 let	náhlé ochrnutí mozku
1881	Marie Klasarová	ženské		2 roky	rachitis/kolika
1881	Josef Brebera	mužské	chalupník	73 let	ochrnutí plic
1881	Rosalie Šulcová	ženské	žebračka	67 let	sešlost věkem
1881	Veronika Janovská	ženské		77 let	sešlost věkem
1881	Vincenc Pilný	mužské		1,5 roku	úbytě
1881	Josef Brebera	mužské		7 měsíců	zánět plic
1881	Anna Surová	ženské		2 měsíce	zánět plic
1881	Marie Růžičková	ženské	žebračka	75 let	sešlost věkem
1881	Anna Pilná	ženské		67 let	vodnatelnost
1881	Barbara Elichová	ženské		67 let	vodnatelnost
1881	Antonie Mikešová	ženské	žebračka	65 let	vodnatelnost

1881	Barbara Hamrlová	ženské		62 let	
1882	Antonín Brebera	mužské	okresní soudní lékař	65 let	edém plic/ochrnutí
1882	Ignác Charvát	mužské		25 dní	psotník
1882	Anastázie Breberová	ženské		36 let	horečka omladnic
1882	Marie Jeníčková	ženské		54 let	následkem poranění/odvěšení mozku
1882	František Skákalík	mužské	nádeník	45 let	ochrnutí mozku
1882	Karel Kacafírek	mužské		5 měsíců	psotník
1882	Alois Elich	mužské		10 měsíců	psotník
1882	Jan Švadlenka	mužské		1 měsíc	psotník
1882	František Strouhal	mužské		3 roky	psotník
1882	Josef Kalous	mužské	zámečnický tovaryš	24 let	souchotiny
1882	Marie Anna Faktorová	ženské	majitelka c.k. tabáku	81 let	marasmus senilis
1882	<i>mrtvě narozené</i>	ženské			
1882	Kateřina Mrkvičková	ženské		76 let	sešlost věkem
1882	<i>mrtvě narozené</i>	mužské			
1882	Marie Žáková	ženské		45 let	souchotiny
1882	Karel Jeníček	mužské	bednář	63 let	tuberkulosa plicní
1882	Františka Zdražilová	ženské		28 let	vodnatelnost
1882	František Linhart	mužské		30 let	vysílení
1882	Karel Růžička	mužské	truhlářský tovaryš	38 let	vysílení
1882	Jan Pilař	mužské	domkař	65 let	záducha
1885	Marie Pilná	ženské		9 měsíců	bronchitis
1885	Antonín Pilař	mužské	nádeník	38 let	edém plic
1885	Jan Chvála	mužské	farář	53 let	edém plic
1885	Josef Pekař	mužské	mlynářský tovaryš	31 let	mrtvice mozku
1885	Emanuel Kabeláč	mužské		1 den	psotník

1885	Dominik Pejcha	mužské	sládek	60 let	náhlé ochrnutí mozku
1885	Františka Břizová	ženské		9 měsíců	neštovice
1885	Josef Bříza	mužské		8 let	neštovice
1885	Leopold Pilný	mužské		5 let	ochrnutí mozku
1885	František Linhart	mužské		3 roky	ochrnutí plic
1885	Josef Šulc	mužské		11 měsíců	psotník
1885	Antonín Janovský	mužské	chalupník	46 let	ochrnutí plic
1885	Františka Jehličková	ženské		42 let	tuberkule plic
1885	Cecílie Jeníčková	ženské		23 let	tuberkulosa plic
1885	Filipína Strouhalová	ženské		1 rok	spalničky a akutní bronchitis
1885	František Skákalík	mužské	výminkář	77 let	sešlost věkem
1885	Marie Slaninová	ženské	žebračka	84 let	sešlost věkem
1885	Marie Zdražilová	ženské		73 let	sešlost věkem
1885	Anna Břizová	ženské	nádenice	79 let	sešlost věkem
1885	Anna Schulzová	ženské	žebračka	78 let	sešlost věkem
1885	Anna Pilná	ženské		9 měsíců	tuberkule plic
1885	Leopold Mrkvička	mužské		1 rok	střevní katar
1885	Ferdinand Jehlička	mužské	sedlář	45 let	souchotiny
1885	Karel Vetchý	mužské		4 měsíce	vysílení
1885	Františka Feniková	ženské		1 rok	zánět plic
1885	Arnoštka Pejchová	ženské		62 let	tuberkule plic
1885	František Ehlich	mužské	nádeník	46 let	tuberkulosa plic
1885	František Bláha	mužské		1 rok	zápal plic
1885	Markéta Brizi	ženské		3 měsíce	zápal dýchacích trubic
1891	Barbora Hrdinová	ženské		32 let	mrtvice
1891	Alois Linhart	mužské		3 hodiny	psotník
1891	Emílie Josková	ženské		3 roky	maztřivky
1891	Františka Linhartová	ženské		63 let	ochrnutí mozku

1891	Anna Kacařírková	ženské		9 let	psotník
1891	Veronika Hyřová	ženské		72 let	ochrnutí plic
1891	Josef Slanina	mužské	domkař	75 let	ochrnutí srdce
1891	Josef Kučera	mužské	nádeník	52 let	ochrnutí srdce
1891	Marie Jandová	ženské		54 let	ochrnutí střeva
1891	Alois Bříza	mužské		8 měsíců	psotník
1891	Vincenc Strouhal	mužské		3 měsíce	psotník
1891	Josef Šmahel	mužské		2 měsíce	psotník
1891	Marie Lálová	ženské		70 let	sešlost
1891	Marie Cellarová	ženské		80 let	sešlost
1891	Josef Růžička	mužské	žebrák	55 let	rakovina jazyka
1891	Josef Jeníček	mužské	bednář	36 let	tuberkulosa plic
1891	Karel Charvát	mužské		21 let	tuberkulosa plic
1891	František Radouš	mužské	studující	17 let	tuberkulosa plic
1891	František Pilný	mužské	hrobař	81 let	sešlost věkem
1891	Josefa Pilařová	ženské		71 let	sešlost věkem
1891	Vojtěch Bříza	mužské	výminkář	78 let	sešlost věkem
1891	Božena Pilařová	ženské		11 dní	vrozená slabost
1891	Jan Alinče	mužské		2 roky	zápal plic
1892	Josefa Němcová	ženské		1 měsíc	akutní zánět průdušek
1892	Antonín Pšorn	mužské		1 rok	brachytis a akutní katar žaludku
1892	Anna Pilařová	ženské		27 let	hysterické křeče
1892	Methoděj Němec	mužské		1 rok	difterie hrtanu
1892	Emanuel Culka	mužské		3 roky	difterie hrtanu
1892	Josef Kočka	mužské		14 dní	psotník
1892	Josef Lavický	mužské		14 dní	psotník
1892	Marie Kudláčková	ženské		7 dní	psotník
1892	František Musil	mužské	truhlář	71 let	ochrnutí srdce
1892	Annastázie Vařejčková	ženské		12 let	sluneční úpal
1897	Kristýna Elichová	ženské		47 let	chronický zánět plic
1897	Marie Elichová	ženské		1 měsíc	katarrh stfev
1897	Kateřina Elichová	ženské		92 let	marasmus
1897	Josef Němec	mužské	kostelník	83 let	marasmus

1897	Gabriela Sýkorová	ženské		86 let	marasmus
1897	Viktorín Pilný	mužské	kolař	84 let	marasmus
1897	Vincencie Pilná	ženské		79 let	marasmus
1897	Anna Pilařová	ženské		83 let	marasmus
1897	Marie Josková	ženské		80 let	marasmus
1897	Josef Knotek	mužské	tkadlec	22 let	ochrnutí srdce
1897	Karel Skalík	mužské		1 den	vrozená slabost
1897	Josef Sovák	mužské	sluha u c. k. úřadu	82 let	ochrnutí srdce
1897	Karel Jedlička	mužské	nádeník	89 let	otočení střeva
1897	František Strouhal	mužské	truhlářský mistr	43 let	tuberkulosa plic
1897	Julie Breberová	ženské	služebná	24 let	tuberkulosa plic
1897	Barbora Musilová	ženské		34 let	tuberkulosa plic
1897	Ludmila Motlová	ženské		6 let	zakrvácení mozku
1897	<i>mrtvě narozené</i>	ženské			
1897	Josef Linhart	mužské	obuvník	40 let	tuberkulosa střev
1897	Josef Kacafírek	mužské	obchodník	60 let	uskřínutá kýla
1897	Jindřich Stodola	mužské	majitel hostince	61 let	zakrvácení mozku
1897	František Linhart	mužské	nádeník	77 let	zánět plic
1897	Anna Záborská	ženské		76 let	zápal plic
1898	Matěj Pilař	mužské		14 dní	katarrh střev
1898	František Pilný	mužské	rolník	39 let	nádor v žaludku
1898	Josefa Vařejčková	ženské		66 let	marasmus
1898	Františka Bačkovská	ženské		69 let	marasmus
1898	Jan Fenyk	mužské	obuvník	82 let	marasmus
1898	Jan Beránek	mužské	výminkář	90 let	marasmus
1898	Anna Jakubcová	ženské		89 let	marasmus
1898	Marie Pomčová	ženské		83 let	marasmus
1905	Karel Šulc	mužské	dělník	50 let	cirhóza jater
1905	Julie Švarcová	ženské		61 let	marasmus
1905	Josef Alinče	mužské		1 rok	katarrh plic
1905	Františka Linhartová	ženské		55 let	marasmus

1905	Eleonora Komůrková	ženské		11 měsíců	katarrh střev
1905	Jaroslav Rakus	mužské		6 měsíců	katarrh střev
1905	Josef Plocek	mužské	farář	59 let	myokardity chronico
1905	Karel Šindelář	mužské		8 let	meningity
1905	Jan Elich	mužské	žebrák	75 let	marasmus
1905	Theodor Jehlička	mužské	vlasař	73 let	marasmus
1905	Jan Komůrka	mužské	brusič skla	30 let	tuberculosis pulmonum
1905	Apolena Němcová	ženské	služka	24 let	tuberculosis pulmonum
1905	Ladislav Seifrt	mužské		11 let	zánět plic
1905	Marie Hamerlová	ženské		51 let	uhořela při požáru
1905	Karel Král	mužské		17 let	utopil se při koupání
1905	Anna Slaninová	ženské		47 let	zánět plic
1906	Josef Slanina	mužské	tesař	41 let	alkoholismus
1906	Františka Vařečková	ženské	nádenice	75 let	apoplexie mozková
1906	Kateřina Bačkovská	ženské		76 let	apoplexie mozková
1906	Anna Šustrová	ženské		65 let	arterioskleroza
1906	Libuše Bláhová	ženské		6 měsíců	katarrh průdušek
1906	Emílie Kábelová	ženské		1 rok	eklampsia
1906	Josefa Beránková	ženské		2 roky	katarrh průdušek
1906	Marie Šustrová	ženské		1 rok	katarrh průdušek
1906	Marie Bačová	ženské		60 let	myokarditis
1906	Antonie Kučerová	ženské		71 let	rakovina žaludku
1906	Antonín Kacafírek	mužské	úředník	23 let	tuberkulosa plic
1906	Antonie Nebohá	ženské		71 let	sešlost věkem
1906	Hynek Pejcha	mužské		90 let	sešlost věkem
1906	Josef Pilný	mužské		4 roky	zánět plic
1906	Růžena Nebohá	ženské		4 roky	zánět plic
1912	Antonín Hyrš	mužské	zámečnický mistr	59 let	cirrhosis hepatis
1912	Bohumila Šustrová	ženské		6 měsíců	katarrh průdušek

1912	Jaroslav Dostál	mužské		1 rok	katarrh průdušek
1912	Ladislav Mareš	mužské		1 rok	katarrh průdušek
1912	Emílie Solníčková	ženské		2 roky	křivice
1912	František Jeníček	mužské		3 měsíce	katarrh stěv
1912	Emíle Šustrová	ženské		2 měsíce	katarrh stěv
1912	Jan Pilný	mužské		60 let	samovražda bodem do srdce ve stavu pomatenosti
1912	Karolína Červenková	ženské		53 let	srdeční vada
1912	Josef Jeníček	mužské		2 měsíce	vrozená slabost
1912	Marie Boháčová	ženské		36 let	uromie
1912	Josef Ducek	mužské		86 let	sešlost věkem
1912	Anna Hovorková	ženské		71 let	záducha
1912	Fratiška Hospodková	ženské		68 let	zánět plic
1912	František Hospodka	mužské	výminkář	63 let	zánět plic
1912	Karel Vařejčka	mužské	obuvník	62 let	zkornatění žil
1912	Karel Pekař	mužské		3 roky	záškrt
1912	Fratiška Fenyková	ženské		82 let	zkornatění žil
1912	Aloisie Pilná	ženské		67 let	zkornatění žil
1913	Marie Linhartová	ženské		76 let	apoplexie mozková
1913	Marie Kučerová	ženské		22 dní	katarrh stěv
1913	František Saiřt	mužské		4 měsíce	katarrh průdušek
1913	Jaroslava Jebasová	ženské		21 let	Morbus Basedowi
1913	Marie Petřtylová	ženské		5 let	meningitis tuberculosa
1913	Josef Jeníček	mužské		1 měsíc	katarrh stěv
1913	František Novák	mužské		2 roky	psotník
1913	Josef Knotek	mužské	výminkář	74 let	ochrnutí srdce
1913	Bohumila Doucková	ženské		20 dní	psotník
1913	Michael Hospodka	mužské	rolník	48 let	srdeční vada

1913	Karel Chvojka	mužské		6 let	zánět blan mozkových
1913	Václav Bláha	mužské	vlasářský dělník	27 let	tuberkulosa plic
1913	Františka Málková	ženské		37 let	tuberkulosa plic
1913	Emílie Málková	ženské		1 rok	zánět plic
1913	Karel Vařečka	mužské	zedník	89 let	sešlost věkem
1913	Karel Hovorka	mužské	zedník	73 let	sešlost věkem
1913	Josef Šulc	mužské	žebrák	85 let	sešlost věkem
1913	František Kopecký	mužské	domkař	83 let	sešlost věkem
1913	Antonie Růžičková	ženské		68 let	sešlost věkem
1913	Josef Hrubý	mužské	domkař	61 let	zánět plic
1913	<i>mrtvě narozené</i>	mužské			
1913	František Kabeláč	mužské	rolník	44 let	zánět pobřišnice
1913	Marie Němcová	ženské	dělnice	70 let	zkornatění žil